

حکومت انتخاب

سید حسین امجدانی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حماسه انتخاب

نویسنده:

حسین اسحاقی

ناشر چاپی:

مرکز پژوهشهای اسلامی صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۹	حماسه انتخاب
۹	مشخصات کتاب
۹	اشاره
۱۷	سرآغاز
۲۵	فصل اول: انتخابات تجلی اراده و اقتدار ملی
۲۵	اشاره
۲۵	۱. مبانی مشارکت سیاسی در اسلام
۲۸	۲. مفهوم شناسی انتخابات
۲۹	۳. انتخابات تجلی مشارکت فعال مردم
۳۲	۴. کارکردهای انتخابات
۳۴	۵. مشارکت در انتخابات، عمل صالح و سبقت در کار خیر
۳۷	۶. انتخابات، حق و تکلیف
۳۸	۷. ترفندهای دشمن برای کاهش مشارکت
۴۳	۸. نقش مردم در خنثی سازی توطئه دشمنان
۴۵	۹. دولت دهم در برابر آزمونی بزرگ
۵۰	فصل دوم: موانع و راهکارهای دستیابی به مشارکت حداکثری
۵۰	اشاره
۵۲	۱. سیاست های مشارکت افزایی
۵۲	اشاره
۵۴	الف) سطوح مشارکت سیاسی
۵۶	ب) انتخابات، عام ترین سطح مشارکت
۵۸	۲. عوامل مؤثر در کاهش یا افزایش مشارکت سیاسی
۵۸	اشاره

۵۸	الف) عوامل و موانع مشارکت سیاسی
۵۸	اشاره
۵۹	اول _ عدم آگاهی
۵۹	دوم _ بی تأثیر دانستن خود
۵۹	سوم _ مستغرقین در زندگی
۶۰	چهارم _ موانع فیزیکی
۶۰	پنجم _ گزینشی دانستن انتخابات
۶۰	ششم _ بی اعتمادی
۶۰	هفتم _ ناکارآمدی مدیران و کاستی های موجود
۶۱	هشتم _ معاندت و مخالفت
۶۱	ب) راهکارهای افزایش مشارکت سیاسی
۶۱	اشاره
۶۱	اول _ آگاهی بخشی
۶۲	دوم _ اعتمادسازی
۶۵	سوم _ افزایش رضایت مندی
۷۵	۳. نقش رسانه ها در افزایش مشارکت مردم
۸۰	فصل سوم: بایسته های اخلاقی کارگزاران و اخلاق انتخاباتی
۸۰	اشاره
۸۰	۱. ماهیت و منشور اخلاق انتخاباتی
۸۶	۲. برخی از ناشایسته های اخلاقی در انتخابات
۸۶	اشاره
۸۶	الف) مقام طلبی به جای مسئولیت پذیری
۸۷	ب) هتک حرمت و ترور شخصیت
۸۹	۳. بایسته های اخلاقی کارگزاران از منظر امام علی علیه السلام
۸۹	اشاره
۸۹	الف) تهذیب نفس و خدمت رسانی

- ب) امانت داری و ساده زیستی کارگزاران ۹۱
- ج) پیوند ناگسستنی کارگزار با نماز و نیایش ۹۳
- د) توجه و خدمت به مردم در سیره کارگزاران ۹۵
- ه) پرهیز از تبعیض گرایی ۹۷
۴. شایسته های دیگر اخلاق کاندیداتوری ۹۸
- اشاره ۹۸
- الف) عفت کلام و رعایت ادب ۹۸
- ب) اجتناب از اتهام زنی ۹۸
- ج) واقع بینی ۹۹
- د) هماهنگی گفتار و رفتار ۹۹
۵. توصیه های مهم به کاندیداها و فعالان سیاسی ۱۰۰
۶. اخلاق بعد از انتخابات ۱۱۰
- فصل چهارم: گزینش کارگزاران شایسته ورسالت های آنان ۱۱۴
- اشاره ۱۱۴
۱. رسالت کارگزاران ازمنظر امام علی علیه السلام ۱۲۰
- اشاره ۱۲۰
- الف) پاسداشت حقوق مردم ۱۲۱
- ب) مدارا، رحمت و محبت ۱۲۲
- ج) پاسداشت حقوق مردم ۱۲۳
- د) توزیع عادلانه ثروت ۱۲۳
- ه) رعایت کرامت انسانی و رفاه همگانی ۱۲۴
- و) رفع شکاف طبقاتی ۱۲۵
- ز) انتقادپذیری کارگزاران ۱۲۵
۲. ویژگی های کاگزاراصلح از نگاه رهبر انقلاب ۱۲۷
- اشاره ۱۲۷
- الف) عدم اتصال به کانون های قدرت و ثروت ۱۲۷

- ب) دلسوز و طرفدار محرومین ۱۲۸
- ج) شجاعت ۱۲۹
- د) مخالف جدی با فساد ۱۳۰
- ه) توان مند، بااخلاص و عالم ۱۳۰
- و) روحیه و نشاط و امید و قوت و روحیه انقلابی ۱۳۰
- ز) با ایمان، آماده برای حضور در میدان های انقلاب ۱۳۱
۳. ویژگی های نامزد اصلح ریاست جمهوری از دیدگاه گروهی از فرهیختگان ۱۳۱
- اشاره ۱۳۱
- الف) ویژگی های فردی ۱۳۳
- ب) ویژگی های مدیریتی و اجرایی ۱۳۷
- ج) عملکردها و سوابق قابل قبول در گذشته ها و نقاط عطف انقلاب ۱۴۰
- منابع ۱۴۲
- اشاره ۱۴۲
- کتاب ۱۴۲
- نشریه ۱۴۳
- درباره مرکز ۱۴۴

حماسه انتخاب

مشخصات کتاب

سید حسین اسحاقی

تهیه کننده و ناشر: مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما

صفحه آرا: محمد صادقی

چاپ: اول / ۱۳۹۲

شمارگان: ۱۲۰۰ جلد

شابک: ۰ - ۰۰۰ - ۰۰۰ - ۹۶۴ - ۹۷۸

کلیه حقوق چاپ و نشر محفوظ است

نشانی: قم، بلوار امین، مرکز پژوهش های اسلامی صداوسیما؛ تلفن: ۳۲۹۱۵۵۱۱ - ۰۲۵ دورنگار: ۲۹۱۵۵۱۰

تهران: خیابان جام جم، ساختمان شهید رهبر، طبقه زیر زمین؛ تلفن: ۲۲۰۱۴۷۳۸ - ۰۲۱ نمابر: ۲۲۱۶۴۹۹۷

دفتر خراسان: مشهد، خیابان امام خمینی رحمه الله، جنب باغ ملی، ساختمان صبا، طبقه سوم؛ تلفن: ۲۲۱۵۱۰۸ - ۰۵۱۱ نمابر:

۲۲۱۵۱۰۶

ص: ۱

اشاره

سرآغاز

سرآغاز

باید دانست که شرکت در انتخابات عام ترین و سهل ترین و کم هزینه ترین نوع مشارکت سیاسی است و یکی از معیارهای تعیین کننده میزان مشارکت سیاسی و همراهی مردم با نظام است. در ارتباط با نقش مردم در انتخابات امام راحل معتقدند «همه مسئول سرنوشت کشور و اسلام هستند چه در نسل حاضر و چه در نسل های آینده.»^(۱) همچنین فرمودند: «گمان نمی کنم که نقش و اهمیت انتخابات بر کسی پوشیده باشد، بحمدالله هر چه از عمر با برکت انقلاب شکوهمند اسلامی می گذرد، مردم مسلمان و متعهد کشور به اهمیت حضور و نقش تعیین کننده خود در تمامی صحنه های انقلاب آشناتر می شوند و راز دوام، بقا و استحکام قیام الهی خود را بهتر کشف می نمایند.»^(۲) از طرف دیگر رهبر فرزانه انقلاب هم این حضور را، حضوری مسئولانه می داند و معتقد است:

وظیفه آحاد عظیم ملت هم این است که در این حادثه بسیار مهم که به سرنوشت کشور مربوط می شود به طور دلسوزانه و مسئولانه شرکت کنند. (۱/۱/۱۳۸۰)

۱- صحیفه نور، ج ۲۱، ص ۱۸۷.

۲- صحیفه نور، ج ۲۰، ص ۱۹۳.

همچنین ایشان انتخابات را مظهر اقتدار ملی می دانند و می فرماید:

اگر ملت عزیز ایران بتواند در این انتخابات، آرای فراوان خود را به میدان بیاورد و حضور مردمی، حضور چشمگیری باشد، این بزرگ ترین مظهر اقتدار و عزت ملی است. (۱/۱/۱۳۸۰)

مقام معظم رهبری معتقدند که هر کس به نظام اسلامی علاقه دارد در این انتخابات شرکت خواهد کرد و انتخابات را یک تکلیف الهی و اسلامی می داند. اما کسانی که به مسائل دینی توجه ندارند نیز باید به چشم یک تکلیف وجدانی و ملی به آن بنگرند. (۱۸/۱/۱۳۷۸) ایشان یکی از اهداف دشمنان اسلام را بی رونق کردن انتخابات و شرکت نکردن مردم در آن می داند که مردم باید نسبت به آن هشیار باشند:

دشمن چشم دوخته است که انتخابات بی رونقی بشود، برای آنها این مهم است در درجه اول، دشمن مایل است که انتخابات بی رونق شود. (۱۸/۱/۱۳۷۸)

از نظر معظم له، مسئله انتخابات، مسئله سپردن سرنوشت بخش عمده امکانات کشور به یک نفر و یک مجموعه است و سرنوشت مسائل اقتصادی، فرهنگی، روابط خارجی و مسائل گوناگون دیگر تا حدود زیادی به این قضیه وابسته است از این رو مردم وظیفه دارند به ملاک های دینی و شرعی و انقلابی نگاه کنند، به روابط و قوم و خویش و این طایفه و این طور چیزها نگاه نکنند، ببینند واقعاً چه کسی با معیارهای الهی و انقلابی مناسب تر و به آن نزدیک تر است، او را انتخاب کنند و با شور و شوق به عنوان یک وظیفه در این کار دخالت کنند. (۱۴/۱۱/۱۳۷۲)

ایشان معتقد است که انتخابات فرد اصلح و دارای تقوا و تدبیر

وظیفه ای شرعی، عقلی و انقلابی است و کوتاهی در این امر، (کوتاهی) در حضور پای صندوق های رأی، خسارت های جبران ناپذیری به بار خواهد آورد. (۲۳/۴/۱۳۶۸)

چند صباحی تا انتخابات ریاست جمهوری باقی نمانده است و ملت بزرگ ایران برای یک انتخاب سرنوشت ساز آماده می شود، انتخابی که بیگانگان نیز به آن چشم دوخته اند تا رفتار خود با نظام جمهوری اسلامی ایران را بر اساس آن تنظیم کنند، از این رو هم میزان مشارکت و هم گزینه منتخب برای هر دو طرف حائز اهمیت است. مشارکت فعال و حضور پررنگ مردم به عنوان یکی از سرمایه های اصلی نظام و ملاک پایداری آن، از جمله سرمایه هایی است که دشمن به دنبال تضعیف و کاهش آن است تا آن را دست مایه فشار و امتیاز خواهی قرار دهد. در مقابل، نظام جمهوری اسلامی ایران خواهان یک مشارکت گسترده، پرشور و آگاهانه است. بنابراین مشارکت مردم به عنوان تجلی قدرت و اراده ملی در قاموس انتخابات طلعی بس درخشان دارد و گزینه ای که از سوی مردم انتخاب می شود نیز نشانه تراز انقلاب اسلامی ایران به حساب می آید. این گزینه باید در اندازه و وزن نظام اسلامی در سطوح داخلی و خارجی باشد. نظام اسلامی حاصل و ثمره خون شهیدان و دستاورد مبارزات خالصانه امت بوده است. این نظام اسلام مدار، مردم سالار، تحول خواه و رو به پیشرفت بوده است به همین دلیل دشمنانی قسم خورده و مکار در سطح بین المللی به سرکردگی استکبار جهانی دارد. با این سخت گیری ها امروز با مشکلاتی مواجه است و لازم است گزینه ای که در رأس قوه مجریه قرار می گیرد و پس از رهبری نظام شخص دوم به حساب می آید باید دارای ویژگی های متعالی باشد تا با

تراز انقلاب هم خوان باشد. انتخاب رئیس جمهوری با این ویژگی هاست که دشمنان انقلاب را وادار به تسلیم و کاهش فشار و مردم را به رفاه و تعالی بیشتر رهنمون می سازد. رهبر فرزانه انقلاب در تاریخ هفتم اردیبهشت سال ۹۲ در دیدار با کارگران فرمودند:

رئیس جمهور باید فردی باشد که در درجه اول، ایمان و اعتقاد به خدا، مردم و قانون اساسی داشته باشد و در درجه دوم دارای روحیه مقاوم باشد و در تغییرات مکرر سیاست های اقتصادی، تکیه بر نظرات غیر کارشناسی و اعتماد به شیوه های تزریقی و تحمیلی غرب را نداشته باشد و سیاست های اقتصادی او متکی بر اقتصاد مقاومتی باشد، اقتصادی که ساخت درونی آن مستحکم است و با تغییرات مختلف در دنیا، متلاطم نمی شود.

ایشان در تبیین برخورداری از روحیه مقاوم نیز فرمودند:

ملت ایران به دنبال تحقق اهداف و کارهای بزرگی است و اهل تسلیم شدن نیز نیست و کسی نمی تواند با او به زبان زور حرف بزند؛ بنابراین فردی هم که در رأس قوه مجریه قرار می گیرد باید در مقابل فشار دشمنان نترس و شجاع و مقاوم باشد و اهل از میدان خارج شدن نباشد و در کنار آن باید حکمت و تدبیر و برنامه داشته باشد... همان گونه که در سیاست خارجی نیازمند عزت، حکمت و مصلحت هستیم در مسائل داخلی و اقتصادی نیز به نگاه همه جانبه، بلندمدت و هندسه صحیح نیازمندیم.

البته ویژگی های برجسته دیگری نیز از زبان ولی فقیه بیان گردید که از جمله آنها: حکمت، تدبیر، داشتن برنامه، دارای شعارهای منطقی،

تهذیب اخلاقی و درگیر نشدن باحاشیه هاست.

بنابراین لازم است پیشاپیش به شخصیت ها و افرادی که در صف طولانی نامزدهای ریاست جمهوری قرار گرفته اند یاد آور شد که به این توصیه های مهم رهبر دورانیش انقلاب توجه نمایند که افرادی که قصد ورود به عرصه انتخابات را دارند بعد از ارزیابی صحیح وارد میدان شوند «باید در ارزیابی توانایی های خود و همچنین ارزیابی جایگاه مدیریت اجرایی کشور دچار اشتباه نشوند» و مفهوم این جمله این است که میزان انطباق داشته ها و ظرفیتهای خود را با این جایگاه و مسئولیت خطیر مورد ارزیابی قرار دهند و با واقع بینی و به دور از از خودشیفتگی وارد میدان رقابت شوند.

در التفاتی دیگر البته رهبر معظم انقلاب، ساز و کار انتخابات در کشور را مستحکم خواندند و افزودند: همان گونه که امام رحمه الله بارها تاکید می کردند، حضور شورای نگهبان در انتخابات و بررسی صلاحیت ها به وسیله انسان هایی عادل و بی طرف و بصیر، حضور مبارکی است.

این رهنمود حکایت از گردن نهادن همه کاندیداها به قانون و خرد جمعی و تصمیم عقلای امت دارد و انتخابات باید در محیطی امن و آرام و به دور از تشویش و فرافکنی انجام پذیرد. معظم له در همین زمینه فرمودند:

بعد از بررسی صلاحیت ها به وسیله شورای نگهبان، مردم با تحقیق در سوابق، شعارها و سخنان افراد صالح معرفی شده، شخصی را به عنوان رئیس جمهور انتخاب خواهند کرد و این موضوع ساز و کار قانونی بسیار مناسب و مبارکی است.

رهبر معظم انقلاب افق انتخابات را بسیار روشن و متعالی تصویر

نموده و فرمودند:

آنچه ما از تجربه های سال های انقلاب بدست آورده ایم این است که خداوند متعال با فضل و هدایت خود این ملت را بر همه دشمنان پیروز خواهد کرد و هرکس با این ملت دارای انگیزه عمیق الهی در افتد، قطعاً برخوردار خواهد افتاد. و ان شاءالله رئیس جمهوری که در رأس دستگاه اجرایی این کشور و ملت بزرگ ایران قرار گیرد، این راه پرافتخار را با کمک مردم طی خواهد کرد.

البته نقش مردم در این انتخابات بسیار برجسته است و ملت بزرگ ایران این توصیه همیشه مانای امام راحل خود را نیز از یاد نخواهد برد که به آنان فرمود:

همه مسئول سرنوشت کشور و اسلام می باشند، چه در نسل حاضر و چه در نسل های آینده،^(۱) مردم هم حاضرند در انتخابات، حاضر می شوند در انتخابات برای اینکه مردم، کشور را حالا از خودشان می دانند و می دانند که سرنوشت کشور، با انتخابات است، این طور نیست که حالا- بگویند ما انتخاب بکنیم برای کی. انتخاب می کنند برای خودشان. پیش تر این حرف بود که خوب، به ما چه ربط دارد انتخابات، به ما کاری ندارند، آنها به مصالح ما کاری ندارند. اما امروز این حرف نیست، مردم شرکت می کنند و من امیدوارم که هر چه بیشتر شرکت بکنند در انتخابات. این وظیفه ای است الهی، وظیفه ای

۱- صحیفه نور، ج ۲۱، ص ۱۸۷.

است ملی، وظیفه ای است انسانی و وظیفه ای که ما باید به آن عمل بکنیم، همه ما باید در انتخابات شرکت بکنیم، شما باید در حُسن جریان انتخابات جدیت بکنید و مردم هم ان شاءالله وارد بشوند و رأی بدهند. (۱)

البته حضرت امام رحمه الله این را تکلیفی همگانی می دانستند و می فرمودند:

همان طوری که مردها باید در امور سیاسی دخالت کنند و جامعه خودشان را حفظ کنند، زن ها هم باید دخالت کنند و جامعه را حفظ کنند، زن ها هم باید در فعالیت های اجتماعی و سیاسی همدوش مردها باشند، البته با حفظ آن چیزی که اسلام فرموده است. (۲)

همچنین خطاب به همگان فرمود:

نگویید که دیگران رأی می دهند، من هم باید رأی بدهم، تو هم باید رأی بدهی، آن روستایی هم که در کنار مزرعه خودش کار می کند باید رأی بدهد، تکلیف است، این یک تکلیف الهی است برای هر فردی از افراد این ملت، تکلیف است که حفظ کند اسلام را. (۳)

امید است که ملت هوشمند و همیشه در صحنه ایران اسلامی در پرتو الطاف الهی و توجه خاص حضرت حجت عجل الله تعالی فرجه الشریف و با کاربست عالمانه امام راحل رحمه الله و رهبر فرزانه و محبوب انقلاب باخلق حماسه ای مانا، انتخابی شایسته و در شأن و تراز خود داشته باشد و امید واهی دشمنان را یک بار دیگر به یأس و نومیدی بدل کند.

۱- صحیفه نور، ج ۱۸، ص ۲۵۳.

۲- صحیفه نور، ج ۱۸، ص ۲۶۴.

۳- صحیفه نور، ج ۱۵، ص ۵۹.

فصل اول: انتخابات تجلی اراده و اقتدار ملی

اشاره

فصل اول: انتخابات تجلی اراده و اقتدار ملی

زیر فصل ها

۱. مبانی مشارکت سیاسی در اسلام

۲. مفهوم شناسی انتخابات

۳. انتخابات تجلی مشارکت فعال مردم

۴. کارکردهای انتخابات

۵. مشارکت در انتخابات، عمل صالح و سبقت در کار خیر

۶. انتخابات، حق و تکلیف

۷. ترندهای دشمن برای کاهش مشارکت

۸. نقش مردم در خنثی سازی توطئه دشمنان

۹. دولت دهم در برابر آزمونی بزرگ

۱. مبانی مشارکت سیاسی در اسلام

۱. مبانی مشارکت سیاسی در اسلام

البته بر اساس مبانی قرآنی ما چیزی به عنوان قدرت سیاسی چنانکه در علوم و نظام سیاسی غرب تعریف شده، نمی شناسیم و نداریم زیرا در علوم و نظام سیاسی اسلامی مسئله به شکل دیگری تبیین شده است.

در تعریف غربی، هر می از قدرت در جامعه شکل می گیرد که افراد در رأس هرم از قدرت بلکه اقتدار سیاسی بهره مندند که از آن به مشروعیت سیاسی اعمال قدرت، خشونت و زور یاد می شود اما در اندیشه و نظام سیاسی اسلام، هر چند افرادی در رأس نظام سیاسی قرار دارند ولی نوع رفتارشان در چارچوب ولایت معنا می یابد. ولایت نوعی سرپرستی همراه با محبت و مودت است. بر این اساس قدرت یا اقتدار مشروعی وجود ندارد که بخواهیم آن را محدود یا توزیع کنیم بلکه مسئولیت هایی

است که می بایست بر اساس شایستگی ها و توان مندی ها، میان افراد جامعه توزیع شود. از اینجاست که معیارها در نظام سیاسی اسلامی به طور ریشه ای از معیارهای نظام سیاسی غربی تفکیک می شود.

بر اساس مبانی قرآنی که مبین نگرش مسلمانان است، خداوند آفریدگار هستی در مقام پروردگاری، انسان را خلیفه خود ساخته تا در

زمین قرار گیرد و پس از فعلیت بخشی به توانایی های سرشته در ذات خود و تخلق به اخلاق الله، مأموریت های چندی را چون آبادانی زمین و تمدن سازی، برپایی عدالت عمومی در میان انسان ها و همه هستی و تغییرات مثبت در مخلوقات، هر یک را به کمال بایسته و شایسته خود برساند. در این چارچوب همه انسان ها به یک معنا جنودالله هستند همچنانکه همه هستی سربازان و لشکر الهی می باشند. (فتح: ۷)

انسان به دلیل اختیار و قدرت و حق انتخاب می تواند عضویت در حزب الله را برگزیده و در خدمت اهداف آفرینش باشد و یا آنکه به عضویت حزب شیطان درآید و بر خلاف وظیفه و مأموریت خلقت خود عمل کند. (مجادله: ۱۹ و ۲۲؛ انسان: ۳)

بر اساس مبانی قرآنی، هر کس که ظرفیت های سرشته خود را بیشتر به فعلیت رساند از شایستگی بیشتری در پذیرش مسئولیت ها و مناصب برخوردار می گردد. بر اساس این دیدگاه، مسئولیت ها و مناصب در همه عرصه ها بر اساس شایسته سالاری توزیع می شود و قوم و قبیله، خون و نژاد و قدرت و ثروت و مانند آن هیچ گاه نمی تواند ملاک و معیار انتخاب و عامل شایستگی مشخص برای تصدی مسئولیت و منصبی باشد. (بقره: ۲۴۷؛ حجرات: ۱۳)

پیامبران و اوصیای ایشان نیز بر اساس همین شایستگی ها انتخاب می شوند آنان باید از ویژگی هایی چون عصمت، علم، ایمان، اطاعت از خدا و رسول برخوردار باشند. (احزاب) ۳۳؛ آل عمران: ۷ و ۶۱؛ مائده: ۵۵؛ نساء: ۵۹؛ نحل: ۴۳)

بر این اساس سخن از توزیع قدرت از طریق مشارکت سیاسی و انتخابات نیست، بلکه سخن از توزیع مسئولیت ها بر اساس

شایسته سالاری است و انتخابات به معنای مشارکت امت اسلام در انتخاب کارگزاران شایسته و مشاوران بایسته برای ولی امر مسلمین است و اگر بخواهیم در عصر غیبت آن را معنا کنیم به معنای انتخاب افراد شایسته در همه عرصه ها برای همه مسئولیت ها از میان کسانی است که واجد شرایط عمومی هستند و امت بر اساس معیارهایی که آموزه های اسلام از کتاب و سنت و سیره معصومان علیهم السلام در اختیار آنان گذاشته است، کسانی را برای مسئولیت هایی انتخاب می کند. ما چیزی در اسلام به نام مناصب نداریم هر چه است مسئولیت است که افراد بر اساس شایستگی آن را می پذیرند و مردم نیز برای انتخاب بهترین ها به حاکمان و مسئولان ارشد نظام یاری می رسانند.

۲. مفهوم شناسی انتخابات

۲. مفهوم شناسی انتخابات

واژه «انتخابات» از ریشه عربی فعل «نخب» به معنای برگزیدن و اختیار کردن است و معادل اروپایی آن یعنی Election نیز به فعل لاتین Eligere به معنای جدا کردن، سوا کردن و برگزیدن باز می گردد. از نظر علم معناشناسی Semantic نیز این اصطلاح تغییر و تحولات معنای وسیعی یافته است ولی در کاربرد رایج و عام آن به معنای شیوه ای برای برگزیدن تعداد معینی از افراد از میان شمار کثیری از کسانی است که برای تصدی یک منصب یا مقام خود را نامزد کرده اند. (۱)

در تعریف دیگری از انتخابات آمده است: انتخابات مجموعه عملیاتی است که در جهت گزینش فرمانروایان یا تعیین ناظرانی برای مهار قدرت

۱- حسینعلی نوذری، «مفهوم شناسی انتخابات»، روزنامه ایران، ۲۰/۱۱/۱۳۸۲.

تدبیر شده است.

از این منظر انتخابات ابزاری است که به وسیله آن می توان اراده شهروندان را در شکل گیری نهادهای سیاسی و تعیین متصدی اعمال اقتدار سیاسی مداخله داد.^(۱)

رأی دهنده، ضمن رأی دادن که عملی حقوقی _ سیاسی محسوب می شود در حقیقت با برگزیدن نماینده و یا نمایندگان در اداره امور سیاسی خود مشارکت می کند.^(۲) در واقع از طریق انتخابات است که اعضای جامعه به صورت مستقیم و غیر مستقیم در شکل دادن به سیاست عمومی دخالت می کنند.

انتخابات در کنار دیگر سازوکارهای مشارکت شهروندان به صورت انفرادی یا جمعی، گروهی و صنفی همچنان به عنوان برجسته ترین و قابل اندازه گیری ترین نوع مشارکت مردم در عرصه سیاسی است. همچنین انتخابات از یک سو پایه های اجتماعی قدرت سیاسی را نشان می دهد و از سوی دیگر ملاک خوبی برای ارزیابی توزیع قدرت در جامعه است.

بنابراین آنچه از مفهوم شناسی انتخابات برمی آید اینکه انتخابات عملی حقوقی _ سیاسی از سوی شهروندان و امت در راستای مشارکت در حوزه قدرت است.

۳. انتخابات تجلی مشارکت فعال مردم

۳. انتخابات تجلی مشارکت فعال مردم

خداوند از امت اسلامی خواسته در عرصه اجتماعی مشارکت فعال داشته

۱- ابوالفضل قاضی، حقوق اساس و نهادهای سیاسی.

۲- هاشمی، سید محمد، حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران.

باشند و تعاون بر خیر و نیکی نمایند. خداوند در آیه ۲ سوره مائده بر نقش امت در ایجاد جامعه برتر اسلامی اشاره می نماید و مشارکت امت اسلامی در اموری که از شعائر به شمار می آید، مأموریت و وظیفه ای همگانی است. این حضور و مشارکت می بایست به گونه ای تجلی یابد که ناظر بیرونی، معاونت و مشارکت را ببیند تا موجب تثبیت نظام اسلامی شده و فرهنگ دینی در جامعه تظاهر یابد.

اگر تظاهر در هر کاری ناروا باشد در کارهای خیر و نیک امری پسندیده است. جامعه اسلامی اگر بخواهد به عنوان یک جامعه برتر به جهانیان معرفی شود (بقره: ۱۴۲) باید مظاهر تعاون و مشارکت در کارهای خیر و نیک و رفتارهای هنجاری به شدت به چشم بیاید و ظهور و بروز داشته باشد. از این رو خداوند به مؤمنان فرمان می دهد که به عنوان شهروندان امت اسلامی در کارهای نیک و رفتارهای هنجاری با یکدیگر همکاری و مشارکت تنگاتنگ داشته باشند. این مشارکت جلوه ای از ولایت همگانی است که در میان شهروندان تشریح شده و به عنوان قانون از سوی خداوند بیان شده است. (انفال: ۷۲؛ آل عمران: ۱۱۰)

و انتخابات به عنوان یکی از مصادیق مشارکت در کارهای خیر و نیک و عمل تقوایی می بایست در دستور کار امت اسلامی باشد، هر گامی که انتخاب کنندگان و انتخاب شوندگان برای مسئولیت اجتماعی امت و پذیرش مسئولیت خدمت به مردم و کارهای خیر و تقوایی برمی دارند، به عنوان عمل صالح تلقی می گردد. اگر این مشارکت در انتخابات به گونه ای باشد که جلوه های تحقق شعائر الهی در آن نمودار باشد، خشم دشمنان را برانگیزاند و ناخشنودی آنان را فراهم آورد، رضایت الهی را در پی خواهد داشت. (مائده: ۲؛ آل عمران: ۱۱۹)

خداوند از مؤمنان می خواهد که حضور در کارهای خیر و صالح اجتماعی و تقویت هنجارها و مبارزه با ناهنجاری ها را در دستور کار خود قرار دهند. (آل عمران: ۱۱۰)

و از آنجا که اسلام حضور فعال و مشارکت همگانی را واجب دانسته، هرگونه گوشه نشینی و رهبانیت، ناپسند شمرده شده است. (حدید: ۲۷) در همین چارچوب همراهی امت با رهبر و مسئولان ارشد جامعه و نظام اسلامی به عنوان یک تکلیف تعریف و به عنوان یک حق هم برایشان لحاظ شده است و مشاوره به معنای همکاری در گزینش بهترین شیوه های عمل و اجراست. در این میان انتخابات به مسئولان ارشد جامعه و نظام سیاسی کمک می کند تا مشاوران خوبی را به دست آورند؛ انتخابات در حقیقت همکاری امت در مشورت با امام است تا بهترین مشاوران را بر اساس شایسته سالاری انتخاب و به کار گیرد.

جامعه اسلامی با انتخاب روش مشاوره به ستیز با فرهنگ استبداد می رود و با این کار، خودپسندی، خودبرتری و خودرأیی از میان می رود و استبداد از جامعه رخت برمی بندد و به تبع آن، استکبار و ستمگری هم رخت برمی بندند. انتخابات مشارکتی دلسوزانه است تا بهترین مشاوران برای اداره امور در اختیار مسئولان نظام قرار گیرند.

امت با حضور و مشارکت فعال در امر انتخابات، نه تنها فرهنگ اسلامی را چنانکه خداوند خواسته محقق می سازد و سبک زندگی برتر اسلامی را به نمایش می گذارد و کار خیر و صالح انجام می دهد بلکه ضریب امنیت جامعه را در دو بُعد داخلی و خارجی افزایش می دهد، زیرا موجب افزایش دلگرمی و امنیت مردم و ترس دشمنان می شود و هرگونه تحریک ایذایی دشمن را از آنان سلب می کند. این حضور نشانه

وحدت، همکاری و همدلی امت اسلامی است. این مشارکت گسترده را می توان از شعائر اسلامی دانست که باید در پاسداشت و گرامیداشت آن کوشید و به عنوان الگوی زندگی مطلوب و نظامی احسن به جامعه بشری معرفی کرد.

۴. کارکردهای انتخابات

۴. کارکردهای انتخابات

انتخابات در نظام مردم سالار کارکردهای ممتازی دارد که اهمیت و ضرورت آن را نشان می دهد. انتخابات کارکردهای فراوانی دارد که مهم ترین آنها عبارتند از:

۱. انتخابات عالی ترین مظهر حضور مردم در عرصه سیاسی و مهم ترین مجرای تحقق حاکمیت مردم است. نظام مردم سالار، نظام حاکمیت مردم بر سرنوشت خویش، نظام داشتن حکومتی برخاسته از مردم و پاسخ گو در برابر مردم است.

۲. انتخابات فرصتی است برای مردم که نظر خودشان را درباره شیوه حکومت و مدیریت یک دولت ابراز کنند و اگر نارضایتی نسبت به آن داشته باشند، کسی یا گروهی دیگر را که صالح تر و باکفایت تر می شناسند، جای گزین سازند. بدین وسیله نظام سیاسی، به سوی اصلاح و بهبودی و تکامل تدریجی پیش می رود.

۳. یکی از مهم ترین کارکردهای انتخابات قاعده مند کردن انتقال قدرت سیاسی از گروهی به گروه دیگر است. فقدان قاعده ای برای انتقال و توزیع قدرت سیاسی و مسئولیت اداره جامعه، مصائب سیاسی گوناگونی به دنبال می آورد. ایمان به وجود و کارکرد انتخابات بر گروه هایی که برای تصاحب قدرت سیاسی به رقابت می پردازند، تضمین

می دهد که بهترین راه و شیوه کسب قدرت، حضور در انتخابات است، کسب قدرت از راه انتخابات ضمن دارا بودن مشروعیت لازم از سوی مردم، مسالمت آمیزترین شیوه در رسیدن به اریکه قدرت است.

۴. انتخابات، زمینه های لازم برای چرخش نخبگان و دگرگونی در بخش هایی از گروه حاکم را به طور مستمر فراهم می آورد. در یک نظام مردم سالار، قدرت در چرخش است و به طور مداوم دست به دست می گردد، هیچ کس برای همیشه از دستیابی به قدرت محروم نمی شود.

۵. برگزاری انتخابات مشارکت آمیز و رقابتی، احساس مسئولیت نظام در مقابل خواست های جامعه را افزایش می دهد، انتخابات موجب افزایش احساس مسئولیت حاکمان در مقابل خواسته های جامعه می شود.

۶. انتخابات در فضا و شور رقابتی، آگاهی های سیاسی _ اجتماعی ملت را افزایش می دهد و فضای مناظرات و سخنرانی های تبلیغاتی نامزدها، زمینه آگاهی مردم از وضعیت کشور در حوزه های مختلف را فراهم می آورد.

۷. سازماندهی انتخابات واقعی با افزایش مشارکت و گسترش رقابت سیاسی بین گروه های مختلف سیاسی _ اجتماعی بستری مناسب برای رقابت تشکل های موجود در جامعه به وجود می آورد و حتی شرایط و زمینه های لازم برای ظهور گروه های جدید سیاسی _ اجتماعی فراهم می گردد.

۸. در نهایت، مهم ترین کارکرد ویژه انتخابات و مشارکت سیاسی مردم، خنثی سازی توطئه ها و تهدیدهای دشمنان است که در عین حال، موجب افزایش اقتدار نظام و امنیت ملی کشور شده و دارای پی آمدهای مثبت منطقه ای و بین المللی برای هر نظام سیاسی خواهد بود.

۵. مشارکت در انتخابات، عمل صالح و سبقت در کار خیر

۵. مشارکت در انتخابات، عمل صالح و سبقت در کار خیر

اگر در جوامع دیگر، کسی کار نیکی را برای خشنودی دل خود و دیگران انجام می دهد و می کوشد تا آسایش و آرامش دنیوی را برای خود و دیگران فراهم آورد در جامعه اسلامی، خشنودی و رضایت خداوند در دستور کار قرار می گیرد، هر کسی می کوشد تا با حسن فاعلی (نیت کار نیک _ حسن فعلی (کار نیک _ را انجام دهد تا رضایت خداوند را کسب کرده و به او تقرب جوید و خدایی شود.

هر گامی که انسان مؤمن در جامعه اسلامی برمی دارد، عمل صالح شمرده می شود. این کارهای نیک می تواند از دست گیری یک نابینا تا حضور در تظاهرات و یا انتخابات باشد.

خداوند به صراحت در آیه ۱۲۰ سوره توبه می فرماید:

مردم مدینه و بادیه نشینان پیرامون آن را نرسد که از فرمان پیامبر خدا سر باز زنند و جان خود را عزیزتر از جان او بدانند چرا که هیچ تشنگی و رنج گرسنگی ای در راه خدا به آنان نمی رسد و در هیچ مکانی که کافران را به خشم می آورد، قدم نمی گذارند و از دشمن غنیمتی به دست نمی آورند مگر اینکه به سبب آن، عمل صالحی برای آنان در کارنامه ایشان نوشته می شود، زیرا خداوند پاداش نیکوکاران را ضایع نمی کند.

یکی از کارهای مهم که از مصادیق بزرگ و روشن عمل صالح و احسان است، حضور در بیعت با ولی فقیه و شرکت در عرصه انتخابات است.

برخی از مشارکت ها، تأثیر بسزایی بر جامعه ایمانی و دیگر جوامع بشری دارد. از این رو نه تنها به آن عمل صالح گفته می شود بلکه از

مصادیق احسان است.

اگر گام های اجتماعی و مشارکت فعال در عمل اجتماعی مانند تظاهرات و انتخابات، موجب خشم دشمنان و کافران شود، ارزشی دوچندان می یابد و از کارهای نیک به حساب می آید. زیرا یکی از راه های مبارزه با دشمنان در جنگ نرم و روانی، تخریب روحیه آنان است. بنابراین شرکت در انتخابات از ارزش و اعتباری خاص برخوردار است. این عمل هم دشمن کش است و هم دل مؤمنان را شاد می کند. خداوند در آیات ۱۴ و ۱۵ سوره توبه بیان می فرماید که برخی فعالیت های اجتماعی مؤمنان از جمله مشارکت فعال آنها در جهاد و حضور در جبهه ها، کارکردهای بسیاری دارد که از جمله آنها «شاد کردن دل مؤمنان» است.

در اندیشه سیاسی اسلام مفاهیمی چون قدرت، مشارکت در قدرت، کسب قدرت و مانند آن جایگاهی ندارد، و به جای آن مسائلی چون ولایت همگانی، مشارکت در امور اجتماعی، مسئولیت اجتماعی و وظیفه و تکلیف مؤمن نسبت به خود و جامعه مطرح است. بر این اساس هر کسی موظف است تا برای رهایی از خسران ابدی نه تنها در انجام کارهای عبادی شخصی مانند نماز و روزه و حج بکوشد، بلکه لازم است تا در کارهای عبادی اجتماعی نیز مشارکت فعال داشته باشد و اهل انفاق، زکات و دست گیری مردم باشد و کارهای نیک انجام دهد و حتی دیگران را بدان سو بخواند و توصیه و سفارش نماید. (بقره: ۱ _ ۵؛ عصر)

از نظر اسلام مشارکت در عرصه های اجتماعی، وظیفه ای همگانی است و باید انسان مکلف در امور اجتماعی پذیرای مسئولیت باشد و فعالانه در همه کارهای خیر و نیک مشارکت داشته باشد. اسلام به شدت

با هرگونه رفتار ضد اجتماعی مخالفت می کند و رهبانیت را بر نمی تابد، زیرا سعادت شخصی را در گرو سعادت جمعی می داند. (حدید: ۲۷) از این رو مشارکت در همه عرصه های اجتماعی از عمران مساجد (توبه: ۱۸)، جهاد و جنگ در راه خدا (مائده: ۲۵)، تولید علم و ثروت و آبادانی زمین و ایجاد تمدن جهانی (هود: ۶۱)، قیام به عدالت و اجرای قسط و برپایی و اجرای قوانین (حدید: ۲۵)، آموزش و تعلیم و تربیت (بقره: ۱۲۹؛ آل عمران: ۱۶۴) و مانند آن را امری واجب و تکلیفی الزام آور می داند.

این حضور، عملی عبادی است که موجبات تعالی فرد و جامعه و سعادت دنیوی و اخروی را فراهم می آورد، حضور در عرصه هایی چون انتخابات و در اموری چون شوراها برای همه کسانی که شایسته مشورت هستند، لازم و تکلیف است و کسی نمی تواند از انجام این تکلیف و وظیفه خودداری کند و در جایی که به حکم اسلام لازم است تا به عنوان اتاق فکر در جامعه حضوری فعال داشته باشد و به رهبری و کارگزاران نظام مشورت دهد، نباید از انجام این مسئولیت سر باز زند.

هرگاه دشمنان جامعه اسلامی با کشتار مردم، ظلم و ستم، استکبارورزی، قتل و غارت، تحریم و مانند آن، جامعه اسلامی را در تنگنا قرار دهند و دل های مؤمنان را بیازارند، حضور و مشارکت فعال مؤمنان، خشم و غضب دشمنان را برمی انگیزاند و موجب تشفی قلوب مؤمنان می شود. همان دشمنی را در نظر داریم که در اندیشه تضعیف روحیه مؤمنان است و از همه شیوه های جنگ نرم مانند تمسخر، شایعه پراکنی، تفرقه افکنی، دروغ، تهمت بهره می گیرد اما وقتی بر خلاف همه تبلیغات مسموم خود با مشارکت فعال مؤمنان در عرصه عمل اجتماعی مانند جهاد و انتخابات و تظاهرات مواجه می شود بسیار

خشمگین می شود و نزدیک است جان به جان آفرین تسلیم کند که «قُلْ مُوتُوا بِغَيْظِكُمْ...»؛ بگو با خشمتان بمیرید...». (آل عمران: ۱۱۹)

۶. انتخابات، حق و تکلیف

۶. انتخابات، حق و تکلیف

در نگاه قرآنی حق و تکلیف لازم و ملزوم یکدیگرند؛ هر جا حقی ثابت شده در مقابل آن تکلیفی نیز قرار گرفته است و یا هر جا تکلیف و مسئولیتی به عنوان وظیفه متوجه انسان مسلمان شده در ضمن آن حقی نیز دیده شده است. اگر انتخابات یک حق طبیعی، عقلانی و عقلایی است، همچنین تکلیف و مسئولیت انسانی نیز می باشد و کسی نمی تواند از آن شانه خالی کند. زیرا اگرچه می توان از برخی حقوق طبیعی، قانونی و یا شرعی خود چشم پوشید اما نمی توان حقوق اجتماعی را نادیده گرفت.

به دیگر سخن میان حقوق فردی و اجتماعی تفاوت هایی می باشد که یکی از آنها عدم امکان چشم پوشی و گذشت از حقوق اجتماعی است و حتی اگر شخصی از حقوق فردی خود بگذرد به وی اجازه داده نمی شود نسبت به حقوق اجتماعی خود بی اعتنا باشد، زیرا حقوق اجتماعی مانند مسئولیت های اجتماعی است و اگر همه افراد از زیر بار آن شانه خالی کنند، کارهای جامعه معطل می ماند و در صورت مشارکت کم رنگ افراد، به دلیل وجود دشمنان داخلی و خارجی، خطر انحراف از حق، جامعه اسلامی را تهدید می کند و اهداف امت اسلامی تحقق نمی یابد. گذشت در اینجا به معنای ترک مسئولیت است و بازخواست از آن در دنیا و آخرت امری شدنی و مجاز می باشد و شخص به سبب گذشت از حق اجتماعی خود، بازخواست می شود.

از جمله حقوق انسانی که تکلیف و مسئولیت اجتماعی وی نیز می باشد حضور در صحنه های سرنوشت ساز اجتماعی است. انتخابات به معنای انتخاب کسی که مدیریت امور اجتماعی را به عهده گیرد و نمایندگی و یا وکالت در منصبی اجتماعی را پذیرا شده و اعمالی را انجام یا مدیریت نماید؛ این مسئولیت را نمی توان نادیده گرفت و یا واگذار کرد. از این رو بر تک تک شهروندان و امت مسلمان لازم است تا در انتخابات به عنوان حق و مسئولیت حضور پیدا کرده و در سرنوشت خویش مشارکت مستقیم داشته باشند. جایگاهی قرار گرفته که می بایست میان دو امر یکی را برگزیند و پاسخ گوی انتخاب خود باشد

۷. ترفندهای دشمن برای کاهش مشارکت

۷. ترفندهای دشمن برای کاهش مشارکت

مردم ایران در سال ۹۲ با شرکت در یازدهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری و چهارمین دوره انتخابات شوارهای اسلامی شهر و روستا حماسه جدیدی را رقم می زنند که مسیر انقلاب اسلامی را به سوی پیشرفت و توسعه هموارتر خواهد کرد و به دشمنان نیز ثابت خواهند کرد که مردم ایران همیشه در صحنه و پشتیبان این نظام هستند. در کنار آن ملت ایران برای خلق یک حماسه دیگر آن هم در بخش اقتصادی تلاش خواهند کرد. دهه چهارم انقلاب دهه پیشرفت و عدالت نام گذاری شده است؛ بنابراین عزم ملی برای توسعه اقتصادی کشور ضروری است. مردم باید بدانند که حضور حداکثری، آنان را به سوی یک زندگی بهتر سوق می دهد.

البته میزان مشارکت مردم در انتخاب دولت ها در کشور ما بیش از کشورهای دیگر است و از زمان پیروزی انقلاب اسلامی، تاکنون ما شاهد

برگزاری بیش از ۳۰ درصد انتخابات بوده ایم و روند مشارکت مردم نشان می دهد که ظرفیت قشر خاکستری موجود در جامعه به ظرفیت هواداران نظام افزوده شده و هر ساله مشارکت مردم نسبت به قبل افزایش داشته است. اما اگر کشور دچار نزاع های داخلی و تشنج باشد، به دنبال آن میزان مشارکت نیز کاهش خواهد یافت همچنانکه در سال ۸۱ در انتخابات شوراهای شهر و روستا تنها ۱۲ درصد مردم تهران و ۳۰ درصد کل کشور مشارکت داشتند.

اکنون نیز دشمن به تحریم ها و فشارهای وارده بر ایران دل بسته و امید دارد که با کاهش دل بستگی مردم حضور ملت در پای صندوق رأی کم رنگ شود. دشمن در پی آن است که با کاهش مشارکت مردم در انتخابات برای حمایت از اکثریت خاموش وارد عمل شود که خوشبختانه تاکنون توفیقی نداشته است. همچنین خوشبختانه چهار نظرسنجی که در پنج ماه گذشته در خصوص انتخابات صورت گرفته نشان می دهد که اعلام آمادگی مردم برای مشارکت در انتخابات نزدیک به ۵۰ درصد است.

البته هر چه به انتخابات نزدیک می شویم این رقم افزایش می یابد و با در نظر گرفتن همه احتمالات، حضور مردم در انتخابات ۹۲ به بالای ۷۰ درصد افزایش می یابد.

نقشه دیگر دشمن این است که در انتخابات گزینه ای روی کار بیاید که منافع آنها بیشتر تأمین شود، هر چند با توجه به پایداری و دشمن ستیزی ملت ایران، در حال حاضر گزینه مستقیمی ندارد سعی می کند فردی را که علم حمایت از دشمن به طور پنهان در دست دارد حمایت کند. در چنین شرایطی حضور حداکثری امری بایسته و شایسته است.

راهبرد دیگر دشمن تکرار ماجرای سال ۸۸ است تا به وسیله مهره های داخلی، قبل و بعد از انقلاب علم سرکشی و طغیان را به دست گیرند. بی تردید از راهبردهای دشمن پیگیری خط انقلاب های رنگی و کودتاهای نرم به بهانه ایجاد دموکراسی است. برای تحقق این ایده خود، انتخابات را فرصتی مناسب برای کشاندن کشور به سمت محیط تشنج و آشوب و پیگیری انقلاب مخملی می دانند. هرچند که این ترفندی نخ نما و کهنه است اما باز هم ممکن است درباره عده ای کارساز باشد. البته ناگفته نماند که ملت ایران با حضور پرشور خود در حماسه ۹ دی، درسی فراموش نشدنی به عوامل و مهره های داخلی دشمن داد که به دنبال اشتعال مجدد آتش فتنه و اختلاف داخلی نباشند. البته باید هوشمندانه حرکات دشمنان و عوامل داخلی آنها را رصد کرد، چه اینکه در مواردی می تواند راهبردهای دشمنان خارجی و عوامل داخلی در نقطه ای با هم تلاقی داشته باشد و این نشانه ای از هم گرایی آنان خواهد بود.

رهبر معظم انقلاب در رهنمودی می فرماید:

خواهید دید که در نزدیکی انتخابات _ که بعضی ها از الان زمزمه اش را آغاز کرده اند، زمزمه تحریم انتخابات شروع خواهد شد، برای اینکه مردم به میدان نیایند، حضور نداشته باشند، گزینش نکنند و از معادلات سیاسی ایران و نظام اسلامی حذف شوند. این زمزمه ها ابتدا از محافل سیاست گذاری و طراحان راهبردی امریکا و اسرائیل شروع می شود بعد هم به دست یک عده از آدم های بی توجه و گاهی هم مزدور و حقیر در داخل می رسد. یک عده خواهند گفت انتخابات را تحریم

کنیم، یک عده خواهند گفت: انتخابات آزاد نیست _ برای اینکه مردم را دلسرد کنند _ یک عده بنا می گذارند به تخریب چهره نامزدهای انتخاباتی هر کدام از اینها به نحوی سعی می کنند این انتخابات را کم رونق کند. من اصرار دارم همه مسئولان و آحاد ملت خودشان را ان شاءالله برای انتخابات آماده کنند. (۱۹/۱۰/۱۳۸۳۸)

ناگفته نماند که در باره رد صلاحیت برخی افراد نیز تجربه ای تلخ و فراموش ناشدنی را پشت سر گذاشته ایم. چه اینکه بعضی از عوامل مرعوب داخلی تاب پایداری در برابر تهدید و دخالت های دشمنان را در امور داخلی ندارند و در خط همسویی و پاسخ مثبت به درخواست های دشمن قرار می گیرند. چنانچه در سال ۸۲ وقتی برخی داوطلبان نمایندگی مجلس که از اصلاح طلبان بودند، رد صلاحیت شدند، عده ای از مسئولان استعفا دادند و در همین مسیر بیش از ۱۰۰ نفر از نمایندگان و هم زمان اکثر استانداران و جمع قابل توجهی از معاونان وزارت خانه ها نیز استعفا دادند. عده ای از مسئولان ارشد و اجرایی و قانون گذاری کشور همچون رئیس جمهور وقت و رئیس مجلس به رهبری مراجعه و مطرح کردند که در این شرایط از طرف اروپا یک اولتیماتوم علیه ما صادر شده که اگر انتخابات بدون حضور افراد رد صلاحیت شده برگزار شود ما اروپایی ها این انتخابات را نمی پذیریم و رابطه خود را با جمهوری اسلامی ایران به حالت تعلیق در خواهیم آورد، ترفندی که حافظه تاریخی ما آن را به یاد دارد و ممکن است در این دوره از انتخابات با توجه به زمزمه ها و فضا سازی که وجود دارد، تکرار شود.

با همه این فشارها و درخواست ها، رهبر فرزانه انقلاب، علم صلابت

را برافراشتند و اصرار و ابرام آنان را نپذیرفت. اعلام کردند که اگر نمی‌توانید انتخابات را برگزار کنید، خود من یک گروه را معین می‌کنم تا انتخابات سر وقت برگزار شود. البته در آن زمان انتخابات به لطف الهی و تدبیر رهبر فرزانه با مشارکت بالای مردم برگزار شد. در حالی که اروپایی‌های مداخله‌گر جزء اولین کسانی بودند که برگزاری موفقیت‌آمیز انتخابات را تبریک گفتند و در برابر دموکراسی خاص ایران اسلامی که با مشارکت مردمی همراه بود، سر تسلیم فرود آوردند.

انتخابات همیشه فرصت تاریخی برای نظام اسلامی بوده است و حضور مردم در طول ۳۴ سال گذشته پای صندوق رأی همواره قوی‌ترین و غنی‌ترین سلاح بازدارنده در برابر دشمنان و خنثی‌کننده ترفندها و توطئه‌های آنان بود. این بار نیز ملت ایران با حضور گسترده در صحنه، حماسه دیگری را خلق خواهند کرد و این توصیه حضرت امام رحمه الله را همواره نقش جان خویش دارند که فرمودند:

از جمله اموری که اجانب به آن دامن می‌زنند، همین مسئله انتخابات است. هر انتخابی که در ایران می‌شود اینها می‌گویند، مردم این دفعه نمی‌آیند، مردم سست و خسته شده‌اند و شما دیدید که در انتخابات گذشته، از انتخابات اصل نظام جمهوری اسلامی گرفته تا مجلس خبرگان برای قانون اساسی، مجلس و رؤسای جمهور، مردم هر دفعه بهتر از دفعه قبل شرکت کردند، الآن هم عده‌ای در خارج نشستند و تبلیغ می‌کنند که این دفعه دیگر مردم خسته شده‌اند و شور سابق را ندارند و از این قبیل حرف‌ها، اینها اکثراً عقده‌هایی در دل دارند و روی همین عقده‌هاست که این صحبت‌ها را می‌کنند، اگر عقده‌های درونی

آنها حل می شد، چنین صحبت هایی را نمی کردند. (۱)

برای پاسخگویی همگانی به دشمن و ناامید کردن دشمنان، شرکت در انتخابات را حضرت امام رحمه الله مسئولیتی همگانی دانسته، می فرمایند:

اگر مسامحه کنید، مسئول هستید پیش خدای تبارک و تعالی، اگر نروید و رأی ندهید و آنها که جدیت دارند به اینکه وارد بشوند در مجلس و به هم بزنند اوضاع ایران را، آنها خدای نخواستہ بروند، مسئولیتش به عهده شما است مستقیماً. مسئولیت، همه طبقات دارند، مراجع مسئولند، علما مسئولند، ائمه جماعت مسئولند، خطبا مسئولند، تجار مسئولند، بازرگانان مسئولند، دانشگاهی ها مسئولند، طلاب علوم دینی مسئولند، کارگرا مسئولند، همه مسئولند. (۲)

۸. نقش مردم در خنثی سازی توطئه دشمنان

۸. نقش مردم در خنثی سازی توطئه دشمنان

اکنون مردم ایران، حتی جلوی برخی مسئولان در صحنه های حساس حضور فعال دارند و فارغ از کشمکش ها و دعوای غیر قابل قبول برخی از مسئولان به وظایفشان عمل می کنند، همچنانکه با همه ناملایمات و سوءمدیریت ها و همچنین فشارهای خارجی در ۲۲ بهمن حماسه ای خلق کردند که باعث شگفتی همگان گردید. در سال ۹۱ دشمنان از همه توان خود برای اعمال فشار اقتصادی به ایران استفاده کردند و در پی آن بودند که با استفاده از این فشارها نظام را وادار به تسلیم کنند اما استواری و ایستادگی ملت ایران آنان را دچار یأس و

۱- صحیفه نور، ج ۱۷، ص ۸۳.

۲- صحیفه نور، ج ۱۲، ص ۷.

ناامیدی کرد. امروز امریکایی ها بازی های مختلف و رنگارنگی در منطقه آغاز کرده اند که همه این طرفدها، به اعتراف خودشان برای ایجاد دیوار حائل به دور جمهوری اسلامی است و تنها خَلق یک حماسه بزرگ است که می تواند معادلات دشمن را بر هم بزند. بی تردید حماسه سیاسی و برگزاری سالم این دو انتخابات یعنی ریاست جمهوری و شوراها در سیاست خارجی و حتی در بحث اقتصادی تأثیر فراوانی دارد؛ زیرا تحریم ها و فشارهای اقتصادی امروز مبنای سیاسی دارد. موضع گیری افراد از جهت سیاسی و اقتصادی و همچنین گرایش آنها و برنامه هایشان دارای اهمیت است. برنامه های کاندیدها، جهت گیری آنها را مشخص و به انتخاب شایسته مردم کمک خواهد کرد.

حضور گسترده مردم در انتخابات سال ۹۲، اولین انتخابات ریاست جمهوری بعد از فتنه سال ۸۸ و پاسخ محکمی به آن بعد از انتخابات دهم ریاست جمهوری خواهد بود. ان شاءالله پس از حماسه سیاسی مردم با حضور در انتخابات، دولت یازدهم با کمک مجلس و مردم و در رأس آنان رهبر معظم انقلاب، باید زمینه ای را فراهم کند تا پیش از پایان سال ۹۲ افقی نوین از حماسه اقتصادی و جهاد عظیم خودکفایی و همچنین عزت و حکمت و مصلحت را در عرصه های سیاسی شاهد باشیم. حضور در انتخابات امسال در حقیقت به مانند جهادی بزرگ است که می تواند ارکان نظام را استوارتر و محکم تر نماید. نظامی که در بُعد سیاسی به دنبال سیاست بازی نیست و در حیطه اقتصادی نیز در پی عدالت اقتصادی و مدیریت بهینه مصرف می باشد؛ بنابراین باید فردی سگاندار ریاست جمهوری شود که توان خلق حماسه را در هر دو بُعد داشته باشد. در شرایط فعلی تولید ملی با تأکید بر پاسخ به نیازهای

داخلی و ناظر به صادرات با توجه به بازار گسترده جهانی، می تواند به راحتی تهدیدهای فعلی را به فرصت تبدیل کند.

در سال ۹۲ می توانیم با حماسه سیاسی وارد یک حماسه اقتصادی شویم و با عبور از تحریم های دشمن، زمینه تحقق رشد اقتصادی مناسب و اهداف چشم انداز بیست ساله را فراهم کنیم. تبلور حماسه اقتصادی، در شکست تحریم ها و آغاز یک جهش اقتصادی با رشد بالا خواهد بود.

دشمنان کشور با ایجاد محدودیت های اقتصادی در پی آنند تا ناکارآمدی دولت را به نمایش گذارند و با این عدم کارآمدی، نارضایتی عمومی ایجاد کنند و آن را به کل نظام تسری دهند تا مردم دست از حمایت و پشتیبانی نظام بردارند. از این سو، رهبر معظم انقلاب با الهام از دستورات قرآن و سنت، استراتژی اقتصادی را در سال های گذشته با نام گذاری عناوینی چون: بهره وری، الگوی مصرف، جهاد اقتصادی، همت مضاعف و کار مضاعف، تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی و امثال نیز شعار پرشور حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی، راه مواجهه با دشمنان را پیش روی ما قرار داده اند. تحقق منویات رهبری نیازمند تلاش همه جانبه از سوی مدیران، مسئولان اجرایی و مردم وفادار کشورمان است تا در موضوعات مهمی مانند انتخابات و خنثی کردن تلاش دشمن برای ضربه زدن به اقتصاد ایران اسلامی، از این دو امتحان نیز سربلند خارج شود. در شرایط کنونی وظیفه ما حفظ استقلال اقتصادی و حرکت به سمت خودکفایی و انتخاب نامزد اصلح سیاسی است.

۹. دولت دهم در برابر آزمونی بزرگ

۹. دولت دهم در برابر آزمونی بزرگ

پایبندی به قانون، از نشانه های مهم بلوغ فرهنگی، سیاسی و اجتماعی

جوامع به شمار می رود که از اتحاد جامعه گرفته تا جریان های سیاسی و نهادهای مختلف با آن سنجیده می شوند و میزان بلوغشان را نشان می دهند. بر اساس اصل ۱۱۳ قانون اساسی، اجرای قانون اساسی و ریاست قوه مجریه، جز در مواردی که مستقیماً به رهبری مربوط می شود و مطابق با اصل ۱۳۴ قانون اساسی، اجرای قوانین از جمله مسئولیت های مهم رئیس جمهور است که تحت عنوان «قانون گرای» باید به عنوان یکی از ملاک های مهم ارزیابی رؤسای جمهور مورد توجه قرار گیرد. این قانون گرای باید به عنوان یکی از ملاک های مهم ارزیابی رؤسای جمهور مورد توجه قرار گیرد. البته قانون گرای در عرصه هایی که با منافع مستقیم دولت یا رئیس جمهور تلاقی می کند و احیاناً آن را با محدودیت یا مانع مواجه می سازد، اهمیت و حساسیت بیشتری پیدا می کند.

برگزاری انتخابات در زمره خطیرترین موضوعاتی است که بخش مهمی از آن به عهده دولت است و رئیس جمهور نیز بر اساس وظایف مندرج در قانون اساسی، شخصاً در قبال آن باید مسئول و پاسخ گو باشد، هم از حیث مسئولیت اجرای قانون اساسی هم اجرای قوانین عادی و هم از لحاظ مسئولیت نظارت بر کار وزرا.

اگر دولت و رئیس جمهور در انتخاباتی واقعاً بی طرف باشند، انجام این مسئولیت راحت تر خواهد بود. اما اگر این بی طرفی وجود نداشته باشد و شائبه حمایت وجود داشته باشد، پابندی به این مسئولیت و پاسخگویی در قبال آن نیازمند دقت عمل بسیار بالا- و رعایت دقیق قانون در کل فرآیند انتخابات است؛ از معرفی و ثبت نام گرفته تا مقطع بررسی صلاحیت ها، دوره تبلیغات و سرانجام رأی گیری، شمارش آرا و اعلام

نتایج. خوشبختانه فرآیند انتخابات در کشور ما به گونه ای طراحی شده است که اولاً- امکان تقلب معنی دار تقریباً در آن منتفی است و ثانیاً در صورت بروز تقلب امکان رسیدگی و جلوگیری از تأثیر آن کاملاً وجود دارد. در عمل نیز دولت هایی که تاکنون بر سر کار بوده اند یا از چنین اتهامی مبرا بوده اند یا تخلفاتی داشته اند که در نتیجه کلی انتخابات تأثیر چندانی نداشته است یا اگر احیاناً لغزش هایی بوده است توسط نهاد ناظر رسیدگی و جبران شده است.

گردش مجلس شورای اسلامی و شوراها و شوراهای اسلامی شهر و روستا بین جریان های مختلف سیاسی و روی کار آمدن رؤسای جمهور کاملاً غیر همسو با دولت برگزارکننده انتخابات در ادوار مختلف بهترین دلیل این مدعاست.

اکنون نوبت دولت دهم است تا یک بار دیگر در این آزمون بزرگ، میزان قانون گرایی آن آزموده شود؛ هم در اصل برگزاری انتخابات و هم مراحل پس از آن نیازمند رد این گمانه زنی هاست.

در این مورد سفارش امام راحل مان را از یاد نبریم که فرمودند:

در حکومت اسلامی وضع این است که شماها (فرمانداران) در انتخابات بیش از حق نظارت و فراهم کردن وسائل به آن قدری که باید حکومت ها فراهم کنند، بیشتر از این حق ندارید، که خدای ناخواسته یک وقتی نسبت بدهند به اینکه اینها برای خاطر طرفداری از یک نفر آدم یک کاری کردند، صندوق عوض شده. باید خیلی توجه به آن داشته باشید. هم آزادی ملت را، راه دادن ملت را در آنجایی که می خواهند رأی بدهند و هم امانت در حفظ آن چیز که تحت مراقبت یک عده

اشخاص امین از دولت و از ملت، اشخاص امین تحت نظرشان باشد که بعد صحبت نشود که خوب این هم این رژیم و این هم این انتخابات و انتخابات اینجا هم مثل آنجا. (۱)

حضرت امام در توصیه ای دیگر بر لزوم حفظ بی طرفی مسئولان اجرایی در انتخابات می فرماید:

این را به مردم دارم می گویم و به شما آقایانی که در آتیه متصدی اجرای انتخابات هستید توجه می دهم که اگر یک انحرافی در یکی از شما پیدا بشود و این بعد موجب این بشود که در این جمهوری لطمه ای وارد باشد، به گردن شماست. به اسلام لطمه ای وارد بشود، به گردن شماست و اگر در اینجا هم کشف بشود معذور نیستید و مورد تعقیب واقع می شوید. باید شماها بدون توجه به اینکه دستور کسی داده، دستور، کسی حق ندارد راجع به انتخابات بدهد. دستور در اجرا، در خوبی اجرا بله، وزیر کشور دستور می دهد که اجرا خوب بشود. اجرا اسلامی باشد اما یک بالایی بخواهد به شما دستور بدهد که کیک باید و کیل باشد. کیک می خواهد و کیل بشود، این امر نیست در اسلام، در ایران هم نیست. اینکه من عرض می کنم برای این است که بعدها کسانی که در ایران بعدها و نسل های بعد می آیند، بدانند که باید این طور باشند و الا امروز ما کسی را نداریم که دستور بدهد، پیشنهاد می کند و مردم مختارند. فرض بکنید که اگر همه کسانی که در رأسند بروند، پیشنهاد

بکنند که فلان آدم را شما وکیل کنید لکن شما به نظرتان درست نباشد جایز نیست بر شما تبعیت کنید. (۱)

۱- صحیفه نور، ج ۱۸، ص ۲۰۳ و ۲۰۴.

فصل دوم: موانع و راهکارهای دستیابی به مشارکت حداکثری

اشاره

فصل دوم: موانع و راهکارهای دستیابی به مشارکت حداکثری

انسان ها برای اداره امور خویش نیازمند مشارکت سیاسی هستند و از این رو این امر با فطرت و طبیعت آنها سازگاری دارد اما برای تأمین مشارکت سیاسی مردم، مجموعه نظام حکومتی باید مشارکت پذیر باشد در غیر این صورت آفات و آسیب های ضد مشارکتی نظام، به تدریج زمینه تحقق امر مشارکت را نیز از میان بر خواهد داشت و دیکتاتوری و خودرأیی جای گزین خواهد شد. مکتب اسلام با ارج نهادن به مردم، آنان را به مشارکت در امور سیاسی دعوت کرده است و حتی خداوند به پیامبرش فرمان مشورت داده است. عمده ترین عامل تأمین مشارکت، آگاهی و علاقه مردم و احساس مسئولیت آنهاست که با نهادینه سازی فرهنگ سیاسی مشارکتی فعال و پویا، می تواند زمینه ساز تحقق مشارکت اجتماعی گسترده گردد. افزون بر آن تا زمانی که نتوان مردم را به این باور سوق داد که با مشارکت سیاسی، تعاون و همیاری عمومی و مشاوره و شور جمعی است که می توان به جامعه ای توسعه یافته، مرفه و سعادت مند دست یافت و تا زمانی که رویه خودمحوری و خودرأیی از جامعه رخت برنبدد، سخن گفتن از مشارکت اجتماعی ناتمام خواهد بود.

مشارکت نیاز به فراهم سازی شرایطی دارد که از جمله آنها: برابری انسان ها و فراهم سازی فرصت های برابر برای مشارکت همه، برخورداری از آزادی های سیاسی برای تأثیرگذاری بر سیاست ها و به دست آوردن مناصب عمومی، باورمندی به حق بودن مشارکت و تلاش برای ایفای حقوق، آگاهی و شناخت کامل از آثار و نتایج مشارکت سیاسی، تأثیر مشارکت به تغییرات بنیادی در اندیشه و عمل حکومت و باورمندی به اینکه مشارکت دخالت دادن مردم در تصمیم گیری سیاسی و منابع قدرت است.

مشارکت سیاسی یک رابطه سیاسی است که از دو عنصر انسانی و وضعی تشکیل می شود و عناصر اساسی آن عبارتند از: مشارکت کننده (انسان ها) و موضوع مشارکت (حقوق مردم).

به طور کلی حکومتی که مردم آن مشارکت داشته باشند مشروع تر و کارآمدتر است. تأمین منافع عمومی و مشترک از یک سو و حق حاکمیت مردم بر تعیین سرنوشتشان و مسئولیت شرعی و دینی آدمی را به مشارکت فعال هدایت می کند. اما برای دستیابی به مشارکت فعال و حداکثری باید هر جامعه ای شرایط لازم را فراهم آورد و برای تحقق مشارکت باید موانع مشارکت برداشته شود. موانع مشارکت عبارتند از: محدودیت های تحمیلی بر افراد، محیط سیاسی عمومی، ماهیت بازدارندگی، نظام حزبی و سیاست تک بعدی، کوتاهی اجتماع در تأمین نیازهای افراد، نبود امنیت، نبود عدالت، عدم تخصیص فرصت های برابر، عدم حراست از کرامت انسانی، عدم دسترسی یکسان و برابر به اطلاعات و خبرها، جو سیاسی ناسالم، فقدان انگیزش برای یاری دادن به دیگران، شکاف میان نخبگان و توده مردم، وابستگی سیاسی، اقتصادی به ویژه

۱. سیاست های مشارکت افزایی

اشاره

۱. سیاست های مشارکت افزایی

برای افزایش مشارکت سیاسی و رسیدن به مشارکت حداکثری که منجر به تقویت نظام های سیاسی خواهد شد. سه سیاست ۱. آگاه سازی ۲. اعتمادسازی ۳. رضایتمندی باید مورد توجه قرار گیرد.

قبل از هر چیز باید دانست که «مشارکت» واژه عربی و بر وزن مفاعله است که در لغت نامه های فارسی به معنای شریک شدن، شرکت کردن و انبازی کردن آمده است؛ هر چند از آن به تعیین سود یا زیان دو یا چند تن که با سرمایه های معین در زمان های مشخص، به بازرگانی می پردازند نیز گفته می شود. در واژه انگلیسی *participate* به معنای شریک شدن و دخالت کردن آمده است. در اصطلاح علوم سیاسی، واژه مشارکت به دخالت مردم و درگیر شدن آن در سیاست به صورت آگاهانه یا ناآگاهانه، اختیاری یا غیر اختیاری، مستقیم یا غیر مستقیم اطلاق شده است و در تعریف آن گفته اند: مشارکت سیاسی، فعالیت داوطلبانه اعضای جامعه در انتخاب رهبران و شرکت مستقیم و غیر مستقیم در سیاست گذاری عمومی است. (۱) دایره المعارف علوم اجتماعی، مشارکت سیاسی را عبارت از فعالیت های داوطلبانه ای می داند که اعضای یک جامعه در انتخابات حکام به طور مستقیم یا غیر مستقیم و در شکل گیری سیاست های عمومی انجام می دهند. (۲)

ومایرون و اینر در مقاله معروف خود در مورد مشارکت سیاسی با

۱- نسرین مصفا، مشارکت سیاسی زنان در ایران، ص ۹.

۲- شهبازی، تقدیر مردم سالاری ایرانی، ص ۵۹.

ذکر ده مورد از عملیات مشارکتی این تعریف را ارائه می دهد: مشارکت سیاسی، هر عمل داوطلبانه موفق یا ناموفق، سازمان یافته یا سازمان نیافته، مستمر یا غیر مستمر، شامل روش های مشروع یا نامشروع برای تأثیر انتخاب رهبران، سیاست ها و اداره امور عمومی در هر سطحی از حکومت محلی یا ملی است.^(۱)

اینک یک بار دیگر مردم با رونق بازار رقابت انتخابات در معرض آزمونی دوباره قرار گرفته اند تا شور و انگیزه حضور خود را در پای صندوق های رأی در جامعه نشان دهند. اما در این میان عواملی از گرم شدن تنور انتخابات و ترغیب مردم برای حضور در پای صندوق های رأی جلوگیری می کند. بنابراین برای برگزاری انتخاباتی پرشور، شناخت این موانع ضروری است و باید برای رفع آن، اقدامات لازم صورت گیرد.

شناخت این عوامل دارای فواید زیر است:

۱. با شناخت و تفکیک علل عدم مشارکت می توان برای هر یک راهکار مناسب ارائه داد.
 ۲. با رفع آنها می توان امکان تحقق مشارکت حداکثری را فراهم آورد و بر اقتدار و اعتبار نظام سیاسی افزود.
 ۳. با طیف بندی علل عدم مشارکت، می توان مانع بهره برداری دشمنان شد چرا که دشمن معمولاً با مصادره به مطلوب، میزان عدم شرکت، مدعی است که همه آنها که پای صندوق رأی حاضر نشده اند، از مخالفان نظامند!
- این در حالی است که افراد معمولاً به دلایل متفاوت رفتاری مشابه از

۱- سعید کریمی، رسانه ها و راه های تقویت مشارکت مردم در صحنه های سیاسی و اجتماعی، ص ۲۰.

خود نشان می دهند، رهبر فرزانه انقلاب هم در باره عدم مشارکت آنان و ردّ این مصادره دشمن می فرماید:

نه اینکه اگر عده زیادی شرکت نکردند، اینها به نظام «نه» گفته اند؛ به هیچ وجه این طوری نیست. آنهایی که به خاطر «نه» گفتن به نظام نمی آیند، درصد خیلی کمی اند، یک عده به خاطر بی حالی نمی آیند، یک عده به خاطر بی حوصلگی نمی آیند، یک عده روز جمعه کار دیگری دارند و نمی آیند، اینها را شما راه بیندازید. والا کسانی که معتقد به نظام و قانون اساسی نیستند و دلشان برای بیگانگان و نفوذ آنها پر می زند و منتظر آمدن بیگانگان هستند، درصد بسیار کمی اند. (۵/۳/۱۳۸۴)

الف) سطوح مشارکت سیاسی

الف) سطوح مشارکت سیاسی

البته سطح مشارکت مردم از سطح واحدی برخوردار نیست و همه افراد به یک میزان در فعالیت های سیاسی مشارکت ندارند، مشارکت از نظر کمی می تواند خرد (فردی)، میانی (سازمانی) و کلان (اجتماعی) انجام پذیرد و از لحاظ کیفیت می تواند به سه صورت طبیعی و خودجوش، اجباری و همچنین داوطلبانه و ارادی باشد و از نظر انگیزه نیز می تواند مبتنی بر یک ضرورت عقلی باشد؛ چرا که انسان بالطبع اجتماعی است و طبیعت اجتماع، داشتن رابطه با نوعی از تعامل و مشارکت همراه است.

بنابراین مشارکت یک حق برای شهروندان محسوب می شود یا از یک روحیه احساس تعلق ملی، قومی یا بر پایه باورهای دینی و ارزش ها و بایسته های مذهبی باز می گردد که نوعی تکلیف به حساب می آید.

در مورد سطوح مشارکت سیاسی، «مک کلاوسی» در دایرهالمعارف

علوم اجتماعی و در ذیل واژه **political participation** این سطوح را در یازده مورد برشمرده که عبارتند از:

۱. رأی دادن ۲. کسب اطلاعات سیاسی ۳. بحث در مورد موضوعات و مسائل سیاسی ۴. شرکت در جلسات و محافل سیاسی
۵. کمک مالی به فعالیت های سیاسی ۶. گفت و گو و مذاکره با نمایندگان ۷. عضویت در احزاب سیاسی ۸. شرکت جستن در
- ثبت نام افراد و تبلیغ برای احزاب سیاسی ۹. نوشتن مقالات و ارائه سخنرانی های سیاسی ۱۰. شرکت در رقابت ها و مبارزات
- سیاسی ۱۱. رقابت جهت انتخاب شدن برای پست های سیاسی حزبی. (تأثیر انواع مشروعیت در مشارکت سیاسی، تقوی، ص ۱۵۹)

البته آرا و انظار دانشمندان در این باره فراوان است که می توان آنها را در پنج سطح جمع بندی کرد:

یک _ حق رأی و شرکت در انتخابات و گزینش مسئولان سیاسی و اجتماعی؛

دو _ حق فعالیت های سیاسی و عضویت در احزاب و گروه های سیاسی؛

سه _ حق نامزدی در جهت پست ها و کرسی سیاسی و فعالیت آزاد انتخاباتی؛

چهار _ دخالت و مشارکت در تصمیم گیری های کلان و تغییرات ساختاری؛

پنج _ اقدام و عمل برای تغییرات بنیادین نهادها و ساختارهای نظام حکومتی.

در ارزش گذاری سطوح نیز هر چه به سطوح چهار و پنج نزدیک

می شود، میزان مشارکت بیشتر می شود؛ در نتیجه شاخصه ها و صلاحیت ها برای عضو در آن سطح بالا- می رود و جمع کثیری می توانند بالفعل در آن نقش آفرین باشند. البته صلاحیت ها در هر نظام سیاسی مبتنی بر ایدئولوژی آن جامعه تعریف می شود، در نظام لیبرالیستی این شاخصه ها فردگرایانه و کاپیتال لیبرالیستی است و در مکتب اسلام، شاخصه های آن بر پایه ارزش ها تعریف می شود و اخلاق و علم از مهم ترین مؤلفه ها به حساب می آید. یعنی هر چه میزان مشارکت در سطوح بالا رود، به همان اندازه تأکید بر فضائل اخلاقی و توانایی های علمی و آگاهی از آموزه های دینی نیز بالاتر می رود.

(ب) انتخابات، عام ترین سطح مشارکت

(ب) انتخابات، عام ترین سطح مشارکت

شرکت در انتخابات عام ترین، سهل ترین و کم هزینه ترین نوع مشارکت و اولین سطح از مشارکت است. معمولاً در انتخابات عمومی تنها شرط لازم، داشتن تابعیت و شرایط سنی است که البته سن رأی دادن در کشورهای مختلف، متفاوت است. در این سطح داشتن صلاحیت اخلاقی، مذهبی و ایدئولوژیکی لازم نیست و همه افراد با گرایش های مختلف فکری، سیاسی و از تمامی طبقات اقتصادی _ اجتماعی با داشتن دو شرط مذکور، حق رأی دارند و می توانند در انتخابات شرکت کنند.

انتخابات گاهی به صورت مستقیم است که منتخبان، مسئولیت های اجرایی و تضمینی را به عهده می گیرند و گاهی نیز منتخبان دست به انتخاب دیگر می زنند و انتخاب شهروندان، مقدمه ای برای آن انتخاب به حساب می آید، مانند نظام هایی که رئیس جمهور را مجلس انتخاب می کند و یا انتخاب رهبری در ایران که توسط مجلس خبرگان رهبری

صورت می گیرد.

انتخابات به عنوان عرصه مبارزه در رقابت گروه ها با بسط علاقه مندی سیاسی در بین آحاد مردم، آنها را به حقوق سیاسی خودشان آشنا می سازد و باور شهروندان را در رعایت ارزش های مردم سالارانه تقویت می کند و از طرف دیگر، رقابت مسالمت آمیز بین گروه های سیاسی را برای تصاحب قدرت نهادینه کرده، موجب تقویت آنها می شود.

در نظام سیاسی اسلام از مشارکت سیاسی به عنوان حق یا تکلیف مردم یاد شده است. انتخاب کردن و رأی دادن هم حقی برای مردم معرفی شده و هم یک تکلیف شرعی در ردیف دیگر تکالیف شرعی است. ملت حق دارند که در انتخابات حاضر شوند و به نامزد مورد علاقه خود رأی دهند و هیچ کس هم مانع اعمال حق آنان نمی شود. آنچه که در غرب به عنوان «قرارداد اجتماعی» از آن یاد شده، در اسلام ریشه و بنیان محکم دینی دارد. مشارکت سیاسی فعال در جامعه که مصداق بارز آن، حضور در عرصه انتخابات است، به عنوان یک ضرورت شرعی و تکلیف الهی مورد تأکید قرار گرفته چرا که اولاً نظام سیاسی اسلام بدون حضور ملت در صحنه معنا نمی یابد، و ثانیاً این حضور موجب حفظ و تقویت نظام اسلامی است و به فرموده حضرت امام، حفظ آن از اهمّ واجبات است. رهبر فرزانه انقلاب هم در این باره می فرماید:

هم حق و هم تکلیف مردم است که بیایند و سرنوشت کشورشان را به دست خودشان معین کنند، زیرا که کشور متعلق به مردم است. مردم باید بیایند و با انتخاب صحیح و آزادانه، قانون گذاران شان را در قوه مقننه معین کنند، مجریان

خودشان را با ترتیبی که در قانون معین شده است، معین کنند. این حق مردم است و متعلق به آنهاست. اما تکلیف هم هست. این طور نیست که یکی بگوید من نمی‌خواهم از این حق استفاده کنم نه سرنوشت نظام، بسته به احقاق و استقاز این حق است، این تکلیف است، باید همه شرکت کنند. (۲۶/۱۱/۱۳۷۸)

به کارگیری تعبیر تکلیف هم، مستلزم رعایت چارچوبی است و با رعایت اصول و قواعدی معنا می‌یابد، مکلف ضمن آشنایی با الزامات تکلیف مورد نظر، کار را به بهترین نحو به ثمر می‌رساند. در این انتخاب و انجام تکلیف باید به اصولی مانند شایسته سالاری در انتخاب اصلح توجه کند، مقام معظم رهبری می‌فرماید: همچنانکه اصل انتخابات یک تکلیف الهی است، انتخاب اصلح هم یک تکلیف الهی است. (۳۱/۲/۱۳۷۶)

۲. عوامل مؤثر در کاهش یا افزایش مشارکت سیاسی

اشاره

۲. عوامل مؤثر در کاهش یا افزایش مشارکت سیاسی

مشارکت سیاسی، مفهومی تشکیکی است که می‌تواند دستخوش کاهش یا افزایش شود. و این تغییر مشارکت به عواملی بستگی دارد. متأسفانه با توجه به اینکه مشارکت حق است اما با وجود این، عده‌ای پای صندوق رأی حاضر نمی‌شوند.

الف) عوامل و موانع مشارکت سیاسی

اشاره

الف) عوامل و موانع مشارکت سیاسی

عوامل گوناگونی در عدم مشارکت افراد مؤثرند که مهم‌ترین آنها عبارتند از:

اول _ عدم آگاهی

اول _ عدم آگاهی

نداشتن آگاهی لازم درباره اهمیت انتخابات از موانع مشارکت سیاسی است. با وجود بر اینکه امروزه آموزش های عمومی و اطلاع رسانی به وسیله رسانه های فراگیر منتشر می شود، اما باز هم عده ای از افراد ادعای بی اطلاعی می کنند. این بخش از افراد، اغلب اقشار بی سواد و کم سواد جامعه هستند و نمی دانند که در پس رأی و انتخاب چه سرنوشتی در انتظار آنهاست و مطلع نیستند که گاه یک رأی می تواند، سرنوشت سیاسی، اجتماعی و اقتصادی کشور را دگرگون سازد، که برای رفع آن باید چاره اندیشی شود.

دوم _ بی تأثیر دانستن خود

دوم _ بی تأثیر دانستن خود

گروه دوم از غایبان روز رأی گیری، افرادی هستند که از اهمیت حضور در انتخاب آگاهند ولی رأی و حضور خود را مؤثر نمی دانند و بین آمدن و نیامدنشان فرقی نمی بینند.

سوم _ مستغرقین در زندگی

سوم _ مستغرقین در زندگی

این گروه آن قدر، در مسائل دیگر زندگی غرق هستند که مشارکت در انتخابات برای آنان مسئله مهمی نیست. چون نیازهای اولیه خود را هنوز رفع نکرده اند و در محرومیت به سر می برند، کمتر می توان از آنها انتظار داشت که به نیازها و حقوق ثانویه خود همچون مشارکت سیاسی بیندیشند.

چهارم _ موانع فیزیکی

چهارم _ موانع فیزیکی

عده ای هم دچار موانع فیزیکی مانند به همراه نداشتن شناسنامه و کارت هویت به دلایل مختلف مانند مسافرت هستند که در هر حال باعث کاستن از مشارکت خواهند شد.

پنجم _ گزینشی دانستن انتخابات

پنجم _ گزینشی دانستن انتخابات

بخش دیگری هم فضای انتخابات را فضای رقابتی نمی بینند؛ از این رو برای خود حق گزینشی نمی یابند و از حضور در پای صندوق های رأی صرف نظر می کنند.

ششم _ بی اعتمادی

ششم _ بی اعتمادی

دسته ای نیز به علت بی اعتمادی به ساختار و سلامت برگزاری انتخابات آن را بهانه حاضر نشدن خود، پای صندوق های رأی می دانند. آنان اساساً معتقد به انتخاب نیستند و تصور می کنند که در واقع انتخابات انتصاب است نه انتخاب.

هفتم _ ناکارآمدی مدیران و کاستی های موجود

هفتم _ ناکارآمدی مدیران و کاستی های موجود

ناکارآمدی مدیران و بروز معضلات اقتصادی _ اجتماعی نیز عامل کاهش در انتخابات است، این افراد که بیشتر اقشار آسیب پذیرند، سعی دارند تا اعتراض خود را به عملکردها و ناکارآمدی ها، در قالب حاضر نشدن در پای صندوق رأی نشان دهند، بسیاری از این افراد مخالف با نظام سیاسی نیستند ولی به عنصرهای پرخاشگر تبدیل شده اند.

هشتم _ معاندت و مخالفت**هشتم _ معاندت و مخالفت**

گروه آخر به دلیل مخالفت و معاندت با نظام سیاسی و کاستن مشروعیت آن، انتخابات را تحریم می کنند و به طور آگاهانه از حضور پای صندوق رأی امتناع می کنند. این افراد، تحریم را نوعی ابزار مبارزاتی علیه رژیم قلمداد می کنند و پیام آن را اعتراض به نظام موجود و نامشروع جلوه دادن آن می دانند.

(ب) راهکارهای افزایش مشارکت سیاسی**اشاره**

(ب) راهکارهای افزایش مشارکت سیاسی

برای طیف های پیش گفته که از غایبان مشارکت سیاسی و انتخابات هستند، می توان سه دسته از علل را برشمرد که با برطرف شدن آنها می توان میزان مشارکت را تا حدود زیادی افزایش داد. این سه دسته عبارتند از: ۱. ناآگاهی ۲. بی اعتمادی ۳. نارضایتی.

اول _ آگاهی بخشی**اول _ آگاهی بخشی**

در خصوص عامل اول یعنی ناآگاهی باید اطلاع رسانی و آگاه سازی را تمهید کرد. این افراد نمی دانند که تأمین بخش زیادی از حقوقشان با مشارکت در امور سیاسی از جمله انتخابات حاصل می شود. باید آگاهی به حدی باشد که انگیزش فرد را زیاد کند و او را به اقدام وادار نماید. بیشتر این افراد از اقشار کم سواد جامعه هستند که در مسیر آموزش های جامعه پذیری سیاسی در مدارس و مراکز آموزشی قرار نگرفته اند؛ شرح اهمیت جایگاه ریاست جمهوری و نمایندگی مجلس و شوراهای و فواید حضور حداکثری در پای صندوق رأی، و تأثیرگذاری آرای آحاد جامعه و وضعیت حساس کشور در مواجهه با استکبار و مانند آن می تواند

سودمند باشد. وظیفه اصلی آگاه سازی به عهده اصحاب رسانه است که در رأس آن، صاحبان منبر، مطبوعات، پایگاه های خبری و رسانه های ملی قرار دارند که امید است با انجام وظیفه قانونی خود در این زمینه ثمربخش باشند. همچنین گروه های مرجع و تأثیر گذار جامعه نیز در این رابطه نقش کلیدی دارند.

دوم _ اعتمادسازی

دوم _ اعتمادسازی

اعتمادسازی گام دوم برای ایجاد مشارکت حداکثری است و آن فعالیتی است که برای افرادی از جامعه صورت می گیرد که از اهمیت مشارکت سیاسی و حضور در انتخابات آگاهند اما به دلیل بی اعتمادی حاضر نیستند در رأی گیری شرکت کنند. منشأ این بی اعتمادی را می توان در تجربیات تلخ فردی برخی حوادث در انتخابات گذشته و القائات و شبهه افکنی های دشمنان نظام اسلامی دانست که آنان را تحت تأثیر قرار داده و اراده آنان را برای حضور در انتخابات سست می کند.

تلاش های رسانه ای دشمنان انقلاب اسلامی در ادعای تقلب، رقابتی نبودن، نمایشی بودن، فرمایشی بودن، مهندسی شده بودن آرا و... ذهن این افراد را نشانه رفته و در فتنه ۸۸ با ادعای تقلب این موج آفرینی افزایش یافته است. به طوری که همین ادعای تقلب رمز شورش فتنه گران می گردد.

رهبر معظم انقلاب در سخنرانی تاریخی خود در نماز جمعه تهران در زمینه اعتمادسازی فرمودند:

اگر مردم در کشور به آینده امیدوار نباشند در انتخابات شرکت نمی کنند، اگر به نظام خودشان اعتماد نداشته باشند در انتخابات

شرکت نمی کنند، اگر احساس آزادی نکنند به انتخابات روی خوش نشان نمی دهند، اعتماد به نظام جمهوری اسلامی در این انتخابات آشکار شد و من بعد عرض خواهم کرد که دشمنان همین اعتماد مردم را هدف گرفته اند، دشمنان ملت ایران می خواهند همین اعتماد را در هم بشکنند، این اعتماد بزرگ ترین سرمایه جمهوری اسلامی است، می خواهند این را از جمهوری اسلامی بگیرند، می خواهند ایجاد شک کنند، ایجاد تردید کنند درباره این انتخابات و این اعتمادی که مردم کردند، تا این اعتماد را متزلزل کنند، دشمنان ملت ایران می دانند که وقتی اعتماد وجود نداشت، مشارکت ضعیف خواهد شد، وقتی مشارکت و حضور در صحنه ضعیف شد، مشروعیت نظام دچار تزلزل خواهد شد، آنها این را می خواهند، هدف دشمن این است، می خواهند اعتماد را بگیرند تا مشارکت را بگیرند تا مشروعیت را از جمهوری اسلامی بگیرند. این ضررش به مراتب از آتش زدن بانک و سوزاندن اتوبوس بیشتر است. این، آن چیزی است که با هیچ خسارت دیگری قابل مقایسه نیست. مردم بایند در یک چنین حرکت عظیمی این جور مشتاقانه حضور پیدا کنند بعد به مردم گفته بشود که شما اشتباه کردید به نظام اعتماد نبود، دشمن این را می خواهد، این خط را از پیش از انتخابات شروع کردند، از دو سه ماه پیش از این. من اول فروردین در مشهد گفتم هی دارند دائماً به گوش می خوانند، تکرار می کنند که بناست در انتخاب تقلب بشود. می خواستند زمینه آماده کنند، من آن وقت به دوستان خوبان

در داخل کشور تذکر دادم و گفتم این حرفی را که دشمن می خواهد به ذهن مردم رسوخ بدهد، نگویید؛ نظام جمهوری اسلامی مورد اعتماد مردم است. این اعتماد آسان به دست نیامده، سی سال است که نظام جمهوری اسلامی با مسئولانش، با عملکردش، با تلاش های فراوانش توانسته این اعتماد را در دل مردم عمیق کند، دشمن می خواهد این اعتماد را بگیرد، مردم را دچار تزلزل کند، این هم یک نکته. (۲۹/۳/۱۳۸۸)

بدیهی است اغلب اقشار آسیب پذیر این دسته را جوانان و طبقات متوسطی تشکیل می دهند که بیشتر در معرض شبهه پراکنی رسانه های بیگانه و تأثیرپذیری از فضای مجازی قرار دارند و می توانند بر دیگر اقشار جامعه اثرگذار باشند؛ از این رو مواجهه با این معضل، یکی از ضروریات نظام سیاسی است تا مانع شیوع «بیماری بی اعتمادی سیاسی» در جامعه گردد. راه مقابله با این معضل «اعتمادسازی» است. این امر هم از طریق ارائه پاسخ های اقناعی و مستدل حاصل می آید که به عهده رسانه های عمومی و تریبون های مختلف است. در این مسیر، گروه مرجع و بانفوذ تأثیر فراوانی در میان توده مردم دارند؛ با توجه به بی اعتماد برخی افراد به رسانه ملی و مطبوعات، گروه های مرجع تأثیر بیشتری دارند. برای مقابله با رسانه های شبهه افکن نیز باید چاره ای اندیشید و ضمن مقابله سخت افزارانه، ابعاد پشت پرده و اغراض منفعت طلبانه آنها را برای مخاطبان واکاوی کرد. در حقیقت باید بصیرت افزایی کرد، دشمن مخاطبان خود را از میان بی بصیرت ها شکار می کند. توصیه همه جانبه رهبر فرزانه انقلاب بر افزایش بصیرت در سال های اخیر را هم باید در این راستا تحلیل کرد، ایشان فرمودند:

در زندگی پیچیده اجتماعی امروز، بدون بصیرت نمی شود حرکت کرد، جوان ها باید فکر کنند، بیندیشند، بصیرت خودشان را افزایش بدهند، معلمان روحانی، متعهدان موجود در جامعه ما از اهل سواد و فرهنگ، از دانشگاهی و حوزوی باید به مسئله بصیرت اهمیت بدهند، بصیرت در هدف، بصیرت در وسیله، بصیرت در شناخت دشمن، بصیرت در شناخت موانع راه، بصیرت در شناخت راه های جلوگیری از این موانع و برداشتن این موانع، این بصیرت ها لازم است. (۱۵/۷/۱۳۸۸)

در این راستا نهادهای قانونی متولی برگزاری انتخابات نیز باید ضمن شفاف سازی و پاسخگویی به شبهات احتمالی مطرح شده با حساسیت کامل از هر اقدامی که به ترویج شایعات کمک می کند، پرهیز کنند. متولیان امر باید به گونه ای دقیق و قانونی عمل کنند تا جای هیچ گونه ابهام و تردید باقی نماند، اطلاع رسانی به موقع و صحیح، قرار گرفتن در مقام پاسخگویی و حاضر شدن در برابر مخاطبان، خبرنگاران و رسانه های عمومی و ارائه پاسخ های اقناعی و پذیرش اشتباه های احتمالی از ضرورت های اعتمادسازی است.

سوم _ افزایش رضایت مندی

سوم _ افزایش رضایت مندی

بخش اصلی افرادی که مشارکت ندارند، کسانی هستند که به دلیل مشکلات متنوع اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی که وجود بخشی از آن طبیعی و بخشی دیگر به دلیل سوء مدیریت هاست، حاضر نیستند پای صندوق رأی بروند، فشارهای اقتصادی، بوروکراسی بیمار ادارات،

بیکاری و معضلات و ناهنجاری های موجود، آنان را از صف رأی دهندگان جدا کرده است.

برای کسب رضایت این افراد و رفع کدورت های ایجاد شده بیش از همه، مسئولان و دستگاه های اجرایی وظیفه دارند که با اصلاح رفتار و ارائه پاسخ و عذرخواهی از سوء مدیریت ها و تلاش برای جبران کاستی ها برای کسب رضایت تلاش کنند، ضمن آنکه معتمدان ملت و کارشناسان متخصص نیز وظیفه دارند با توجیه این بخش از جامعه، این مهم را برای افراد تبیین کنند که اتفاقاً راه صحیح حل مشکلات موجود، مشارکت سیاسی و تلاش برای انتخاب کاندیدای اصلح و کنار گذاشتن ناکارآمدان است نه قهر با صندوق رأی!

رسانه ها نیز نباید حضور این افراد را دلیل بر رضامندی آنان جلوه دهند بلکه بهترین تفسیر، آن است که چنین اظهار نظر کنیم که ملت به چنان رشد و ارتقای سیاسی رسیده است که با وجود نارضایتی از وضع موجود، به جای انفعال به صحنه آمده، بر استفاده از حق مشارکت سیاسی خود تأکید می ورزد و اصل نظام را می پذیرد و برایش مقبولیت دارد. مشارکت سیاسی ملت را می توان کف اعتماد و مقبولیت نظام سیاسی دانست. این حقیقت در اظهارات رهبر معظم انقلاب اسلامی هم مورد تأکید قرار گرفته است. ایشان در مراسم تنفیذ حکم در همین دوره ریاست جمهوری فرمودند:

یک پیام دیگر این انتخابات و این حضور عظیم مردمی، وجود اعتماد متقابل میان نظام اسلامی و مردم است. اینکه در این انتخابات، عرصه برای گفت و گو کردن، برای ورود افراد با گرایش های مختلف، برای به صحنه آوردن و روی دایره ریختن

نظرات گوناگون باز شد؛ این نشانه اعتماد به نفس نظام است و نشانه این است که نظام اسلامی به مردم خود اعتماد دارد، به مردم اعتماد می‌کند، متقابلاً مردم هم به نظام اعتماد کردند، آمدند، آرای خودشان را در صندوق‌ها ریختند، اگر اعتماد به نظام نباشد، این توجه مردمی، این اقبال مردمی، وجود نخواهد داشت. این کسانی که دم از بی‌اعتمادی مردم می‌زنند، اگر این سخن از روی غرض نباشد، از روی غفلت است _ کدام اعتماد از این بالاتر که مردم می‌آیند در عرصه انتخابات وارد می‌شوند، به نظامشان، به دولتشان اعتماد می‌کنند، رأی خود را به آنها می‌سپارند و منتظر می‌مانند که نتیجه این رأی‌گیری از آن آنها بشود؟ این اعتماد بالای مردم است. این اعتماد به توفیق الهی، به فضل الهی همچنان هست و ما انتظار داریم از مسئولان کشور از دست اندرکاران بخش‌های مختلف که با رفتار خود، همچنان این اعتماد را افزایش بدهند، این سرمایه اصلی نظام است. (۱۲/۵/۱۳۸۸)

حضرت امام راحل هم در توصیه‌ای خطاب به این دسته از مردم که نسبت به نمایندگان پیشین خود دلسردند و احساس می‌کنند کاری از پیش نبرده‌اند، توصیه می‌نماید که عملکرد مناسب گوشه‌گیری و انزوا نیست بلکه می‌فرماید:

مقدرات کشورتان را به دست کسانی بدهید که برای کشور شما مفیدند از حیث سیاست، از حیث اقتصاد، از حیث همه چیز. اگر مسامحه بکنید و امروز هم کسی نفهمد، خدا هست، خدا می‌داند و می‌بیند، شما در محضر خدا هستید، هر جا

هستید. همه خلق الله در محضر خدا هستند، هر جا هستند. بر فرض اینکه من یک کار خلاف کردم اسلام که خلاف نکرده است، شما برای اسلام کار بکنید، چه کار دارید که فلان آدم بد کرده. خوب بد کرده، بد بکند شما خوب بکنید برای اسلام تا آن بدهم به تبع شما ان شاءالله خوب بشود، کنار نروید، آقایان علما کنار نروند. (۱)

هم ایشان در سخنی دلنشین می فرماید:

مردم اگر از من گله دارند، از اسلام سرد نشوند، من خلاف کرده ام، به اسلام چه. مردم اگر اسلام را، استقلال و آزادی را، نبودن تحت اسارت شرق و غرب را می خواهند، همه در انتخابات شرکت کنند، در صحنه حاضر باشند، اگر یک ظالم خلاف کرد، اسلام که نکرده است. پس باید کاری کنیم که ظلم نباشد و ظالم از بین برود. اگر دیدم در این دوره خلاف شده و به افرادی ظلم شده باید تلاشمان را بیشتر کنیم تا خلاف و ظلم را از بین ببریم نه اینکه کنار برویم و از صحنه خارج شویم. زیرا اگر از صحنه خارج شویم ظلم بیشتر می شود. پس باید اجتماعمان را بیشتر کنیم و بیشتر در صحنه حاضر باشیم. خداوند به شما قدرت و سعادت عنایت بفرماید. (۲)

و رهبر فرزانه انقلاب هم می فرماید:

دولتمردان جمهوری اسلامی باید قدر این فداکاری مردم و حضور آنها، در صحنه را بدانند، مبادا مسئولان بخش های

۱- صحیفه نور، ج ۱۸، ص ۲۰۵.

۲- صحیفه نور، ج ۱۸، ص ۱۸۰.

مختلف کشور در تحلیل اشتباه کنند و خیال کنند که شرکت وسیع مردم در انتخابات معنایش این است که آنها از یکایک کارهای مسئولان خشنودند. این جور نیست، مردم انقلاب را دوست دارند، امام را دوست دارند، دولت جمهوری اسلامی را دوست دارند، نظام را دوست دارند، معنایش این نیست که مردم روی یکایک کارهای مسئولان بخش های مختلف صحنه می گذارند. (۲۶/۳/۱۳۷۲)

در کنار این راهکارهای سه گانه، برخی اقدامات مقطعی می تواند باعث بهبود رضایت عمومی در آستانه برگزاری انتخابات باشد، تبلیغات مؤثر نامزدهای انتخاباتی و توجه آنها به نیازهای اصلی جامعه، پرهیز از سیاه نمایی و امیدوار ساختن ملت به حل مشکلات، کنار گذاشتن اختلافات بین مسئولان قوای سه گانه که موجب تشویش اذهان عمومی و نابسامانی در بازار و اوضاع اقتصادی کشور می شود، پرهیز از تصویب و اجرای قوانینی که در آستانه انتخابات می تواند موجب افزایش فشار بر توده های ملت شود، نظارت جدی و ثبات در اقتصاد و بازار در آستانه انتخابات، اتمام و راه اندازی پروژه هایی که می تواند موجب افزایش خدمات عمومی شود، تلاش برای کاهش اختلاف طبقاتی و برجسته نساختن اشرافی گری برخی از به اصطلاح مسئولان، امید دادن به جوانان در راستای اشتغال زایی، تسهیلات لازم در امور پزشکی و دندان پزشکی و مهار بی رویه هزینه درمان که از عهده بسیاری از افراد خارج است، عطف توجه به جوانان و افرادی که به عللی دچار ناهنجاری و اعتیاد و مانند آن شده اند و مساعدت لازم برای بازگرداندن آنان به بدنه نظام و... نمونه هایی از این قبیلند و از همه مهم تر جو باید آرام، برادرانه و همدلانه

و همه چیز آماده حضور حداکثری ملت رشید ایران اسلامی باشد. زمینه طوری فراهم آید که افراد از حق طبیعی و قانونی خود به نحو احسن استفاده نموده و مجدداً در صف واحد ملت بزرگ اسلامی ایران قرار گیرند. اگر مردم احساس کنند رأی و نظر آنها در سرنوشت سیاسی شان و تصمیم گیری حاکمان و خواست آنها برای تغییرات اثرگذار است، درصد مشارکت سیاسی افزایش می یابد. مشارکت سیاسی زمانی تحقق می یابد که اراده، خواست و رأی مردم مبنای تصمیم گیری ها، مدیریت سیاسی و تغییرات و خواست های مورد نظر مردم و امکان جابه جا کردن و عزل و نصب حاکمان قرار گیرد و این امر زمانی ممکن می شود که مسئولان سیاسی سازوکار دموکراسی آزاد را گردن بنهند.^(۱)

امام راحل در توصیه ای حکیمانه فرمودند:

باید مردم را برای انتخابات آزاد بگذاریم و نباید کاری بکنیم که فردی بر مردم تحمیل شود. بحمدالله مردم ما دارای رشد دینی _ سیاسی مطلوب می باشند و خود، افراد متدین و درد مستضعفان چشیده و آگاه به مسائل دینی _ سیاسی و همگام با محرومین را انتخاب خواهند کرد و در چنین اوضاعی هیچ فرد و گروهی و هیچ نهاد و سازمان و حزب و دفتر و تجمعی نمی تواند در حوزه انتخابات دیگران دخالت نماید و برای غیر حوزه خود، فرد یا افرادی را کاندیدا نموده و از آنان تبلیغ نماید. در شرایط کنونی به هیچ وجه و به هیچ کس اجازه نمی دهم تا از سهم مبارک امام علیه اسلام و یا از اموال دولت

۱- مهدی سعیدی، بررسی موانع و راهکارهای افزایش مشارکت سیاسی، ۷/۱۱/۱۳۹۰.

و اموال دفاتر و سازمان ها و مجامع و اموال عمومی خرج انتخابات کند، باید مردم را برای شرکت در انتخابات تشویق کرد. (۱)

هم ایشان در رهنمودی دیگر می فرماید:

همان طور که بارها گفته ام، مردم در انتخابات آزادند و احتیاج به قیّم ندارند و هیچ فرد و یا گروه و دسته ای حق تحمیل فرد و یا افرادی را به مردم ندارد. (۲)

حضرت امام رحمه الله انتخابات را مال همه مردم می دانند و می فرماید:

انتخابات در انحصار هیچ کس نیست، نه در انحصار روحانیین است، نه در انحصار احزاب است، نه در انحصار گروه هاست. انتخابات مال همه مردم است. مردم سرنوشت خودشان، دست خودشان است و انتخابات برای تحصیل سرنوشت شما ملت است. (۳)

امروزه دانشمندان و صاحب نظران سیاسی، مشارکت را یکی از شاخصه های جوامع مردم سالار می دانند. هر جامعه ای که ادعای مردم سالاری داشته باشد، اما نتواند مشارکت مردم را در اعمال حاکمیت به وسیله نهادهای مدنی و تشکل های سیاسی و یا مشارکت مستقیم آنها فراهم کند، پذیرفتنی نیست. در حقیقت یکی از مؤلفه های تعیین کننده حاکمیت مردمی، فراهم بودن شرایط برای تمامی شهروندان، جهت مشارکت در سیاست و امور حکومتی است. به بیانی دیگر تنها از راه

۱- صحیفه نور، ج ۲۰، ص ۱۰۱.

۲- صحیفه نور، ج ۲۰، ص ۱۹۴.

۳- صحیفه نور، ج ۱۸، ص ۲۴۵.

مشارکت است که قدرت سیاسی به طریق مسالمت آمیز دست به دست می گردد. برای افزایش مشارکت عمومی و سیاسی می توان از راه های زیر اقدام کرد:

الف) تبیین باورهای دینی و گسترش آن در سطح جامعه: دین یکی از مؤلفه های اصلی، مهم و موتور محرکه جنبش های اجتماعی و سیاسی در جامعه می باشد. باورهای دینی در گسترش مشارکت سیاسی اهمیت فراوانی دارد، تأثیر دین در گسترش مشارکت مردمی به ویژه در جهان اسلام انکارناپذیر است. این موضوع به ویژه در مکتب تشیع که رهبری دینی از رهبری سیاسی تفکیک ناپذیر است و ملازم یکدیگرند، بسیار با اهمیت است.

ب) افزایش آگاهی مردم: یکی از موانع مهم مشارکت عمومی، این است که قشر زیادی از جامعه نسبت به توان خود ناآگاهی دارند. پس از پیروزی انقلاب اسلامی با گسترش اطلاع رسانی، زمینه آشنایی مردم با مبانی سیاست در حکومت دینی و آثار مشارکت همگانی تا حدود زیادی با توجه به آموزه های دینی و سیره معصومان علیهم السلام تبیین گردیده است و اکنون نیاز به بازخوانی و تکرار، برای تعمیق و نهادینه سازی این آگاهی ها دارد.

ج) جلوگیری از سلطه گروه های انحصارطلب: با جلوگیری از تسلط گروه های انحصارطلب بر ارکان سیاسی و اقتصادی جامعه و حفظ عدالت اجتماعی می توان، انگیزه تمایل عموم مردم را به مشارکت در امور سیاسی تقویت نمود؛ زیرا اگر تمام کارها در دست حزب یا جناح خاصی قرار گیرد و دستگاه ها و نهادهای حکومتی فقط در راستای خواست آنها حرکت کنند دیگر فضایی برای تحقق مشارکت مردمی

فراهم نمی آید.

د) عدالت اجتماعی و فقرزدایی نیز در ازدیاد مشارکت اثرگذار است: زیرا در صورت فراهم آمدن این دو نیاز، فرصت بهتری برای پرورش استعدادها و مشارکت بیشتر فراهم خواهد آمد.

ه) وجود احزاب قانونی و مشروع نظام: یکی از راهکارهای توسعه مشارکت مردمی وجود احزاب قانونی و مشروع است که نیروهای مردمی را در جهت گسترش مشارکت سیاسی هدایت می کنند. وجود نهادهای مشورتی و شورایی برای تحقق مشارکت عمومی و همگانی ضرورت دارد. باید نهادهای مشورتی به وجود آید تا ضمن کمک به انتخاب اصلح، چگونگی مشارکت سیاسی مردم را نهادمند و سازمان یافته نمایند.

و) ایجاد فرهنگ سیاسی مشارکتی فعال: فرهنگ از مهم ترین عوامل مشارکت سیاسی و اجتماعی است، مشارکت افراد در هر جامعه ای که دارای فرهنگ سیاسی مشارکتی است، بسیار گسترده است. در مقابل جامعه ای که فاقد چنین فرهنگی است، مردم آن از حضور در صحنه سیاسی و مشارکت فعال، برخوردار نیستند. از این رو باید فرهنگ مشارکت مردمی را به نحو مطلوب نهادینه نمود. ضرورتی اساسی که در سخنان رهبر معظم انقلاب در چهار محور تجلی یافته است:

اول _ حضور گسترده و جهادی مردم در انتخابات که سبب ایجاد امنیت اقتصادی، سیاسی و روانی گردیده و در عین حال، باعث مهار و خنثی سازی تهدیدات خارجی و ناامیدی دشمنان می شود.

دوم _ مشارکت و حضور همه سلیقه ها و جریان های معتقد به جمهوری اسلامی در انتخابات می باشد، در این زمینه رهبر معظم انقلاب

شرکت در انتخابات را هم حق و هم وظیفه دانسته و معتقدند همه کسانی که به نظام جمهوری اسلامی و به استقلال و آینده کشور معتقد بوده و اهمیت می دهند و دلشان برای منافع ملی می سوزد، باید در انتخابات شرکت کنند؛ کماینکه ایشان روی گرداندن از انتخابات را مناسب کسانی می دانند که با نظام اسلامی مخالفند.

سوم _ تمکین در مقابل قانون است که به عنوان یک وظیفه همگانی مطرح است؛ در این مورد رهبر معظم انقلاب معتقدند: در مسئله انتخابات و غیر انتخابات همه باید تسلیم رأی قانون باشند و در مقابل قانون تمکین کنند.

چهارم _ توجه مردم در انتخاب رئیس جمهور آینده به امتیازات امروز رئیس جمهور، منهای ضعف های موجود می باشد. از این نظرگاه نیز رهبر انقلاب معیارهای مهمی را برای انتخاب رئیس جمهور آینده مشخص کرده و فرمودند:

این را همه بدانند که آنچه ما برای رئیس جمهور آینده نیاز داریم، عبارت از امتیازاتی است که امروز وجود دارد، منهای ضعف هایی که وجود دارد. رئیس جمهور هر دوره ای باید امتیازات کسبی و ممکن الحصول رئیس جمهور قبلی را داشته باشد، ضعف های او را نداشته باشد. آن چیزهایی که امروز برای دولت و برای رئیس جمهور نقاط قوت محسوب می شود، اینها باید در رئیس جمهور بعدی وجود داشته باشد. اینها را باید در خود تأمین کند و آن چیزهایی که امروز نقاط ضعف شناخته می شود را باید از خود دور کند. هر کسی می آید، پایبند به انقلاب، پایبند به ارزش ها و منافع ملی، پایبند به نظام

اسلامی، پایبند به عقل جمعی، پایبند به تدبیر باشد. بدون تردید تحولات ماه‌های پیش رو و مشخصاً برگزاری انتخابات ریاست جمهوری و روی کار آمدن دولت جدید می‌تواند بخشی دیگر از ظرفیت‌های موجود در این عرصه را به فعلیت برساند و موفقیت‌های دیگری نصیب ملت ایران نماید.

۳. نقش رسانه‌ها در افزایش مشارکت مردم

۳. نقش رسانه‌ها در افزایش مشارکت مردم

رسانه‌ها در این شرایط باید مطالب اقتصادی مردم را با ظرافت به گوش نامزدها برسانند تا آنان خود را محک زده و بدانند که مردم رئیس‌جمهوری کارآمد و با برنامه برای حل معضلات اقتصادی را طلب می‌کنند. نامزدها اگر روی کار آمدند باید تیم اقتصادی خود را معرفی کنند تا برنامه‌های اصلاح اقتصادی از زبان آنها بیان و عیارسنجی شود. این شیوه در سایر کشورها نیز مرسوم است و مردم از قبل با معاون اول رئیس‌جمهور و تیم اجرایی او آشنا هستند و می‌دانند که در صورت رسیدن به قدرت چه خواهد شد. امروز، مشکلات اقتصادی کشور نیاز به فهم و سپس درکی واقعی از منابع، محدودیت‌ها و شرایط دارد. اکنون صداقت گمشده ما اقتصاد است و بخشی از جامعه اقتصادی اعتماد خود را به مدیران از دست داده است و بزرگ‌ترین وظیفه رئیس‌جمهور آینده بازگرداندن این اعتماد از طریق صداقت است. هرچند که این صداقت ممکن است با نفس رقابت‌ها و تبلیغات انتخاباتی در تعارض باشد؛ زیرا کسی که می‌خواهد صادق باشد باید بگوید که اقتصاد کشور به سختی تا چهار سال آتی سامان می‌یابد و فرآیند این سامان دهی با اندکی تأمل و سختی همراه خواهد بود. در این حال ممکن است رأی دهندگان به این

نامزد کمتر توجه کنند در حالی که شاید فرد اصلح باشد.

بنابراین شایسته است رسانه ملی، مردم را کمی با واقعیت‌ها آشنا سازد تا در انتخاب فرد اصلح واقع بینی داشته باشند. پیشرفت سیاسی - اقتصادی این انتخابات برای کشور در آن است که صداقت را در مردم ایجاد کند. صداقتی که به دنبال آن اعتماد و منابع کمیاب را به اقتصاد ملی بازگرداند.

اما اگر مردم احساس کنند که معیشت آنان دچار سختی‌های پی‌درپی می‌شود، طبیعی است که دل‌بستگی آنان به اتفاقاتی چون انتخابات کاهش پیدا می‌کند. بنابراین شایسته است با استفاده درست از ابزارها و اقدامات هدفمند و صحیح گام‌های مثبتی برداشت و با برنامه ریزی دقیق و درک صحیح شرایط و مدیریت کارآمد و هزینه کردن بجای، در راستای ارتقای تولید ملی و رفاه عمومی تلاش کرد. امروز فشار دشمن بر محور اقتصادی تمرکز یافته، از این رو شایسته است سلاح مقابله‌ای ما هم، رونق وضعیت اقتصادی باشد.

در سال پیش رو، خلق حماسه سیاسی و رونق اقتصادی لازم و ملزوم یکدیگرند و شعار امسال نشان از درک بالای استراتژیک و همسویی با نیازها دارد. تحقق اهداف مورد نظر در این نام گذاری استراتژیک، مستلزم رعایت همه فاکتورهای اساسی در مؤلفه‌های اقتصاد مقاومتی و آگاهی‌های سیاسی و معرفتی است. واضح است که قدرت‌های مخالف ایران، صرفاً با هدف افزایش نارضایتی عمومی ناشی از فشارهای اقتصادی و معیشتی، تحریم‌های اقتصادی و تحریم خرید نفت را کلید زده‌اند تا به زعم خود مقامات ارشد نظام را ملزم به پذیرش خواسته‌های نابجای سیاسی خویش کنند؛ به همین دلیل به هیچ وجه نمی‌توان بین دو

بخش «اقتصاد و معیشت» و «سیاست» مرزبندی کرده و آنها را جدا از هم دانست. قطعاً حماسه اقتصادی با مهار فشارهای خارجی و اتکا به تولید داخلی و دستیابی به خودکفایی گامی بلند و اساسی در کنار حماسه سیاسی و گزینش و انتخاب اصلح، چاره ساز رفع مشکلات ایران اسلامی خواهد بود. حماسه سیاسی وقتی عینیت می یابد که مردم با آگاهی، دانش و بینش سیاسی در صحنه انتخاب حاضر شوند تا امور کشور را به دست شایستگان بسپارند و پاسخی نه و از روی بصیرت مثال زدنی خود به فرصت طلبان داخلی و خارجی بدهند. خلق یک حماسه توسط یک ملت ناشی از خصیصه شجاعت و دلاوری و درک آحاد جامعه است و مردم ایران به نوعی بی نظیرترین حضور پررنگ و حماسی خود در دفاع مقدس و جنگ نرم پس از آن را در حد اعلا به نمایش گذاشته اند و استمرار این حماسه در سال ۹۲ دور از انتظار نیست. آنچه حضور حداکثری مردم را تضمین می کند و قوت می بخشد، نشاط توأم با امید و یک دلی است. و در کنار آن انجام وظایف همه متولیان برگزاری انتخابات و مدیران جامعه است. باید خواص و گروه های سیاسی با حفظ منافع و مصالح عمومی فرصتی را فراهم آورند تا مردم در فضای سالم و آرام سرنوشت خود را رقم بزنند. مردم همواره لبیک گوی مقام عظمای ولایت بوده و هستند و همواره معادله بعضی از احزاب و گروه ها را در تضعیف انگیزه مشارکت مردم بر هم ریخته اند. جمهوری اسلامی، واقعی ترین و اصیل ترین نظام مردم سالار دینی در جهان است و حضور پررنگ مردم در صحنه های مشارکت ملی و حماسی این مدعا را بارها به اثبات رسانده است. مردم قطعاً حماسه ای تاریخی توأم با بینش و بصیرت را در انتخاب هفتمین رئیس جمهور به نمایش خواهند گذاشت. مردم به دنبال

حماسه اقتصادی و پشت سر گذاشتن سال تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی، در سال جدید با بازنگری در سبک زندگی و ایجاد تحول، حماسه ای اقتصادی _ سیاسی را رقم خواهند زد.

دشمنان بسیار کوشیدند تا با فشار و تحریم اقتصادی مردم را از پشتیبانی و علاقه به نظام عقب برانند اما هیچ گاه به منویات شوم خود دست نیافته اند. آنان در حماسه هشت سال دفاع مقدس و جنگ نظامی ناامیدانه، میدان را خالی کردند، در ۹ دی ملت ایران دشمن را در پیروزی در جنگ نرم ناکام گذاشت و اکنون نیز در سال حماسه سیاسی و اقتصادی، دشمن را بار دیگر از توطئه آفرینی و دخالت در امور دیگران و از به چالش کشیدن استقلال خود، ناامید خواهند ساخت. حماسه هم معنایی جز این ندارد، حماسه به معنای قطع امید دشمن و رقم زدن یک اقدام تاریخی و ایجاد امید در دل ملت های مستضعف جهان و ملت هایی است که بیداری اسلامی را رقم زده اند و ایران اسلامی را الگوی عینی خود قرار داده اند، حماسه یعنی نه تنها دستیابی ایران اسلامی به قله آرمان ها و اهداف های انقلاب اسلامی در جهت توحیدمداری و رفاه دنیوی و سعادت اخروی بلکه دمیدن روح امید و تعمیق آرمان «توانستن» به ملت های ستمدیده جهان که روح بیداری و رهایی در آنان دمیده شده است.

این تحقق در گروه مجاهدت با اموال و انفس صورت می گیرد و مردم ما اثبات کرده اند که با بصیرت و حضوری عزت آفرین، برگ زرین دیگری بر انقلاب اسلامی خواهند افزود و تصویری دیگر از انقلاب آزاد را به جهانیان وانمود خواهند ساخت. بی تردید، انتخاب آینده، انتخابی در تراز انقلاب و دهه چهارم آن خواهد بود. از آن سو پس از انتخابات ۸۸

دشمن نیز تمام نگاه‌ها را معطوف ساخته تا شاید یک بار دیگر اتحاد و انسجام ملی را به نوعی در هم ریخته و به اهداف شوم خود نایل آید.

فصل سوم: بایسته های اخلاقی کارگزاران و اخلاق انتخاباتی

اشاره

فصل سوم: بایسته های اخلاقی کارگزاران و اخلاق انتخاباتی

برای خدمتگزاری و پوشیدن کسوت کارگزاری، نامزد انتخاباتی باید از برخی صفات ناپسند به دور بوده و از سوی دیگر قبل از تصدی، خود را به برخی از فضایل اخلاقی آراسته سازد. بنابراین در این فصل پس از آشنا شدن با مفاهیم اساسی، برخی از ناشایست ها به منظور پالایش اخلاقی و بعضی از ویژگی های اخلاقی برای آراستگی به آنها برای انتخاب شوندگان و انتخاب کنندگان «وَذَكِّرْ فَإِنَّ الذِّكْرَ تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ» تا تذکری از باب نکاتی با استعانت امیر اخلاق و توصیه های رهبر فرزانه بازگو خواهد شد.

۱. ماهیت و منشور اخلاق انتخاباتی

۱. ماهیت و منشور اخلاق انتخاباتی

وقتی سخن از اخلاق انتخاباتی به میان می آید، نخستین چیزی که به ذهن می رسد، مراعات عفت عمومی، حرمت و حیثیت افراد و مراعات آبروی اشخاص است.

از آنجای که رویه انتخابات اسلامی، مبتنی بر حضور شایستگان در جایگاه و مسئولیت مناسب است، شایسته است هر کس به بیان توانایی و شایستگی های خود اشاره کند و اجازه دهد تا انتخاب کنندگان با توجه

به این صلاحیت ها و شایستگی ها گزینش کنند. هر چند که تعریف از خود امری پسندیده نیست، بیان توانمندی ها و شایستگی ها برای قرار گرفتن در مسئولیت ها، امری لازم و پسندیده است. زیرا در جامعه اسلامی هر شهروندی وظیفه دارد به فراخور حال، در بهترین و شایسته ترین جایگاه ها قرار گرفته، مسئولیت خود را در قبال جامعه به انجام برساند.

مشارکت فعال در عرصه های مختلف جامعه، خود نوعی عمل به معروف و از مصادیق امر به معروف و نهی از منکر است. این مشارکت، از انتخاب کردن تا انتخاب شدن را شامل می شود. همان طور که حضرت علی علیه السلام می فرماید که حضور ایشان در رهبری به سبب تعهدی است که خداوند از عالمان و دانشمندان گرفته است و می بایست در این عرصه حضور فعال داشته باشد و همچنین هر کسی که احساس می کند در هر مسئولیتی توانایی و شایستگی دارد باید در آن منصب حضور یافته، مسئولیت و نقش اجتماعی خود را به انجام برساند.

اصولاً نظام اسلامی و جامعه اسلامی، مبتنی بر حق و تکلیف است. بدین معنا که برای هر حقی، تکلیفی و برای هر تکلیفی، حقی ثابت است. شهروندان باید این حضور و مشارکت در نقش های مختلف اجتماعی را به عنوان یک تکلیف بدانند و خود را در برابر مردم، دولت و از همه مهم تر خدا مسئول بشناسند. مردم این حق را هم دارند که افراد شایسته را بازخواست کنند که چرا نقش و مسئولیت خود را به درستی انجام نداده یا آن را نپذیرفته اند.

چنین نگرشی به مسائل و موضوعات اجتماعی در جامعه اسلامی مقتضی آن است که هر کس خود را شایسته می داند، به میدان بیاید و

مردم نیز موظفند که بر اساس شایستگی‌ها انتخاب کنند. همچنین مردم و شهروندان امت اسلامی حق ندارند بر اساس معیارهایی که خداوند نمی‌پذیرد دست به انتخاب بزنند و بر اساس ملاک‌های غیر اسلامی، افرادی را برای مسئولیتی برگزینند.

مقام معظم رهبری در دیدار با کارگزاران حج در سال ۸۷ با تأکید بر این نکته که فضای انتخابات باید در فضایی آرام و با صفا انجام گیرد و دور از تشنج و درگیری و فضای نفرت باشد، فرمودند:

فضای خشونت سیاسی و تشنج سیاسی و نفرت، به حال انتخابات مضرّ است یک عده را از عرصه حضور در انتخابات بیزار می‌کند، یک عده را دچار تردید می‌نماید، دل‌ها را می‌میراند و امیدها را می‌کاهد، من می‌بینم متأسفانه، بعضی‌ها با اظهارات خود در برخی از نوشتجاتی که منتشر می‌شود، سعی می‌کنند فضای نفرت را بر جامعه حاکم کنند.

جنگال‌های بیهوده و جناحی در فضای منتهی به ایام انتخابات و موج تخریب‌های گسترده از سوی طیف‌های مختلف حاضر در صحنه رقابت، آفت جدی و ریشه‌ای در عدم حصول به برگزاری یک انتخابات رقابتی سالم و البته با حضور حداکثری مردم دارد. بر این اساس رعایت قواعد و موازین اخلاق انتخاباتی از سوی نامزدان حاضر در میدان رقابت و از سوی هواداران و سایر فعالان سیاسی، می‌تواند به صورت مستقیم بر نتایج انتخابات و میزان حضور مردم در پای صندوق‌های رأی مؤثر و تعیین‌کننده باشد.

رهبر معظم در دیداری با مردم قم در سال ۸۶ ضمن هشدار به نامزدان انتخاباتی به آنها تأکید کردند از بداخلاقی و اهانت به یکدیگر

پرهیز کنند:

در انتخابات با کرامت رفتار کنند همه؛ چه آنهایی که نامزد می شوند، چه آنهایی که طرف دار آنها باشند چه آنهایی که مخالف با بعضی از نامزدها هستند، جناح های مختلف کشور، بد اخلاقی و بدگویی و اهانت و تهمت و این حرف را مطلقاً راه ندهند، این از آن چیزهایی است که اگر پیش بیاید، دشمن از او خوشحال می شود.

با مروری بر تأکیدات و تذکرات مقام معظم رهبری در سالیان اخیر به روشنی می توان به یک منشور اخلاقی در حوزه انتخابات دست یافت که این منشور اخلاقی می تواند راه گشای بسیاری از مشکلات و بد اخلاقی های سیاسیون در انتخابات مختلف باشد.

رهبر فرزانه و دوراندیش در تمام انتخابات ضمن هشدار نسبت به پرهیز از بد اخلاقی های انتخاباتی در عین حال رقابت های سالم انتخاباتی را برای مردم دارای فایده و نفع نیز دانسته و فرموده اند:

از همه مردم از همه قشرها در این مسئولیت بزرگ شرکت کنند و در این میدان رقابت که یک عرصه رقابت مثبت است _ رقابت انتخاباتی، جزء رقابت های مثبت و دارای فایده و نفع است برای مردم؛ میدان رقابت انتخاباتی است.. از بد اخلاقی های انتخاباتی باید به شدت پرهیز کنند، بدگویی کردن، اهانت کردن، تهمت زدن برای عزیز کردن خود و یا نامزد مورد نظر خود، دیگران را و رقبا را در چشم مردم خوار کردن، اینها راه ها و روش های صحیح و اسلامی نیست. رقابت باید باشد، رقابت مثبت و پرشور، اما با رعایت موازین

اخلاقی. (۱)

باید توجه داشت که صرفاً بازگویی موازین اخلاقی در انتخابات توسط نامزدان انتخاباتی و هواداران آنها نمی تواند کوچک ترین اثر و فایده ای در راستای سالم سازی این فضا داشته باشد. بلکه التزام عملی به اخلاق انتخاباتی و پرهیز جدی از هرگونه تخریب و اهانت به رقباست که می تواند حرکت صحیح در جاده اخلاق انتخاباتی تلقی شود و در واقع وجه عمده تمایز رقابت در جامعه اسلامی و جوامع غربی، ملتزم بودن عملی به موازین اخلاقی و دینی است. در همین راستا مقام معظم رهبری با توجه بر این اصل تأکید دارند:

در دموکراسی های غربی، صلاحیت های خاصی مورد نظر است که عمدتاً در این صلاحیت ها، وابستگی های حزبی رعایت می شود و هم کسانی که نامزد می شوند، هم آنهایی که نامزد می کنند و هم آنهایی که به نامزدها رأی می دهند، در واقع به این حزب یا آن حزب رأی می دهند. .. در نظام جمهوری اسلامی غیر از دانایی و کفایت سیاسی، کفایت اخلاقی و اعتقادی هم لازم است. افرادی نگویند که اخلاق و عقیده مسئله مشخصی انسان هاست. بله، اخلاق و عقیده مسئله شخصی انسان هاست اما نه برای مسئول. من اگر در جایگاه مسئولیت قرار گرفتم و اخلاق زشتی داشتم، فهم بدی از مسائل جامعه داشتم و معتقد بودم که باید جیب خودم را پر کنم، نمی توانم به مردم بگویم این عقیده و اخلاق شخصی من است

۱- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار مردم شهرستان ابرکوه، استان یزد، ۱۳۸۶/۱۰/۱۵.

و اخلاق و عقیده ربطی به کسی ندارد! برای یک مسئول عقیده و اخلاق مسئله شخصی نیست، مسئله ای اجتماعی و عمومی است؛ حاکم شدن بر سرنوشت مردم است. آن کسی که به مجلس می رود یا به هر مسئولیت دیگری در نظام جمهوری اسلامی می رسد اگر فاسد، بیگانه پرست و در خدمت منافع طبقات برخوردار جامعه بود، دیگر نمی تواند نقشی را که ملت و طبقات محروم می خواهند، ایفا کند. (۱)

اما یکی از ابزارهای بسیار اثرگذار در عرصه انتخابات و حاکمیت و یا عدم حاکمیت اخلاق انتخاباتی، رسانه ها هستند که نوع مواجهه آنها با مقوله انتخابات می تواند تعیین کننده بخش عمده ای از معادلات در این عرصه و برگزاری یک انتخابات سالم رقابتی باشد. بزرگ نمایی برخی اختلافات و سلاقی در عرصه انتخابات و ورود به قلم فرسایی برای تخریب نامزدهای رقیب از سوی رسانه ها، کشنده ترین سم برای فضای سالم انتخاباتی است کما اینکه رهبری نیز در مقاطع مختلف بر این نکته کلیدی تأکید داشته اند:

نکته ای که در باب انتخابات عرض می کنم، این است که فضای انتخابات باید سالم باشد. نباید عده ای با قلم و بیان و مطبوعات و عده ای هم با ابزار مخالفت با فلانی یا طرف داری از این نامزد یا آن نامزد، فضا را آلوده کنند، کسانی که به اسلام احترام می گذارند، کسانی که قدر و ارزش جمهوری اسلامی را ارج می نهند، کسانی که از ما حرف شنوی دارند، در هر جای کشور

۱- بیانات مقام معظم رهبری در اجتماع بزرگ مردم قزوین، ۲۵/۹/۱۳۸۲.

هستند. از همین اول کار مراقب باشند کارشکنی نسبت به دیگران، لجن پراکنی علیه این نامزد یا آن نامزد، بدگویی کردن و افشاگری های بی پایه و اساس نسبت به اشخاص، همه اینها کارهای ممنوع و ضد ارزش و خلاف مشی جمهوری اسلامی و خلاف حق است، از این کارها اجتناب کنید. (۱)

۲. برخی از ناشایسته های اخلاقی در انتخابات

اشاره

۲. برخی از ناشایسته های اخلاقی در انتخابات

البته ناشایسته های اخلاقی ممکن است بسیار فراتر از موارد ذیل باشد اما چون این موارد کمی برجسته تر می نماید به ذکر آنها بسنده کرده ایم:

الف) مقام طلبی به جای مسئولیت پذیری

الف) مقام طلبی به جای مسئولیت پذیری

بزرگ ترین و مهم ترین اخلاق انتخاباتی در رویه اسلامی، بیان توانایی ها و شایستگی ها بر اساس صداقت و حقیقت و عرضه آن به مسئولان و مردم است. جامعه ای که در مسیر قرآنی، طی طریق می کند، رقابت های انتخاباتی معنا و مفهومی خاص می یابد و پذیرش مسئولیت و نقش های اجتماعی نه به عنوان یک ارزش دنیوی بلکه بر اساس مسئولیت و تکلیف الهی مورد توجه قرار می گیرد.

متأسفانه در برخی موارد هدف انتخاباتی برای اشغال مسئولیت نیست، چنانکه خداوند فرمان داده تا مؤمنان برای پذیرش مسئولیت ها و انجام کارهای خیر با هم رقابت کرده و بر یکدیگر در انجام کار خیر پیشی بگیرند و مسارعت نمایند. (بقره: ۴۸۱؛ مائده: ۴۸؛ یس: ۶۶) بلکه برای

۱- بیانات مقام معظم رهبری در جمع کثیری از مردم استان گیلان در استادیوم شهید عضدی رشت، ۱۱/۲/۱۳۸۰.

به دست آوردن مقام و قدرت است در حالی که نظام اسلامی اصولاً قدرت محور و ریاست محور نیست بلکه ولایت محور و مسئولیت محور است. به این معنا که هر کسی نسبت به دیگری از حق ولایت برخوردار است و مسئولیت و سرپرستی برادرانه و محبت آمیز نسبت به دیگری را بر عهده دارد و می بایست پاسخ گوی دیگری و خداوند باشد. (توبه: ۷۱)

(ب) هتک حرمت و ترور شخصیت

(ب) هتک حرمت و ترور شخصیت

شایسته است نامزد انتخاباتی به معرفی خود و برنامه های پیش رو اشاره کند و از عیب جویی و عیب زدن به دیگران خودداری کند، حریم دیگران را حفظ کند. حتی اگر قبح و گناهی از کسی سراغ دارد به رخ نکشد تا چه رسد به اینکه با افترا و اتهام زنی در پی حذف رقیب انتخاباتی خود باشد.

از نظر قرآن، آبروی مؤمن و مسلمان بلکه انسان حرمت دارد و می بایست در تکریم انسان به ویژه مؤمن و مسلمان کوشید، پس اگر گناه و خطایی از وی می داند، نباید افشاگری کند و هتک حرمت نماید، چرا که این کار گناهی است بس بزرگ و خداوند هتک حرمت دیگران را ناپسند و حرام می داند. (توبه: ۷۹؛ احزاب: ۵۸؛ حجرات: ۱۲ و ۱۱) البته خداوند در قرآن به هتاکان و آبروریزان و کسانی که هتک حرمت می کنند و آبروی اشخاص را می ریزند، عذاب های سختی در دنیا و آخرت وعده می دهد. (نور: ۲۲ و ۱۹)

هر کسی باید به گونه ای عمل کند که آبروی دیگری نریزد و شخصیت اجتماعی او حفظ شود. (نساء: ۱۲؛ نور: ۶؛ ۱۱ و ۱۵)

بنابراین، ترور شخصیت افراد امری ناپسند، حرام و گناهی بزرگ

است. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نیز می فرماید:

هر کس کار زشتی را از مؤمنی بشنود پس آن را انتشار دهد، گناه او مانند کسی خواهد بود که آن را انجام داده است و کسی که کار نیکی را بشنود و آن را افشا کند، پاداش وی مانند کسی است که آن را عمل نموده است. (۱)

کسی که در انتخابات احساس شایستگی می کند اولاً باید در فکر مسئولیت و تکلیف شرعی و الهی خویش باشد؛ حال چه در مقام انتخاب کننده یا انتخاب شونده باشد و معیارهای الهی را در نظر بگیرد؛ اما اگر در پی مقام و منصب است بکوشد تا گناه دیگری مانند هتک حرمت، آبروریزی و اتهام و افترا و ترور شخصیت را به آن نیفزاید.

امام راحل رحمه الله درباره رعایت اخلاقی اسلامی در انتخابات فرمودند:

از آقایان کاندیداها و دوستان آنان انتظار دارم که اخلاق اسلامی _ انسانی را در تبلیغ برای خود، کاندیداها، خویش مراعات و از هرگونه انتقاد از طرف مقابل که موجب اختلاف و هتک حرمت باشد، خودداری نمایند که برای پیشبرد مقصود، ولو اسلامی باشد، ارتکاب خلاف اخلاق و فرهنگ، مطرود و از انگیزه های غیر اسلامی است. (۲)

حضرت امام رحمه الله هتک مؤمن را از بزرگ ترین گناهان و موجب سلب عدالت می دانستند و می فرمودند:

لازم است مطلبی را که گاهی شنیده می شود که برای تبلیغات انتخاباتی بعضی از کاندیداها، خدای نخواستہ بعضی دیگر را

۱- وسائل الشیعه، ج ۸.

۲- صحیفه نور، ج ۱۱، ص ۱۸۸.

تضعیف یا توهین می کنند. در رابطه با آن تذکر دهم که امروز این نحو مخالفت ها خصوصاً از چنین کاندیداهایی، برای اسلام و جمهوری اسلامی فاجعه آمیز است. اگر فرضاً کسی در دیگری مناقشه دارد، ابراز آن و اظهار در بین مردم هیچ مجوزی ندارد و حیثیت و آبروی مؤمن در اسلام از بالاترین و والاترین مقام برخوردار است و هتک مؤمن، چه رسد به مؤمن عالم، از بزرگ ترین گناهان است و موجب سلب عدالت است. امید است ان شاء الله چنین مطلبی نباشد و اگر غفلتاً اتفاق افتاده است، تکرار نشود. (۱)

۳. بایسته های اخلاقی کارگزاران از منظر امام علی علیه السلام

اشاره

۳. بایسته های اخلاقی کارگزاران از منظر امام علی علیه السلام

قبل از هر چیز شایسته است کاندیداهای کارگزاری توصیه های اخلاقی امام علی علیه السلام را فراراه خویش قرار دهند و خود را با اخلاق علوی زینت بخشند. مهم ترین بایسته های اخلاقی از منظر مولای متخلقین عبارتند از:

الف) تهذیب نفس و خدمت رسانی

الف) تهذیب نفس و خدمت رسانی

نیت و باطن پاک کارگزاران، سبب نزول رحمت و برکت الهی است، ولی با وجود نفس سرکش و امرکننده به بدی ها در وجود انسان، احتمال لغزش کارگزار و در حوزه مسئولیتی اش بسیار بالاست. نفس سرکش، انسان را به بدی فرامی خواند و پیروی از تمایلات نفسانی، موجب فروافتادن کارگزار در مسیر خودخواهی، شهوت ها و راحت طلبی ها

می شود. با توجه به همین مسئله است که علی علیه السلام در نامه ای به مالک اشتر می نویسند:

«أَمْلِكُ هَوَاكُ؛ مالک نفس خویش باش و آن را به دست هوا مسپار»^(۱).

همچنین به ایشان توصیه می کند:

نفس خویش را با ترک خواهش ها درهم شکنند و به هنگام سرکشی، عنانش را بگیرد، زیرا که نفس، پیوسته به ناشایستگی ها فرمان می دهد، جز آن کس را که خدابه او رحم کند.^(۲)

اداره جامعه دینی، نیازمند انسانی وارسته است که دیدگاهی الهی و معنوی داشته باشد. کارگزاری که به اندیشه های والای الهی و ارزش های متعالی اخلاقی دست یافته باشد و از فراسوی نگرش های مادی، به انسان، جهان و اعمال و رفتار آنها بنگرد، در زندگی اجتماعی به شیوه مادی گرایانه که چیزی جز جاذبه های کاذب نظر ندارد، عمل نخواهد کرد. چنین کارگزاری همواره عنصری سودمند و کارآمد برای خدمت به جامعه انسانی خواهد بود.

علی علیه السلام درباره خدمت رسانی کارگزار به جامعه، در سفارشی اکید به یار مورد اعتماد خود مالک اشتر، به هنگام واگذاری حکم ولایت مصر فرمود:

خدا را خدا را، در طبقه فرودست جامعه که چاره ای ندارند، مساکین و محتاجان و اهل فقر شدید و طالبان عطایا که خانه نشین شده اند. زیرا که برخی از آنان سائل به برآوردن حاجاتشان هستند و برخی زبان حال آنها تقاضای حاجت

۱- نک: نهج البلاغه، نامه ۵۳.

۲- نهج البلاغه، نامه ۵۳.

است. پس طغیان نعمت، تو را از خدمت به آنان باز ندارد؛ چرا که عذری از تو پذیرفته نیست که حق فقیران را ضایع گردانی. از این رو، تلاش و کوشش خود را از خدمت به آنان باز ندار و با کبر و منیت از آنان روی نگردان. (۱)

(ب) امانت داری و ساده زیستی کارگزاران

(ب) امانت داری و ساده زیستی کارگزاران

بلندی طبع، عالی بودن همت و روی آوری به ساده زیستی در زندگی شخصی، از صفات بایسته کارگزار است. مناعت طبع، کارگزار را وامی دارد که با قدرت روحی بیشتری به کار خود ادامه دهد و به ایفای مسئولیت ها اقدام کند. علی علیه السلام به عنوان عالی ترین کارگزار جامعه اسلامی، وضعیت روحی خود را بدین سان توصیف می کند:

بدان که پیشوای شما از پوشیدنی دنیا به دو پیراهن فرسوده و از خوردنی اش به دو قرص نان جو بسنده کرده است. به خدا از دنیای شما زر و سیمی نیندوختم و از غنیمت های آن مالی انباشته نکردم و جز پیراهن و ردایی، جامه ای آماده نساختم و یک وجب از زمین را به چنگ نیاوردم و جز به مقدار خوراک موجودی شکسته پشت که از بسیاری درد، از خوردن وامانده، از آن برنگرفتم و دنیا در نظرم از دانه حنظل تلخ، بی مایه تر و بی ارزش تر است. (۲)

کارگزار جامعه دینی، هرگز معطوف به ارزش های مادی گرایانه نظام های بشری نیست، بلکه ابزاری است برای دستیابی به ارزش های

۱- نهج البلاغه، نامه ۵۳، ص ۴۳۸.

۲- صبحی صالح، شرح نهج البلاغه، نامه ۴۵.

توحیدی. بنابراین، کارگزار حکومت دینی به کار خود از زاویه نفس پرستی و منفعت طلبی های شخصی نمی نگرد. در کتاب های روایی مختلف، عمل کارگزاری امانت الهی دانسته شده است، نه طعمه ای برای نیل به اهداف مادی.

علی علیه السلام در نامه ای به اشعث بن قیس، عامل آذربایجان چنین می نویسد:

کارگزاری تو طعمه ای نیست، [بلکه] امانتی است در گردنت و تو در منظر نگاه کسی هستی که فوق توست. در شأن تو نیست که در میان رعیت به استبداد عمل کنی و کاری بدون محکم کاری انجام دهی.

در دست توست مالی از مال خدای بزرگ و تو از کلیدداران آن هستی و نگهبان آن مالی؛ تا زمانی که به من تسلیمش کنی و شاید که من از نگهبانان بد تو نباشم. (۱) والسلام.

همچنین امانت داری کارگزار، در سوره یوسف به زیبایی توصیف شده است. آن گاه که یوسف، پیامبر الهی از زندان به واسطه تقوا و بی گناهی اش آزاد شد، عزیز مصر به عظمت او پی برد و او را فردی امین معرفی کرد و گفت:

یوسف را به نزد من آورید تا او را از خاصان خویش قرار دهم. چون به مکالمه با او پرداخت، چنین گفت: که تو امروز در نزد ما توان مند و امانت داری (یوسف: ۵۴) و یوسف در جواب گفت:

قَالَ اجْعَلْنِي عَلَى خَزَائِنِ الْأَرْضِ إِنِّي حَفِيظٌ عَلِيمٌ. (یوسف: ۵۵)

مرا به خزائن زمین بگمار که من هم قدرت حفظ خزائن را دارم، هم بر حفظ و نگهداری از خزائن آگاهی و دانایی دارم. در این آیات بر استحکام کارگزار، امین بودن، حفیظ بودن و دانایی او که لازمه کارایی در حوزه کارگزاری است، به خوبی اشاره شده است.

ج) پیوند ناگسستنی کارگزار با نماز و نیایش

ج) پیوند ناگسستنی کارگزار با نماز و نیایش

اشتغال مداوم به کار، ممکن است روزمرگی بیاورد و کارگزار را از یاد خدا غافل کند. از این رو ضرورت برقراری ارتباط خاص با خداوند، از وجوه برجسته تکالیف یک کارگزار اسلامی است. علی علیه السلام در زمینه برقراری این ارتباط معنوی در نامه ای به مالک اشتر چنین می فرماید:

وَاجْعَلْ نَفْسَكَ فِيمَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ اللَّهِ أَفْضَلَ تِلْكَ الْمَوَاقِيتِ. (۱)

برای ارتباط خودت با خدا، بهترین و مهم ترین قسمت اوقات روز را اختصاص بده.

متأسفانه برخی از مدیران و کارگزاران به بهانه تراکم کاری و درگیری بسیار، از این ارتباطات ویژه ملکوتی غفلت می ورزند و به تصور مهم تر بودن کارهایشان، وقتی را به آن اختصاص نمی دهند. البته این کار اشتباه بسیار بزرگی است. زیرا این گونه افراد به تدریج لطافت روحی خود را در جریان کار از دست می دهند و حلاوت معنوی کار نزدشان از بین می رود. در نتیجه، کار به امری خشک و بی روح تبدیل می شود. این رفتار، کسالت می آفریند و افسردگی می زاید. (۲)

برای دستیابی به معنویت و ایجاد فضای معطر معنوی، شرکت در

۱- صبحی صالح، شرح نهج البلاغه، نامه ۵، نامه ۵۳.

۲- مهدی طیب، مدیریت اسلامی، ص ۱۵۷.

نماز جماعت کمترین انتظار از کارگزار است. معمولاً در محیط های کاری، نماز جماعت اقامه می شود. بی توجهی به نماز اول وقت و جماعت، خطایی توجیه ناپذیر است. علی علیه السلام در دستورالعملی به محمد بن ابی بکر، در اهمیت نماز در زمان معین آن می فرماید:

نماز را در وقتی که برای آن تعیین شده [است]، به جای آور نه وقت آن را به علت فراغ از کار پیش انداز و نه به سبب اشتغال به کار به تأخیر انداز و بدان که همه کارهای تو بسته به نماز است. (۱)

استمداد از خداوند متعال و پیوند زدن معنویت با کار، در پیشرفت کارها بسیار اثرگذار است. بنابراین، روح عبادت و نیایش باید وارد حریم کارگزاری شود. امام علی علیه السلام در خطابی دیگر، به محمد بن ابی بکر این گونه سفارش می کند:

و بسیار از خدا مدد بجوی که تو را در کارهای دشوارت کفایت می کند و در مشکلاتی که برای تو رخ می دهد، یاری می رساند. (۲)

حال درمی یابیم که کارگزار اسلامی باید خود را در محضر خدا ببیند و کارها را به او بسپارد که «أَفْوُضُ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ» (غافر: ۴۴) و بداند که مسئولیت کارگزاری اجتماع، به عنوان امانتی الهی به عهده او نهاده شده و خداوند ناظر بر اعمال اوست که: «إِنَّ رَبَّكَ لَبَالِمُؤْصِدٍ؛ البته خدا در کمین خطاکاران است.» و اگر خطایی کنند، با آنها برخورد قهرآمیز می کند.

۱- صبحی صالح، شرح نهج البلاغه، نامه ۴۷.

۲- صبحی صالح، شرح نهج البلاغه، نامه ۴۷.

(د) توجه و خدمت به مردم در سیره کارگزاران

(د) توجه و خدمت به مردم در سیره کارگزاران

شایسته گرایی و شایسته سالاری در اصل کارگزاری دینی نهفته است و باید افراد دین دار و آراسته به اصول ارزشی، کارگزاری نظام اجتماعی، سیاسی را بر عهده بگیرند. کارگزار باید بر عقل و روح خویش نیز حاکم باشد، به گونه ای که تمجید و چاپلوسی دیگران او را از مسیر حق باز ندارد.

در آموزه های دینی ما، حیا و احترام حدودی دارند که باید رعایت شود. حضرت علی علیه السلام در این باره می فرماید:

ثناگویی بیش از استحقاق، چاپلوسی است و کوتاهی از حد استحقاق، سستی و کاهلی کردن و یا حسد است. (۱)

هر کارگزاری در سیستم اجتماعی و در نظام سیاسی اسلام، مسئولیت ارائه خدمات را بر عهده دارد و مسئولیتی که بر عهده اش نهاده شده، امانتی است که از توده های اجتماعی دریافت داشته است. وی در برابر تمام آحاد جامعه مسئول است و باید در قبال اعتماد مراجعان و همه مردم، کارهای محدوده حکومتی خویش را به درستی به سامان برساند و بزرگی و فراوانی کار او را بی تاب نسازد. در بیانی دیگر، امام علی علیه السلام ویژگی کارگزار را چنین برمی شمارد:

(کارگزار) کسی است که نه بزرگی کار، او را از پا در آورد و نه فراوانی آن او را دچار پریشانی و سردرگمی سازد. (۲)

منش و رفتار مثبت کارگزاران با مردم بسیار اثرگذار است، چنان که امام علی علیه السلام در نامه ای به مالک اشتر، با تأکید بر این امر می فرماید:

۱- نهج البلاغه، حکمت ۳۴۷.

۲- نهج البلاغه، نامه ۵۳.

قلبت را برای رحمت و مهربانی بر رعیت آماده کن و به آنها محبت و لطف داشته باش و بر آنها حیوانی درنده مباش که خوردن شکار را غنیمت می شمرد و با آنان فروتن باش و به نرمی رفتار کن که آنها دو صنف هستند؛ یا نظیر تو هستند [در آفرینش] و یا برادر تو، [هستند در دین] خدا را انصاف ده و با مردم به انصاف رفتار نما. (۱)

کارگزار حقیقی اسلامی، عاشق خدمت به مردم است و از هر فرصتی که برای نیکی کردن و خدمت گزاری به مردم برایش فراهم می شود، استفاده می کند و این خدمت را برای خود نوعی عبادت می داند. توصیه امام علی علیه السلام همواره در گوش او طنین انداز است که فرمود:

و بدان که هیچ چیز به اندازه نیکی کردن به مردم و سبک کردن بار مشکلاتشان و وانداشتن آنها به کارهای تحمیلی بی سابقه خاطر مدیر را از جانب مردم آسوده نمی سازد. پس در آنچه گفتم باید تلاش کنی [، زیرا] که این کار از جانب مردم است که به تو اطمینان خاطر می بخشد و این خود، رنجی سنگین را از دل تو برمی دارد و هر آینه از کسی می توانی انتظار خیر داشته باشی که در حق او خوبی کرده باشی و سزاوارترین فردی که باید از او نگران باشی، کسی است که در [حق] او بدی روا داشته ای. (۲)

نکته مهم، اجرای مساوات و رفتار عادلانه با همه مراجعه کنندگان است. هرگز نباید کار یک فرد سریع انجام شود و کار فرد دیگر به تأخیر

۱- صبحی صالح، شرح نهج البلاغه، نامه ۵۳.

۲- صبحی صالح، شرح نهج البلاغه، نامه ۴۵.

افتد. علی علیه السلام در نامه ای به کارگزاران خود به این مهم توجه کرده و فرموده است:

در نگاه کردن به مردم، چه مستقیم و چه به گوشه چشم و در اشارت کردن و درود گفتن به آنان، یکسان عمل کن تا بزرگان به طمع سوء استفاده از تو نیفتند و ضعیفان از عدالتت مأیوس نشوند.^(۱)

ه) پرهیز از تبعیض گرایی

ه) پرهیز از تبعیض گرایی

از دیگر صفات و ویژگی های پسندیده کارگزار، خوشرویی، کنترل و هدایت مطلوب امور، گوش کردن به سخنان مراجعان، دلسوزی کردن، برابر مقررات عمل کردن، منصف بودن و کسی را بر دیگری ترجیح ندادن، انتقادپذیر بودن، به مشاوره دیگران بها دادن، بخشش و غیر آن است. در این میان تبعیض نداشتن و برخورد عادلانه جایگاهی ویژه دارد. در کارگزاری مدیریت اسلامی، عدم تبعیض نه تنها در واگذاری خدمات مطرح است، بلکه مدیران حتی در نگاه ها و خطاب ها و استقبال هم نباید تفاوتی میان افراد بگذارند تا هم ثروتمندان طمع سوء استفاده بیش از حق خود را در سر نپرورانند و هم افراد ضعیف و تهی دست امیدشان را از دست ندهند. کارگزار باید وقت خود را یکسان در اختیار دیگران قرار دهد و از مردم چهره نپوشاند و در دسترس همگان باشد.^(۲)

کارگزار برای توفیق بیشتر در وظیفه خود، نباید انجام کارهای مختلف و خارج از تخصص خود را بپذیرد، زیرا این مسئله حقوق

۱- صبحی صالح، شرح نهج البلاغه، نامه ۲۷.

۲- علی اکبر نوایی، «تصویری از کارگزاری در نظام اسلامی و بایدهای اخلاقی آن»، نشریه فلسفه، کلام و عرفان، اندیشه حوزه، صص ۸۷ - ۱۱۱.

اجتماعی را پایمال می سازد و مردم را از دریافت خدمات مثبت محروم می کند.

۴. شایسته های دیگر اخلاق کاندیداتوری

اشاره

۴. شایسته های دیگر اخلاق کاندیداتوری

زیر فصل ها

الف) عفت کلام و رعایت ادب

ب) اجتناب از اتهام زنی

ج) واقع بینی

د) هماهنگی گفتار و رفتار

الف) عفت کلام و رعایت ادب

الف) عفت کلام و رعایت ادب

نامزدها، شایسته است که در کلام رعایت ادب را داشته باشند. ادب به معنای رعایت بسیاری از ریزه کارها و ظرافت های رفتاری است. از جمله موارد ادب انتخاباتی، برخورد مناسب با مخالفان است. آنان باید بین رقابت و مخالفت تمیز بگذارند، چرا که رقابت امری غیر مخالفت زاست. نامزدها به عنوان برادران دینی در عرصه رقابت باید در کار خیر از همدیگر سبقت بگیرند.

ب) اجتناب از اتهام زنی

ب) اجتناب از اتهام زنی

نامزدها باید بکوشند تا به تبلیغ توان مندی های خویش و ظرفیت های جامعه توجه داشته باشند و از اتهام زنی و ناتوان خوانی دیگران خودداری کنند. اگر می توانند برنامه های همدیگر را به جای تخریب شخصیت مورد نقد و بررسی قرار دهند. شخص پیش از آنکه مسئله ای را مطرح سازد می بایست خود را در دادگاه وجدان بگذارد که طرح این مسئله تا چه حد مرضی الهی است و آیا می تواند پاسخ گوی آن در دادگاه عدل الهی باشد یا خیر؟ آیا اسلام و احکام شریعت به او اجازه ورود به حریم شخصی افراد و افشاگری به منظور شخصیت شکنی را می دهد یا خیر؟

ج) واقع بینی**ج) واقع بینی**

برخی از نامزدها، طرح ها و برنامه هایی غیر واقعی ارائه می کنند و در هر زمانی شرایط اجتماعی مطالباتی را اقتضاء کند، همان را برجسته می سازند. در حالی که در ظرفیت و توان آنان چنین اقدامی وجود ندارد و صرف گزافه گویی است.

باید حقایق را که یک آرمان است با توجه به واقعیات ترسیم کرد و طرح ها را بر اساس این دو مؤلفه ارائه داد. شناخت واقعیت های اجتماعی برای تبیین مواضع، امری ضروری است و گرنه ممکن است برنامه ها به وعده های توخالی و بی نتیجه بینجامد. نباید با تبیین نادرست واقعیت ها، مطالبات مردمی را افزایش داد؛ چراکه در آینده، اولین شخصی که آسیب می بیند و متهم به دروغ و ناکارآمدی می شود، طراح برنامه های رؤیایی و غیر واقعی است.

د) هماهنگی گفتار و رفتار**د) هماهنگی گفتار و رفتار**

اساساً برای شناخت افراد باید به اعمال و رفتار آنها توجه داشت؛ زیرا در کوزه همان تراود که در اوست. برخی افراد توانسته اند سخن گفتن را به شیوه های مختلف آموزشی، پرورشی و روان شناسی اصلاح کنند اما به هنگام عمل و رفتار، این دو هماهنگ نیستند؛ در نتیجه اطرافیان را دچار دوگانگی و بی اعتمادی می کنند. بنابراین نامزدها باید مطابق ملکات رفتاری خود سخن بگویند و از شعارهای توخالی پرهیز کنند، زیرا بهترین نشانه و شناسه آدمی در منظر دیگران عملکرد و رفتار اوست. مردم دوست دارند که افراد به جای زبان و سخن با اعمال و رفتار خود دیگران را به خیر و احسان و کار و تلاش دعوت کنند. حتی سعی

می کنند در وضعیت بحرانی، مدیریت اشخاص بر خود را محک بزنند تا صدق گفتار آنان حاصل شود زیرا می دانند انسان در شرایط عادی بازیگری تواناست و می تواند نقش آفرینی کند و خود حقیقی خویش را پنهان بدارد اما در شرایط سخت، جوهر وجود خویش را آشکار می سازد. بنابراین شایسته است کاندیداها با عنایت به کریمه، «بَلِ الْإِنْسَانُ عَلَىٰ نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ وَلَوْ أَلْقَىٰ مَعَاذِيرَهُ» (قیامت: ۱۴ و ۱۵) چون خود را می شناسد و از ظرفیت ها و باور و ایمان خویش آگاه هست به همان اندازه انتظار ایجاد کند و در خصوص مسائل دینی، اخلاقی، سیاسی، اجتماعی، تخصصی و مانند آن با دیگران رو راست باشد.

۵. توصیه های مهم به کاندیداها و فعالان سیاسی

۵. توصیه های مهم به کاندیداها و فعالان سیاسی

هر چه به انتخابات ریاست جمهوری نزدیک می شویم تأکید ناصحان و بزرگان عرصه سیاست به پابندی به اخلاق و ارزش های دینی از سوی کاندیداها و فعالان این عرصه بیشتر می شود. رهبر معظم انقلاب همواره یادآور شدند که باید در عرصه انتخابات با بصیرت کامل عمل نموده و از موارد زیر غفلت نشود.

۱. از توطئه دشمن در کار انتخابات غافل نشوید.

«مسائل کوچک را نباید بزرگ کرد، نباید القاء بحران نمود». (۱۴/۱۱/۱۳۹۰)

۲. از ایجاد سؤال و ابهام در ذهن مردم پرهیز کنید.

اختلاف سیاسی مانعی ندارد؛ اختلاف نظر مانعی ندارد؛ مبارزات انتخاباتی به شکل سالم، مانعی ندارد، اما خراب کردن یکدیگر، خراب کردن چهره کشور، خراب کردن ذهن مردم و

چهره مسئولان، اشکال دارد. (۱۶/۱۱/۱۳۷۱)

۳. اشاعه روحیه بدبینی و سوءظن به کارگزاران اصلی کشور خیانت آمیز است

در نظام اسلامی، اگرچه رسم و سنت انتقاد و نصیحت مشفقانه به مسئولان، یکی از مواهب الهی و مفاخر اسلامی و مایه رشد و ارتقای پیشرفت امور و مصداق بارز فریضه امر به معروف است و باید در جامعه بماند و توسعه و کیفیت بیابد، ولی مخلوط کردن این کار مستحسن و لازم با اشاعه روحیه بدبینی و سوءظن به کارگزاران اصلی کشور و بدگویی از آنان _ که به تضعیف روحیه یا تضعیف جایگاه آنان بینجامد _ خطایی بزرگ و خیانت آمیز خواهد بود. (۱۴/۳/۱۳۷۱)

۴. افشاندن بذر تردید نسبت به مسئولان بلندپایه کشور، خیانت به آرمان های انقلاب است.

معظم له در همین روز تصریح می کنند:

اگر کسانی با گفتن و نوشتن یا رفتار متعمدانه خود بذر شک و تردید نسبت به مسئولان بلندپایه کشور را در دل ها بیفشانند و فضا و افق را تیره و یأس آور جلوه دهند، با هیچ توجیه و بیانی نمی توان آنها را خدمتگزار و خیرخواه به حساب آورد.

این کار در کشور ما که از نظامی اسلامی و انقلابی و مسئولانی کاملاً مردمی و ملتی با اخلاص و فداکار و صمیمیتی بی نظیر میان مردم و مسئولان و استعداد و ظرفیتی درخشان برای کار و پیشرفت و حیثیتی برجسته در جهان و میان ملت های عالم برخوردار است، بی شک ضربه به آینده کشور و خیانت به آرمان های انقلاب محسوب می شود و گناهی

نابخشودنی است.

۵. مردم را نسبت به انتخابات دودل نکنید.

مبادا کسانی عکس این عمل کنند، مبادا در روزنامه یا رسانه ای _ به هر نحوش _ یا در تبلیغاتی، طوری حرف زده بشود که مردم را نسبت به انتخابات دودل بکنند. البته این مردم دودل نمی شوند. این مردم نشان داده اند که در مقابل توطئه های دشمن، هوشیارانه عمل می کنند، مخالفان انقلاب اسلامی هم این را می دانند اما بالاخره تبلیغات و تلاش های خودشان را می کنند. مبادا کسانی در داخل محدوده نظام اسلامی پیدا بشوند که به این خواسته دشمن کمک کنند. (۱۹/۱۰/۱۳۷۰)

۶. سمت و منصب ها در نظام غنیمت بشمارید.

چسبیدن به دنیا و دوییدن دنبال دنیا برای یک مسئول جمهوری اسلامی، نقص است، یک نقطه منفی است، عکس این باید باشد، حکومت کردن و سمت و منصب در جمهوری اسلامی، نباید به شکل یک غنیمت نگاه شود. (۱۱/۱۰/۱۳۷۱)

۷. خواسته های شخصی را در مسئولیت ها کنار بگذارید.

دو نکته همراهی با مردم و حرکت در جهت خواست و اراده الهی را فراموش نکنید. مسئله خواست خدا هم امر غیر قابل فهم و مبهمی نیست، در هر کاری آنچه را که فکر می کنید تکلیف الهی است، عمل کنید، اگر تکلیف الهی با خواسته های شخصی معارض شد، خواسته شخصی را کنار بگذارید، این همان تقوای حقیقی و کاری است که برای مسئولان لازم است.

(۸/۶/۱۳۷۴)

۸. هدف سربلندی اسلام، نظام و ملت ایران است.

رهبر معظم انقلاب در توصیه به کسانی که می خواهند وارد عرصه انتخابات شوند، فرمودند:

ما اگر از خدا بخواهیم وارد بشویم، تک تک ما احساس مسئولیت کنیم، قصدمان این باشد که نظام اسلامی و اسلام و ملت ایران را سربلند کنیم، خوشبخت کنیم، سعادت برای دنیا و آخرتمان فراهم کنیم، راه الهی بسته نیست ما اگر چنانچه قدم برداریم، خدای متعال راه را باز می کند؛ عمده این است که ما همت کنیم، تصمیم بگیریم، بنا بگذاریم..

وقتی که مبنای یک تفکر و یک اندیشه منظم و مدون نباشد، هدف ها هم به همان نسبت تابع حوادث و پیشرفت های عالم و امیال مردم و گروه ها خواهد بود. (۱۲/۹/۱۳۷۹)

۹. حفظ نزاهت و طهارت و پاکیزگی انتخابات لازم است.

سعی کنید این حرکت زیبا و این حرکت عظیم مردمی را _ که حقیقتاً یک آزمایش بزرگ مردمی و ملی اسلامی است _ با همان نزاهت و طهارت و پاکیزگی ای که مطلوب اسلام است، پیش ببرید. البته متن و عموم مردم عزیز ما همین طورند _ سعی کنید کدورت ایجاد نشود.

ملت ما اهل اخلاق، معنویت و عاطفه است، نگذارید فضای انتخابات، فضای کدورت شود، هر کدام از نامزدها و طرفداران شان برای خودشان تبلیغ کنند اما دوستان و هم میهنان و برادرانشان را که احیاناً از نامزد دیگری حمایت می کنند، زخم خورده و رنج دیده و از خودشان مکدر نکنند. به این

نکته توجه کنید این خیلی مهم است. (۳۱/۲/۱۳۷۶)

۱۰. از تهمت زنی پرهیز کنید به طور سالم رقابت کنید.

حضرت امام رحمه الله می فرماید:

من از همه قشرها، از همه ملت ها می خواهم که آداب اسلامی خودشان را نسبت به همه امور، خصوصاً در انتخابات حفظ کنند و مبادا خیال کنند که مبارزات انتخاباتی عبارت از این است که به دیگران بد بگویند و کارشکنی بکنند. البته دعوت به انتخاب اشخاص مانع ندارد. (۱)

آنچه در انتخابات لازم است، رقابت سالم است، رقابت بدون تهمت زنی و بدگویی به یکدیگر است، فضای انتخابات باید سالم باشد. (۱۴/۱۱/۱۳۹۰)

۱۱. ترجیح خواست دشمن بر خواست ملت نامشروع است.

هر دولتی در ایران اسلامی که به مردم خود تکیه نداشته باشد، مشروع نیست، آن مسئولی که خواست دشمن را بر خواست ملت ترجیح بدهد، در مقابل دشمن ضعف نشان بدهد و حاضر باشد، ضعف خود را بر ملت تحمیل کند، از مردم نیست، مردم چنین مسئول و دولتمداری را قبول ندارند. (۱۰/۱۱/۱۳۸۳)

۱۲. پرهیز از سازش با مخالفان پرهیز کنید.

با همه کسانی که با شما کاری ندارند و اهل صلح و سلامت و اخوت و برادری هستند سازش کنید اما با کسی که با فلسفه وجودی و اساس و ایمان شما و با اصل حکومت اسلامی و

ولایت الهی مخالف است سازش نکنید، حواستان جمع باشد. (۲۹/۶/۱۳۷۴)

۱۳. در مسئولیت ها بر هشیار و هوشمند باشید.

به نظر من وظیفه ای است که در درجه اول قرار دارد _ هم برای مسئولان هم برای مردم _ به اعتقاد من، هوشیاری و هوشمندی و احساس روزافزون مسئولیت است. (۲/۱/۱۳۸۳)

۱۴. مسئولان، آیینه تمام نمای ملت هستند.

کسانی که مسئولند و کسانی که تصمیم و اقدام و حرکت و رفتار آنان، فقط رفتار یک شخص نیست، بلکه رفتار یک مجموعه است، رفتار یک جامعه است و گاهی در چشم دیگران، رفتار یک کشور است باید خیلی مراقبت کنند؛ آنان بیش از دیگران مخاطب به خطاب الهی اند. (۱/۱/۱۳۷۶)

۱۵. به جای تخریب دیگران، برنامه های خود را ارائه کنید.

معمولاً کاندیداها برای معرفی خود اقدام به سخنرانی، مصاحبه و حتی سفرهای انتخاباتی می کنند. چنین اقداماتی می تواند شرایط ارتباط با مردم را فراهم آورد و برتری ها و برنامه های نامزدها را در معرض قضاوت مردم قرار دهد. با وجود این گاهی دیده شده که برخی از کاندیداها رسانه ها یا طرف داران نامزدها دانسته یا ندانسته برای تقویت و تأیید خود یا شخص مورد نظرشان مسائلی را مطرح می کنند که به نحوی آرامش فضای انتخاباتی را بر هم زده و شخصیت های متفاوتی از رقبای آنها را ارائه می دهد. این بداخلاقی ها در شرایطی روی می دهد که طرح بسیاری از این مسائل بدون سند و مدرک صورت

می گیرد و اتهاماتی به برخی نامزدها نسبت داده می شود که وجود خارجی ندارد.

اهمیت فضای انتخابات تا اندازه ای است که حتی برخی مراجع تقلید تخریب نامزدها را حرام دانسته اند. رهبر معظم انقلاب اسلامی نیز بارها تأکید بر پرهیز از این امر نموده و فرموده اند که نامزدها تنها برنامه های مورد نظر خود را برای مردم تعیین کنند و از تخریب دیگران پرهیزند.

البته آرامش فضای انتخابات موجب حضور حداکثری مردم در انتخابات است و شرایط تعیین نامزد اصلح را فراهم می سازد و هر حرکتی که مخلاً این آرامش باشد، ناصواب به شمار می رود. توجه به این نکته ضروری است که مصالح سیاسی و امنیتی کشور باید از اصلی ترین مسائلی باشد که مد نظر نامزدهای انتخاباتی قرار گیرد؛ تجربه تلخ انتخابات ۸۸ نشان داد که اگر گروه ها و تشکل های سیاسی به این نکته توجه نکنند، دشمن از این شرایط به نفع خود بهره می گیرد.

تمام فعالان و کارشناسان سیاسی و اجتماعی نقد منصفانه از برنامه های نامزدها را می پذیرند و بر این باورند که اگر عملکرد یک چهره را مورد بررسی قرار دهیم و آثار آن اقدام را تبیین کنیم تا نتایج آن مشخص شود به بیراهه نرفته ایم. بنابراین نامزدها به جای تخریب یکدیگر مزایای برنامه های خود را برای مردم بازگو کنند. وقتی که ما با استناد به مدارک و مستندات صحیح و مستدل به نقد یک فکر، الگوی حاکم بر ذهنیت یک فرد و استراتژی و برنامه های فرد مورد نظر می پردازیم، شخصیت مورد نظر را نقد کرده ایم، اما زمانی که به تخریب شخصیت یا صاحب فکر می پردازیم و بدون توجه به الگوی حاکم بر ذهن، سابقه ولایه های آشکار و پنهان او را مورد انتقاد قرار می دهیم، این

امر تخریب است. بنابراین بیش از اینکه به گوینده ایده توجه داشته باشیم باید به خود فکر و برنامه پردازیم.

خوب است نامزدها به معرفی استراتژی و برنامه های خود پردازند و ضمن آسیب شناسی خود، نقاط قوت و ضعف وضع موجود، نقش مردم و راهکارهایی را که برای حل و برون رفت از مشکلات در کشور وجود دارد، ارائه کنند. افراد به هیچ وجه نباید به جای بیان برنامه ها و اهداف خود به دیگری پردازند.

اگر نامزدها بیشتر به بیان نکات مثبت و برنامه های خود پردازند و کمتر رقبا را در نظر داشته باشند تا حد زیادی از بداخلاقی های انتخاباتی جلوگیری می شود.

تخریب زمانی صورت می گیرد که از اهرم دروغ، تهمت و مطالب غیر واقع علیه یک نامزد انتخاباتی بهره برداری شود. بهتر است افراد برنامه ها و سیاست های خود را معرفی و کمتر به تقابل با دیگران پردازند. تنها کسانی در پی تخریب دیگرانند که سابقه و پیشینه کارآمدی ارائه نداده و عملاً با تخریب دیگران در پی اثبات خود هستند.

نقش مردم در این راستا تعیین کننده است و باید توجه خود را به افرادی معطوف سازند که برنامه مشخص و مدونی ارائه کرده اند و درصدد اثبات خود هستند، تجربه تاریخی به ما اثبات کرده که تخریب می تواند چه آثار زیان بخشی هم در انتخابات و هم در شرایط بعد از آن داشته باشد.

رسانه ها به ویژه رسانه ملی نقش سنگینی در این زمینه دارند و لازم است که مردم را از این مطلب آگاه کنند. رسانه ها باید روی این رویکرد برنامه ریزی و برنامه سازی کنند. این امر موجب می شود تا مردم مراقب و

متوجه باشند کسی که بد اخلاقی می کند، فردی نیست که تناسبی با مقام ریاست جمهوری در نظام اسلامی داشته باشد. چنانچه افراد در گذشته نسبت به امروز موضوعی مغایر داشتند، در چنین شرایطی رسانه ها با پرهیز از مواجهه و تقابل رو در رو و مستقیم با فرد مورد نظر، کافی است که مواضع گذشته او را در معرض دید و ارزیابی قرار دهند و مخاطب را عاقل بیندارند. در این صورت مردم در مورد ناهم خوانی ها قضاوت خواهند کرد. قانون مشخص کننده فاصله نقد و تخریب است و باید بر اساس آن عمل کرد. در نظام جمهوری اسلامی ایران که زیربنای آن توسعه فرهنگی و اخلاقی است، باید در عمل الزامات لازم برای اشخاص، هواداران و رسانه ها فراهم آید. رسانه ها چشم بینا و گوش شنوای مردم و جامعه هستند و نقش مهمی در آرام نگه داشتن فضای انتخابات دارند و می توانند با ارائه شناخت بیشتر، مردم را در تصمیم گیری مساعدت نمایند. تخریب، تیره و تار کردن است اما نقد، تردید در مورد نامزدی است که ادعای توانایی اداره کشور را دارد؛ در این حال می توان در قالب عملکرد و برنامه های وی پرسش هایی را مطرح کرد.

امروز در حالی که مسائل اقتصادی و معیشتی در رأس مسائل مورد توجه مردم قرار دارد، باید برنامه های اعلام شده از سوی نامزدها شفاف و کارگشا باشد و صرفاً به مطالب کلی و غیر کاربردی اشاره نشود. نبود و یا فقر اعلام برنامه مشخص و اجرایی برای اداره کشور باعث تخریب یکدیگر خواهد شد. چنانچه بیان آسیب های جدی نظام اقتصادی مانند افزایش نرخ تورم، بیکاری، کاهش تولید ناخالص ملی، رشد سطح عمومی قیمت ها، بی ثباتی و افزایش نرخ ارز، مشکلات تولید کنندگان،

افزایش قیمت زمین و مسکن، قانون هدفمندی، افزایش نرخ عمومی مالیات ها با وجود کاهش درآمدها و سرانجام وعده های بی پشتوانه و بی سرانجام درباره حل مشکلات اقتصادی نمی تواند ره گشا باشد.

افکار عمومی از نامزدهای ریاست جمهوری انتظار دارند با اولویت قرار دادن سرفصل های اقتصاد و مشکلات معیشتی مردم در رأس برنامه های خود و به دور از دادن وعده های رنگارنگ و بعضاً غیر قابل اجرا، برای حل مشکلات یاد شده در کوتاه مدت و میان مدت و بلند مدت راهکار ارائه دهند. راه حلی که از نظر نخبگان اقتصاد، منطقی و اجرایی باشد و هم به معیشت مردم بیش از این فشار وارد نیاید. مردم در پی آنند که بدانند برنامه های نامزدها تا چه حد واقع گرایانه، علمی و تداعی کننده حل مشکلات اقتصادی آنان است.

گفتن مطالبی چون: تنها ۳۰ درصد چالش های کنونی اقتصاد کشور مربوط به تجربه ها و ۷۰ درصد آن مربوط به مدیریت و ساختار نادرست اقتصادی است و یا مردم باید اقتصاد را اداره و از نفت استفاده بهینه کنند یا وعده دادن به اینکه با همه تحریم ها و سختی ها، نابسامانی های اقتصادی در کمتر از دو سال قابل ساماندهی است، بدون اینکه گفته شود چگونه یا از چه راهی باید این مهم عملیاتی شود و یا وعده دادن پنج میلیون شغل در یک سال و مانند آن نشان دهنده یک برنامه منسجم برای حل مشکلات اقتصادی نیست. جنس این اظهار نظرها نیز حاوی انتقاد بدون راه حل برای سیاست های فعلی دولت و یا بیان بدیهیات اقتصاد به شمار می رود. باید همگان از نامزدها برنامه مشخص و اجرایی برای حل اقتصاد کشور مطالبه کنند و اگر این مطالبه محقق نشد، در انتخاب خود دقت کنند.

۶. اخلاق بعد از انتخابات**۶. اخلاق بعد از انتخابات**

رهنمود حضرت امام رحمه الله مبنی بر هوشیارسازی امت در دوران پس از انتخابات، بسیار قابل تأمل است. ایشان می فرماید:

الان دست هایی از داخل و خارج هست که بین آقایانی که در انتخابات دخالت داشتند اختلاف بیندازند. شما گمان نکنید که خارجی ها و اذنانب آنها در این کشور کودتا می کنند، نمی کنند، چون نمی توانند، کشوری که همه اش مهیاست برای شهادت، نمی توانند که در آنها در اینجا وارد بشوند لکن از داخل ما را می پوسانند. یکی از مواردی که الان انگشت آنها در کار است و با جدیت دارند، توطئه می کنند، این است که دو دستگی بیندازند بین اشخاصی که در انتخابات بردند یا به اصطلاح باختند با این تعبیر زشت برد و باخت و شکست و پیروزی، با این تعبیرهای زشت می خواهند بین ملت ما اختلاف بیندازند. انتخاباتی که باید همه دست به دست هم بدهند و آن را به وجه صحیح به آخر برسانند و باید وحدت زیادتر بشود، از اول، من می ترسم که خدای ناخواسته موجب اختلاف بشود و این از مکاید شیطان است به دست شیاطین. اگر برای خدا کسی کار بکند خودش را انتخاب کرده است که خدمت کند به اسلام و مسلمین اگر چنانچه پیروز بشود، پیروزی نباید بگوید، برای اینکه یک خدمتی است به عهده اش آمده است و گرفتاری این خدمت بسیار شدید است و اگر چنانچه در این دوره او کنار رفته است، خیال نکند که کنار رفته است و این عیبی است، قضیه برد و باخت نیست. قضیه خدمت است در این پست یا در آن پست. باید ایران بداند که دست هایی الان در کار است که حتی بین خانه ها اختلاف بیندازد؛ در یک خانه بین افراد اختلاف بیندازد. ما باید از تاریخ عبرت

ببریم و این تاریخ در زمان مشروطه این طور بود. در زمان مشروطه آنهایی که می خواستند ایران را نگذارند به یک سامانی برسند و چماق استبداد تا آخر باقی بماند، بین افراد، دستجات، احزاب اختلاف انداختند... (۱).

حضرت امام رحمه الله به کسانی که کاندیدا شده اند ولی نتوانستند حد نصاب لازم را به دست آورند، در خصوص رعایت اخلاق پس از اعلام نتایج می فرماید:

مکلفند شرعاً به اینکه حفظ بکنند جمهوری اسلامی را و حفظ به این است که در صحنه باشند و حفظ به این است که اختلافات نداشته باشند و حفظ به این است که مبادا آن کسی که فرض کنید که برده است به اصطلاح برود به رخ او بکشد، آن کسی که نبرده است، خیال کند که یک چیزی از دستش رفته است. این حرف ها نیست در کار. چیزی نیست اصلش. اسلام است، اسلام در دست همه شماست. شما می خواستید آنجا خدمت بکنید نشد، حالا در جای دیگر خدمت می کنید، می خواستید در مجلس خدمت کنید، نشد حالا در دولت خدمت می کنید، حالا در پست های دیگر خدمت می کنید، حالا در مدرسه خدمت می کنید... (۲).

امام فرزانه و دوراندیش مان از ابتدا راهکار مواجهه با فتنه دشمنان مانند ادعای تقلب در انتخابات و فتنه ۸۸ را فرادید ملت همیشه بیدارمان قرار داده بودند و امید است که ملت ما هیچ گاه در مقابل توطئه دشمنان،

۱- صحیفه نور، ج ۱۸، ص ۲۶۹.

۲- صحیفه نور، ج ۱۸، ص ۲۷۱.

دچار تردید و خدای ناکرده اعمال ناسنجیده نشوند، و به توصیه حضرت امام رحمه الله توجه داشته باشند که فرمودند:

من این امر را که عرض می کنم، از همه ملت تقاضا می کنم که مبادا تحت تأثیر این عناصری که الان در کار هستند و می خواهند القای اختلاف بکنند، تحت تأثیر اینها واقع بشوید، همه برادر هم هستید و برادروار با هم باشید و اگر چنانچه در انتخابات اشتباهاتی شده یا فرضاً قلبی شده است، خوب، مواردی هست که رسیدگی می شود و شورای نگهبان هم یا ابطال می کند یا فرض کنید بعضی صندوق ها را یا اصل انتخابات را. یک مسئله عادی است که در همه جا هست و این امر مهمی نیست. (۱)

فصل چهارم: گزینش کارگزاران شایسته و رسالت های آنان

اشاره

فصل چهارم: گزینش کارگزاران شایسته و رسالت های آنان

در گام نخست ما باید در پی شناخت اصلح باشیم، این یک وظیفه است. ما درباره فکر یا عدم فکر، تحقیق یا عدم تحقیق، طرفداری یا عدم طرفداری، معرفی یا عدم معرفی و... نیز امتحان می شویم. کل تکالیف اعم از فردی و اجتماعی همه امتحان است و زمینه ای است برای اینکه انسان را بر سر دوراهی و چندراهی قرار دهد تا انتخاب کند. متأسفانه برخی افراد تصور می کنند فقط حق رأی دارند و به تکلیف خود مبنی بر شناخت اصلح و رأی دادن به او اهمیت نمی دهند.

حضرت امام رحمه الله در رهنمودی روشنگرانه می فرماید:

و اما مسئله انتخابات آینده از اهم اموری است که مسئولیت آن با همه ماست و توجه دارید که دشمنان اسلام در نظر دارند کاری بکنند که انتخابات درست صورت نگیرد و از دست مسلمان ها و متعهدین خارج شود، ولی شما باید تمام قدرتان را صرف کنید که به خوبی انجام شود. انتخابات یک محکی هم برای خودتان است که ببینید، آیا می خواهید انتخاب اصلح بکنید یا برای خودتان یا برای اسلام؟ اگر برای خودتان باشد شیطانی است، اما اگر انتخاب اصلح برای مسلمان هاست، کی و

از کجاست، مطرح نیست، از هر گروهی باشد، حزب باشد یا غیر حزب، نه حزب اسباب این می شود که غیر آن فاسد و نه صد در صد حزبی بودن باعث صلاح آنهاست و انتخاب اصلح برای مسلمین یعنی انتخاب فردی که تعهد به اسلام و حیثیت آن داشته باشد و همه چیز را بفهمد و چون در مجلس، اسلام تنها کافی نیست، بلکه باید مسلمانی باشد که احتیاجات مملکت را بشناسد و سیاست را بفهمد و مطلع به مصالح و مفسد کشور باشد و ممکن است به شما و گروه شما هم مربوط نباشد، که اگر اصلح را انتخاب کردید، کاری اسلامی می کنید و این محکی است برای خودتان که تشخیص بدهید، انتخاب برای اسلام است یا برای صلاح خودتان. (۱)

حضرت امام همچین در رهنمودی ارزنده و کلیدی می فرمایند:

به همه مسئولان کشورمان تذکر می دهم که در تقدم ملاک ها، هیچ ارزش و ملاکی مهم تر از تقوا و جهاد در راه خدا نیست و در یک کلام، مصلحت پابرهنه ها و گودنشین ها و مستضعفین بر مصلحت قاعدین در منازل و مناسک و متمکین و مرفهین گریزان از جبهه و جهاد و تقوا و نظام اسلامی مقدم باشد. (۲)

سخن و رهنمود ارزشمند رهبر فرزانه انقلاب را دور از نظر نداریم که فرمودند:

همچنان که شرکت در انتخابات یک وظیفه است، گزینش

۱- صحیفه نور، ج ۱۸، ص ۱۵۲.

۲- صحیفه امام، ج ۲۰، ص ۳۳۳.

خوب و آگاهانه هم یک وظیفه است. البته ممکن است همه تلاش ها به نتیجه نرسد، اما انتخاب کنندگان تلاش نمایند برای اینکه گزینش درست بکنند این خیلی مهم است. البته هیچ کس در صحنه انتخابات وارد نمی شود مگر اینکه شورای نگهبان صلاحیت او را اعلام کند، بنابراین کسانی که وارد صحنه انتخابات می شوند، اشخاصی هستند که شورای نگهبان _ که امین مردم در این قضیه است _ پای اسم آنها را امضاء کرده و اعلام صلاحیت نموده است. بنابراین همه صلاحیت دارند، منتها امر ریاست جمهوری بالاتر از این حرف هاست، باید گشت و اصلح را پیدا کرد، باید گشت و امین ترین را انتخاب کرد. (۱۸/۳/۱۳۸۰)

رهبر معظم انقلاب در باره انتخاب اصلح و گزینش بهترین فرد، افزون بر آنچه در سرآغاز بیان شد، باز هم توصیه های مؤکد دیگری دارند که از آن جمله می توان به این سخن ایشان اشاره نمود:

مردم بایستی هوشمندانه و آگاهانه انتخاب کنند و در میان نامزدهای گوناگون کسی را که احساس می کنند به این معیارها نزدیک است برگزینند، این یک کار بزرگ است و کار شما مردم است. مردم باید با چشم باز در این صحنه مهم حاضر شوند و ان شاء الله خدای متعال کمک کند و دل های مردم را هدایت کند تا فرد با کفایت، شجاع، با اخلاص، دارای روح مردمی، شاداب و بانشاط، مؤمن به هدف ها و ارزش های انقلاب، مؤمن به مردم، مؤمن به نیروی مردم و معتقد به حق مردم را انتخاب کنند، این مهم ترین بخش مشارکت عمومی

مردم در امسال است. در همه چیز مشارکت عمومی مهم است و این از جمله کلیدی ترین است. (۱/۱/۱۳۸۴)

یا فرمودند:

رئیس جمهور جایگاه بسیار والایی دارد، توانایی و اختیارت فراوانی از لحاظ قانونی متوجه رئیس جمهوری است. بودجه کشور در اختیار رئیس جمهور است، مدیران کشور در سطوح مختلف در اختیار رئیس جمهور هستند، آنچه مردم به آن علاقه دارند و عاشق آن هستند، این است که رئیس جمهوری سر کار بیاید که مهم ترین انگیزه او کار برای این ملت باشد و در زمینه های اقتصادی، زیربنایی، فرهنگی، علمی، اخلاقی، سیاست خارجی و سایر زمینه ها کار کند. .. این هم با ایمان امکان پذیر است. توجه کنند، مردم مایلند که از زبان نامزدها بشنوند که اینها می خواهند چه کار کنند، نامزدها مشخص کنند که می خواهند چه کار کنند، برنامه ها و هدف ها و راهبردهایشان را برای مردم مشخص کنند شور انتخابات این است. (۱۹/۱۰/۱۳۸۳)

برابر قانون، قبول یا ردّ کاندیداتوری داوطلبان ریاست جمهوری به عهده شورای محترم نگهبان گذاشته شده است، لکن افزون بر معیارهای شورای مزبور در قبول یا ردّ داوطلبان، انتخاب کنندگان نیز در ارزیابی و انتخاب کاندیدای مورد نظر خود به داشتن ضوابطی جهت انتخاب اصلح نیاز دارند و به نظر ما برخی از این معیارها به شرح زیر می تواند منظور گردد. آنچه در سعادت جامعه نقش اساسی دارد، شایستگی و جامع شرایط بودن مدیران و کارگزاران آن جامعه است. در سازمان ها نیز

موفقیت سازمان در رسیدن به اهداف و مأموریت های سازمانی منوط به مدیرانی کاردان و لایق می باشد. بنابراین انتخاب کارگزاران و مدیران اصلح سزاوار توجه و بررسی فراوان است و باید معیارهایی برای سنجش افراد و انتخاب ایشان در نظر گرفته شود. مسلماً معیارهای سنجش در هر جامعه باید متناسب با ارزش ها و جهان بینی آن جامعه تعریف شود. جهان بینی مادی منحصر به جهان ماده می باشد ولی در جهان بینی اسلامی، هم این جهان و هم آخرت مورد توجه است. در جهان بینی اسلامی هدف صرفاً تولید بیشتر نیست بلکه هدف نهایی تعالی انسان و رسیدن او به جایگاه خلیفه خدا بر روی زمین می باشد. این تفاوت در جهان بینی از تمایزات مدیریت اسلامی با مدیریت غربی می باشد و هر یک از این دو دیدگاه معیارهای سنجش خاص خود را دارند.

در مدیریت اسلامی، بهترین مرجع برای یافتن معیارهای مناسب سنجش افراد، قطعاً سخن معصومان علیهم السلام می باشد. سخنان امیرالمؤمنین علیه السلام، منبع ارزشمندی برای این منظور است؛ زیرا سخن آن حضرت به دلیل معصوم بودن ایشان خالی از خطا و لغزش است. همچنین حضرت علی علیه السلام تجارب گران قدری در زمینه خلافت مسلمین و همچنین فرماندهی در جنگ ها داشته اند و بر سرزمین گسترده اسلامی آن زمان حکومت کرده اند. اما آنچه از اهمیت بیشتری برخوردار است علم لدنی آن حضرت می باشد که از امتیازهای خاص امامان معصومان علیهم السلام می باشد. در این نوشتار سعی شده است معیارهای مدیران جامعه اسلامی از نظر حضرت علی علیه السلام که از کتاب شریف نهج البلاغه استخراج شده است ارائه گردد. معیارهای به دست آمده، در سه دسته

معیارهای تخصصی، ارزشی و مکتبی دسته بندی شده است. گرچه این تلاش ناچیز، قطره ای از اقیانوس بی انتهای معارف اهل بیت علیهم السلام می باشد.

اهمیت تبیین صفات و خصوصیات مدیران از دیدگاه حضرت علی علیه السلام را می توان به این صورت توضیح داد که در اندیشه حضرت علی علیه السلام هیچ خطری برای جامعه اسلامی، همچون خطر بر سر کار آمدن افراد فاقد اهلیت یا کم صلاحیت نیست. آن حضرت در نامه ای به مصریان که با مالک اشتر فرستاد، _ و آن هنگامی بود که او را به حکومت آن سرزمین گمارده بود _، چنین هشدار داده است:

من بیم آن دارم که نابخردان و نابکاران زمام امور این ملت را به دست آرند و مال خدا را دست به دست گردانند و بندگان او را بردگان خود گیرند و با صالحان به دشمنی برخیزند و فاسقان را در حزب خود قرار دهند. (۱)

اگر حساسیت مردم به صفات و شروط لازم برای زمامداران کاسته شود یا بی رنگ گردد، آن گاه هر بی صلاحیت و فاقد اهلیتی می تواند در رده های مدیریتی قرار گیرد و تباهی ها به بار آورد. امام علی علیه السلام در این باره چنین هشدار داده اند:

بی گمان مردمان هلاک شدند آن گاه که پیشوایان هدایت و پیشوایان کفر را یکسان شمردند و گفتند: هر که به جای پیامبر صلی الله علیه و آله نشست، چه نیکوکار باشد و چه بدکار اطاعت او واجب است پس بدین سبب هلاک شدند. (۲)

۱- نهج البلاغه، نامه ۶۲.

۲- مصطفی دلشاد تهرانی، دولت آفتاب، اندیشه سیاسی و سیره حکومت علی ۷، ۱۳۷۷، صص ۹۹ _ ۱۰۰؛ نهج البلاغه، نامه ۶۲.

خصوصیات و معیارهای مدیران در نهج البلاغه را می توان به سه دسته زیر تقسیم کرد:

الف) معیارهای تخصصی: این دسته از معیارها، برای انجام موفقیت آمیز شغل لازم است. این معیارها معمولاً بین مدیریت اسلامی و مدیریت غربی مشترک است. معیارهایی نظیر تحصیلات، تجربه، سابقه کاری، ..

ب) معیارهای ارزشی: این دسته از معیارها شامل مجموعه ای از رفتارهای قابل قبول جوامع انسانی می باشد که در اکثر جوامع ممکن است قابل قبول باشد و به نام ارزش های جهانی نیز شناخته می شوند. مانند رعایت حقوق دیگران، گشاده رویی و...

ج) معیارهای مکتبی: معیارهای مکتبی ریشه در مکتب اسلام و مدیریت اسلامی دارد. جایگاه و مفهوم انسان در دو مکتب الهی و مادی، معیارها و ملاک های انتخاب افراد در مناصب و مدیریت ها را نیز شکل می دهد به طوری که در مدیریت اسلامی هدف صرف تولید نیست و غایت، تعالی انسان می باشد. همان تفاوت هایی که بین مدیریت اسلامی و مدیریت غربی وجود دارد، به تفاوت هایی در معیار انتخاب و انتصاب افراد منجر می شود.

به منظور شناخت هر چه بیشتر معیارهای انتخاب اصلح، آن را از مناظر سه گانه یعنی از منظر امیرالمؤمنین، رهبر فرزانه انقلاب و برخی فرهیختگان حوزوی و دانشگاهی ارائه می نمایم.

۱. رسالت کارگزاران از منظر امام علی علیه السلام

اشاره

۱. رسالت کارگزاران از منظر امام علی علیه السلام

در الگوی حکومت اسلامی امام علی علیه السلام که از متن کتاب و سنت نبوی

برخاسته است، جایگاه مردم و پاسداشت حقوق اجتماعی و فردی آنان از سوی حاکمیت اسلامی از مهم ترین مؤلفه های مورد توجه است. در گفتار و رفتار آن حضرت، حمایت از حقوق افراد جامعه در ابعاد سیاسی، اجتماعی و اقتصادی جایگاه ویژه ای دارد. امام علی علیه السلام هر جا از تعهدهای مردم نسبت به حکومت سخن به میان می آورد، بی درنگ، از وظایف دولت اسلامی نسبت به افراد جامعه یاد می کند. افزون بر آن، به کارگزاران خویش سفارش می فرماید با مهربانی و گشاده رویی با مردم برخورد کنند، هرچند آنان گاهی از سر تندی با آنان سخن بگویند. این حقوق متقابل از نظر امام علی علیه السلام می تواند ضامن پایداری نظام و آزادی مردم باشد. آن گاه که مردم با وظایف قانونی و حقوقی خود آشنا شوند، برآیند آن، اعتماد متقابل میان مردم و حکومت خواهد بود. در این صورت، حقوق اجتماعی و فردی همه شهروندان حفظ می شود و حضور همگانی در عرصه های سیاسی، اجتماعی معنا و مفهوم تازه ای می یابد. مهم ترین رسالت کارگزاران نسبت به مردم از منظر امیرالمومنین علیه السلام عبارتند از:

الف) پاسداشت حقوق مردم

الف) پاسداشت حقوق مردم

در منطق امام علی علیه السلام، مردم، صاحبان حق و حاکمیت هستند و پاسداری از حرمت انسانی _ اعم از مسلمان و غیر مسلمان _ بر حکومت امری بایسته و ضروری است. چنانچه اداره امور مردم درست صورت پذیرد، رضایت خدا و خلق را به همراه خواهد داشت. حضرت علی علیه السلام در فرمان خود به مالک اشتر به این مهم پرداخته است و می فرماید:

ای مالک، تو را به سرزمینی گسیل داشتم که پیش از تو،

حکمرانان عادل و ستم کار بر آن حکومت رانده اند و مردم به کارهای تو همان گونه که تو به کارهای حکمرانان پیش از خود می نگری، نگاه می کنند... پس باید بهترین اندوخته تو، کردار شایسته باشد. بر هوای نفس خود مسلط باش و نسبت به آنچه بر تو حلال نیست، بخل بورز... مهر و خوش رفتاری و نیکویی با زیردستان را در دل خود جای ده و مبادا نسبت به آنان جانوری درنده باشی و خوردن آنان را غنیمت شمری. (۱)

(ب) مدارا، رحمت و محبت

(ب) مدارا، رحمت و محبت

اگر سیاست های حاکم در یک جامعه چنانچه بر محور مدارا، رحمت، محبت و هدایت باشد، زمینه ساز مشارکت و رضایت همگانی خواهد بود. در نگاه امام علی علیه السلام، این عامه مردم هستند که می توانند در شرایط سخت و ناگوار و در تنگناها، نقطه اتکای حکومت باشند. پس باید به منافع و پاسداشت حقوق آنها اندیشید و کوشید.

امام در تحقق این هدف به مالک سفارش می فرماید:

بهترین کارها در نگاه تو باید میانه روی در حق باشد، به گونه ای که دامنه عدالت و پرداخت حقوق، فراگیر و گسترده باشد، تا اینکه خشنودی توده مردم به دست آید، همان هایی که می توانند تو را در رویدادهای حساس و سرنوشت ساز، یاری کنند. (۲)

۱- فیض الاسلام، نهج البلاغه، ص ۹۸۳.

۲- فیض الاسلام، نهج البلاغه، ص ۹۹۲.

(ج) پاسداشت حقوق مردم**(ج) پاسداشت حقوق مردم**

امام علیه السلام همواره به کارگزاران خود درباره رعایت حقوق مردم سفارش می کرد و می فرمود که جانب عامه مردم را نگه دارند. از این رو، برای هیچ طبقه ای، امتیاز جداگانه ای در نظر نگیرند، همه انسان ها را در اعطای حقوق به تساوی بنگرند و مسئولیتی را که به آنها سپرده شده است، امانتی بدانند که از سوی خداوند متعال به آنها واگذار شده است و به شکرانه این نعمت، رضایت خلق خدا را فراهم آورند. ایشان به شدت با نژادپرستی مخالفت می کرد و برای همگان حقوق مساوی قائل بود. مبنای عمل ایشان «إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ» بود. هرچند طبیعی بود که این اندیشه قرآنی امام برای بسیاری گران بیاید، ولی با این همه، آن حضرت برای تغییر ساختار فرهنگی جامعه و تبدیل آن به یک فرهنگ اسلامی و انسانی، بسیار تلاش می کرد.

(د) توزیع عادلانه ثروت**(د) توزیع عادلانه ثروت**

توجه به حقوق مالی مردم و توزیع عادلانه امکانات عمومی و ثروت های همگانی، در نظام حکومتی امام علی علیه السلام از جایگاه ارزنده ای برخوردار بود. ایشان هیچ گونه سهل انگاری را در بهره برداری نادرست و بی ضابطه از اموال عمومی بر نمی تابید و همواره با دقت، بر مصرف بهینه بیت المال نظارت می کرد. وی به نوع مصرف، معیشت، تولید، درآمد و فرهنگ اقتصادی طبقه محروم جامعه توجه داشت و کارگزاران خود را به این رویه پسندیده فرا می خواند. آن حضرت در سفارش به مالک اشتر درباره طبقه محروم و مستضعف می فرماید:

پس خدا را در نظر بگیر در اینکه به مردم درمانده و بیچاره و نیازمند

و گرفتار، سختی و رنجوری و ناتوانی برسد. در این جمع درمانده، دسته ای، بیچارگی اش را اظهار می دارد و دسته ای از آنها با اینکه نیازمند است، در اثر عزت نفس، اظهار عجز نمی کند. برای رضای خداوند آنچه بر عهده تو دارند، به جا آور و قسمتی از بیت المال را که در دست توست و قسمتی از غلات و بهره ای را که از سرزمین های اسلامی از هر شهری به دست می آید، برای ایشان مقرّر مدار. (۱)

ه) رعایت کرامت انسانی و رفاه همگانی

ه) رعایت کرامت انسانی و رفاه همگانی

هدف نظام اسلامی این است که با اقتصادی معقول و متوازن و معتدل، زمینه تأمین زندگی توده مردم را به همراه امنیت، رفاه نسبی و کرامت فراهم آورد. در چنین نظامی، برای طبقه بندی اجتماعی و شکاف عمیق معیشتی، جایگاهی وجود ندارد و جایی برای دسته بندی اقلیت برخوردار و اکثریت محروم نیست.

امام علی علیه السلام با معضل اجتماعی _ اقتصادی شکاف طبقاتی به شدت مبارزه می کرد و سامان دهی وضعیت آشفته بیت المال، از مهم ترین برنامه های اقتصادی ایشان بود. ایشان با قاطعیت کامل به این کار پرداخت و بدون هیچ ملاحظه سیاسی و گروهی، اموال بخشیده شده و به تاراج رفته را جمع آوری کرد و اعلام فرمود:

به خدا سوگند، اگر اموالی را که عثمان به دیگران، به ناحق بخشیده است، مهریه زنان شده باشد یا با آنها، کنیزکانی به تملک درآمده باشند، آنها را به بیت المال مسلمانان باز خواهیم

گرداند؛ زیرا بستر عدالت گسترده است. اگر کسی نتواند آن را برتابد، به یقین، ستم را نمی تواند تحمل کند. (۱)

(و) رفع شکاف طبقاتی

(و) رفع شکاف طبقاتی

امام علی علیه السلام به خوبی می دانست که انباشت ثروت در دست عده ای محدود و پیدایش شکاف اقتصادی، جز با تزییع حقوق دیگران امکان پذیر نیست. بر این اساس، به تزییع عادلانه امکانات و بهره برداری مشروع و قانون مند از آنها، عنایت ویژه داشت. وی در نامه ای قهرآمیز و عتاب آلود به یکی از کارگزاران خود که در مقام امانت داری و ولایت مندی، استفاده نامشروع کرده و اموال مسلمانان را به تصرف و انحصار شخصی خود در آورده بود، می نویسد:

از خدا بترس و اموال مردم را به آنان برگردان که اگر این کار را نکرده باشی و من به تو دست پیدا کنم، برای تنبیه کردن تو هیچ عذری نخواهم دید و تو را با شمشیرم چنان خواهم زد که کسی را تا کنون آن گونه نزده ام، مگر اینکه به آتش دوزخ وارد شده باشد. به خدا سوگند، اگر این کار را حسن و حسین نیز انجام می دادند، هرگز با آنان مدارا و سازش نمی کردم.

(ز) انتقادپذیری کارگزاران

(ز) انتقادپذیری کارگزاران

پدید آوردن فضای خفقان و ترس و ارعاب در سیره امام علی علیه السلام جایی ندارد. ایشان همواره همگان را تشویق می کرد تا در احقاق حق خود،

هیچ گونه ترس و واهمه ای نداشته باشند. در نگاه امام، باید به مردم باوراند که می توانند آزادانه سخن بگویند تا باب انتقاد و سازندگی باز بماند. آن حضرت خوب می دانست که مردم با سخن گفتن و انتقاد کردن، افزون بر بهره گرفتن از حق مسلم سیاسی - اجتماعی خود، و دست یافتن به احساس آرامش و تخلیه روانی، زمینه رفتارهای ناهنجار اجتماعی را نیز برمی چینند. در این صورت، ارتباط تنگاتنگ و دوستانه ای میان دولتمردان و مردم برقرار خواهد شد. امام علی علیه السلام در بخشی از نامه خود به مالک اشتر می فرماید:

پاره ای از وقت خویش را برای آنان که با تو سخنی دارند، قرار بده و در یک مجلس عمومی، به حرف های آنان گوش فراده. برای خداوند فروتن باش. لشکریان و نیروهای نظامی و انتظامی را از آنان دور کن تا سخن گوی آنها بدون هیچ ترس و نگرانی و گرفتگی زبان، با تو سخن بگویند.

در نگاه امام، اگر مردم و حکومت دینی به حقوق خود آشنا باشند، زمینه تحقق عدالت اجتماعی به وجود می آید. تنها در حکومت استبدادی است که حق به صورت یک جانبه تعریف می شود و برای مردم نقشی جز فرمان برداری انگاشته نمی شود. این در حالی است که در حکومت اسلامی، مردم و حکومت از حقوق متقابل برخوردارند. این مطلب در سخنان امام علی علیه السلام فراوان به چشم می خورد، آنجا که می فرماید:

مصالح مردم آن گاه سر و سامان می یابد که دولتمردان و حاکمان شایسته ای داشته باشند و متقابلاً وضعیت حاکمان زمانی ثبات می یابد که مردم از عزم ملی و دینی توان مند

برخوردار باشند. (۱)

تنها در چنین چشم اندازی از حکومت دینی است که سعادت و سلامت همگانی فراهم می آید. در مقابل، اگر همدلی و صمیمیت و ایفای حقوق متقابل از جامعه دینی رخت بریندد و میان مردم و مسئولان، فاصله های آن چنانی پدید آید و منافع و مصالح اجتماعی نادیده گرفته شود، جامعه ای با ثبات، پیشرفته و مورد اعتماد نخواهیم داشت.

۲. ویژگی های کاغزاراصلح از نگاه رهبر انقلاب

اشاره

۲. ویژگی های کاغزاراصلح از نگاه رهبر انقلاب

افزون بر معرفی شاخصه های تعیین اصلح در اردیبهشت امسال، معیارهای دیگری در فرمایشات مقام معظم رهبری در سال های قبل وجود دارد که مهم ترین آنها عبارتند از:

الف) عدم اتصال به کانون های قدرت و ثروت

الف) عدم اتصال به کانون های قدرت و ثروت

یک مسئله دیگر هم نزدیک شدن به صاحبان قدرت و ثروت است؛ این را ما با شما بی رودر بایستی عرض کنیم. بالاخره ما برادران هم هستیم؛ همدیگر را بایستی توأصی به حق و توأصی به خیر کنیم. این خیلی خطر بزرگی است که کسی به خاطر تأمین نمایندگی در یک دوره، نزدیک بشود به صاحبان ثروت یا به صاحبان قدرت؛ این خیلی چیز بدی است؛ این از آن چیزهایی است که خدای متعال از آنها نمی گذرد و انتقام خواهد گرفت. این چیزها روی شخص، روی عاقبت _ عاقبت

به خیری که این قدر برایش اهمیت قائلیم _ و روی جامعه اثر منفی می گذارد. (۱)

مردم باید کسانی را انتخاب کنند که به کانون های ثروت و قدرت متصل نباشند؛ کسانی باشند که واقعاً مردم اینها را بخواهند؛ بر طبق وجدانشان، بر طبق دینشان، بر طبق وظایف انقلابی شان عمل کنند؛ که حالا بحث در این باره زیاد است. (۲)

ارتباط نامزدها با مراکز ثروت و قدرت را بسیار مخرب دانستند و خاطر نشان کردند: این، همان شیوه ای است که در به اصطلاح دموکراسی های دنیا به ویژه در امریکا مرسوم است و نامزدها با حمایت مالی کمپانی ها، شرکت ها و افراد ثروتمند، وارد انتخابات می شوند و بعد از پیروزی در انتخابات نیز وام دار این افراد هستند و به جای خدمت به مردم، در جهت منافع صاحبان قدرت و ثروت، قانون وضع می کنند. (۳)

(ب) دلسوز و طرفدار محرومین

(ب) دلسوز و طرفدار محرومین

دیگر اینکه باید طرفدار محرومین باشد؛ بداند که در کشور محرومیت هست و سعی و همت او باشد که رفع محرومیت کند. (۴)

۱- بیانات مقام معظم رهبری در جمع نمایندگان مجلس، ۸/۳/۱۳۹۰.

۲- بیانات مقام معظم رهبری در جمع مردم کرمانشاه، ۲۰/۷/۱۳۹۰.

۳- بیانات مقام معظم رهبری در جمع مردم قم، ۱۶/۱۰/۱۳۹۰.

۴- بیانات مقام معظم رهبری در جمع مردم قم، ۱۸/۱۰/۱۳۸۲.

ج) شجاعت

ج) شجاعت

حضرت امام رحمه الله در رهنمودی می فرماید:

کسانی را انتخاب می کنید که باید مسائل را تشخیص دهند نه از افرادی باشند که اگر روس یا امریکا یا قدرت دیگری تشر زد بترسد، باید بایستند و مقابله کنند. (۱)

رهبر فرزانه انقلاب هم در این زمینه می فرماید:

نماینده مردم باید شجاع باشد. این ملت، ملت شجاع و آزاده ای است؛ ملتی است که تهدید قدرت های متکبر جهانی او را به عقب نمی نشاند؛ بنابراین نماینده او هم باید شجاع باشد و نترسد؛ شجاعت در مقابل دشمن، شجاعت در مقابل باطل، شجاعت در پذیرش حرف حق. اگر خودتان توانستید کسانی را بشناسید که دارای این خصوصیات باشند، بروید به آنها رأی دهید؛ اما اگر خودتان آشنایی ندارید، در هر نقطه کشور از آدم های امینی که به آنها اطمینان داشته باشید، پرسید؛ آنها معرفی می کنند، تا ان شاء الله یک مجلس قوی، مردمی و متکی به آرا مردم تشکیل شود و بتواند کارهای بزرگی را که بر عهده او قرار دارد، انجام دهد و مردم را _ طبق آنچه شایسته این مردم آزاده و بزرگ است _ ان شاء الله راضی و خشنود کند، که این رضایت الهی را هم به دنبال دارد.

(د) مخالف جدی با فساد

(د) مخالف جدی با فساد

باید ضدّ فساد هم باشد و با فساد مالی و اقتصادی به شدت و به جد، از بُن دندان و نه به لفظ، مخالف باشد، تا با فساد مبارزه کند. (۱)

(ه) توان مند، بااخلاص و عالم

(ه) توان مند، بااخلاص و عالم

البته توانمند، بااخلاص و عالم هم باشد. صلاحیت بر اساس این مسائل است و مسئولان دستگاه های مختلف _ چه وزارت کشور، چه شورای نگهبان و چه دستگاه هایی که در زیرمجموعه این مراکز مشغول فعالیت هستند _ باید معیارشان را قانون قرار دهند؛ زیرا در قانون این مسائل پیش بینی شده است. (۲)

(و) روحیه و نشاط و امید و قوّت و روحیه انقلابی

(و) روحیه و نشاط و امید و قوّت و روحیه انقلابی

روحیه و نشاط و امید و قوت و روحیه انقلابی در او وجود داشته باشد تا بتواند راه هایی را که به نظر بن بست می رسد، بشکافد و پیش برود. (۳) (در اجتماع بزرگ مردم قزوین، ۲۵/۹/۱۳۸۲)

۱- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با اقشار مختلف مردم قم، ۱۸/۱۰/۱۳۸۲.

۲- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با اقشار مختلف مردم قم، ۱۸/۱۰/۱۳۸۲.

۳- بیانات مقام معظم رهبری در اجتماع بزرگ مردم قزوین، ۲۵/۹/۱۳۸۲.

ز) با ایمان، آماده برای حضور در میدان های انقلاب

ز) با ایمان، آماده برای حضور در میدان های انقلاب

آن کسانی که به وسیله شورای نگهبان صلاحیت آنها اعلام می شود، معنایش این است که این از حداقل صلاحیت مورد نیاز برخوردار است. در بین این کسانی که اعلام می شوند، افرادی هستند با صلاحیت های بالاتر، افرادی هستند در سطح پایین تر. هنر ملت ایران و مردم شهرها و حوزه های انتخابیه این است که دقت کنند، نگاه کنند، بشناسند اصلح را، بهترین را انتخاب کنند؛ بهترین از لحاظ ایمان، بهترین از لحاظ اخلاص و امانت، بهترین از لحاظ دین داری و آمادگی برای حضور در میدان های انقلاب؛ دردشناس ترین و دردمندترین نسبت به نیازهای مردم را انتخاب کنند.

۳. ویژگی های نامزد اصلح ریاست جمهوری از دیدگاه گروهی از فرهیختگان

اشاره

۳. ویژگی های نامزد اصلح ریاست جمهوری از دیدگاه گروهی از فرهیختگان

اکنون که ایران عزیز در آستانه انتخاب سرنوشت ساز دیگری قرار گرفته و از آنجا که نقش اصلی در سپردن سرنوشت چهار و چه بسا هشت سال کشور به انتخاب شما مردم عزیز گره خورده است، شایسته است در انتخاب افراد با توجه به محورهای سه گانه، به ویژگی های کاندیداها توجه کافی داشته باشیم.

اول _ مهم ترین نکته در شرایط حساس کنونی و به تعبیر رهبر انقلاب پیچ مهم تاریخی، حضور گسترده و دشمن شکن مردم در انتخابات ۲۴ خرداد ۹۲ است. مردم ما نشان داده اند که مسائل اصلی را به خوبی تشخیص داده و برخی اشکالات اجرایی را در تصمیم راسخ

خود به حمایت از اصل نظام اسلامی دخالت نمی دهند. شاهد انکارناپذیر این مدعا حضور خیره کننده مردم بصیر و صبور در همایش عظیم ۲۲ بهمن سراسر کشور آن هم در شرایط سخت معیشتی و اقتصادی است.

دوم _ انتخابات ریاست جمهوری همواره گفتمانی خاص _ از سازندگی تا مهرورزی _ را بر کشور مسلط کرده. نیاز امروز جامعه ما حرکت در مسیر پرزحمت ولی نتیجه بخش و شیرین پیشرفت اسلامی است که جز با «مقاومت مدبرانه» به دست نمی آید. مردم ما نشان داده اند مقاومت صبورانه را در برابر تحریم های خارجی و سوءتدبیرهای داخلی بر هرگونه سازش ذلیلانه ترجیح داده اند و از مسئولان هم انتظاری جز تلاش و تدبیر برای مقابله با مشکلات ندارند.

سوم _ با نزدیک شدن به زمان انتخابات ریاست جمهوری، هر فرد، گروه و جریانی با شیوه تبلیغاتی خاص و برای افرادی اعلام نامزدی زودهنگام کرده و حتی با شعار انتخاباتی برای حمایت از مصداق مورد نظری به میدان آمده اند. گروهی هم شیوه نامه نگاری و دعوت را برای زمینه سازی اعلام حضورشان برگزیده و میتینگ هایی برگزار کرده اند. افرادی به تشکیل ائتلاف ها و فضا سازی رسانه ای مبادرت ورزیده اند. از نظر ما همه این افراد اقداماتشان مادام که خلاف اخلاق و قانون نباشد محترم است، اما آنچه همچنان مورد غفلت است شاخص های «نامزد اصلح» است که کمتر جریانی به آن پرداخته است. لذا ما بر خود لازم دانستیم فارغ از این هیاهوها و احساسات، مهم ترین شاخص ها را برگرفته از رهنمودهای امام راحل رحمه الله و رهبر انقلابی مان و مقتضیات زمان، با مردم عزیزمان در میان گذاریم تا خود قضاوت کرده و در آینده انتخابی منطقی داشته باشند.

الف) ویژگی های فردی**الف) ویژگی های فردی**

۱. ولایت مداری حقیقی: از مهم ترین ویژگی رئیس جمهور است. سگان دار اجرایی کشور نباید هزینه اقداماتش را بر دوش رهبری بگذارد؛ و نباید به دستورات علنی و غیر علنی ایشان عمل نکند یا با تأخیر عمل کند. بهترین فرد کسی است که بر مدار منظومه فکری ولی فقیه حرکت کند تا کمتر اشتباه کند. بنابراین ولایت مداری از دیگر شاخصه های انتخاب اصلح است. به اعتقاد ما شخص اول نظام که رهبری است، در جایگاه نیابت امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف قرار دارد و در قانون اساسی ما هم این مسیر به خوبی تصویر و تأکید شده است. هر کسی بخواهد، در خلاف جهت این مسیر حرکت و جایگاه ولایت فقیه را به جایگاهی تشریفاتی تنزل دهد، به طور قطع صلاحیت انتخاب شدن را ندارد و مردم هشیار نیز تاکنون در انتخاب های مختلف این امر را تأکید و همواره حامی و پشتیبان ولایت فقیه بوده اند.

اساساً برای ایجاد و تثبیت نظام و امنیت در کشور، نیاز است فردی در رأس نظام حضور داشته باشد که صحبت هایش فصل الخطاب بوده و در مسیر انقلاب ثابت قدم بایستد. همچنانکه تاکنون ولایت حافظ نظام و انقلاب در عرصه های مختلف ملی و فراملی بوده اند.

عامل اصلی حفظ اسلام در شرایط فعلی ولی فقیه است و اصلاً امتیاز ایران نسبت به دیگر کشورهای اسلامی وجود ولایت فقیه است. اگر ولایت فقیه در این کشور نبود، ایران هم به سرنوشت کشورهایایی مثل عراق، افغانستان و یا نهایتاً مصر مبتلا می شد. همه ما می دانیم که اگر تصمیمات قاطع شخص ولی فقیه در موقعیت های حساس نبود، کشتی نظام در امواج خروشان بحران ها در هم می شکست.

۲. تدبیر و تعهدمداری: اولین و مهم ترین ویژگی کاندیدای اصلح این است که دغدغه دین داشته باشد. چون در طول تاریخ بشر هیچ زمانی مثل امروز بر علیه دین و اسلام هجمه نبوده و هیچ گاه امکانات مبارزه با اسلام تا این حد گسترده نبوده است. روشن است از کسی که در تبلیغات خود توجهی به حرام و حلال ندارد، نمی توانیم انتظار داشته باشیم که دغدغه حفظ دین و جلوگیری از مفساد اقتصادی را داشته باشد.

حضرت امام راحل می فرماید که باید شخص منتخب صد در صد مسلمان، معتقد به احکام اسلام و اجرای آن و مخالف با مکتب های انحرافی باشد:

کسانی را انتخاب کنند که صد در صد مسلمان و معتقد به احکام اسلام و معتقد به اجرای احکام اسلام و مخالف با مکتب های انحرافی و معتقد به جمهوری اسلامی باشند. (۱)

البته اعتقاد دینی به دنبال خود اعتقاد به نظام جمهوری اسلامی و قانون اساسی را که نشئت گرفته از آموزه های دینی است، به همراه دارد و لذا حضرت امام رحمه الله در این زمینه می فرماید:

من متواضعانه از شما می خواهم که حتی الامکان در انتخاب اشخاص با هم موافقت نمایید و اشخاصی اسلامی، متعهد غیر منحرف از صراط مستقیم الهی را در نظر بگیرید و سرنوشت اسلام و کشور خود را به دست کسانی دهید که به اسلام و جمهوری اسلامی و قانون اساسی معتقد و نسبت به احکام

نورانی الهی متعهد باشند و منفعت خود را بر مصلحت کشور مقدم ندارند. (۱)

حضرت امام رحمه الله اعتقاد قلبی و درونی را در این راستا کارساز می داند و از انتخاب کسانی که اسلام لقلقه زبانشان است، تحذیر می نماید:

همه چیز ما باید روی موازین اسلامی باشد، افرادی که تعیین می شوند باید کسانی باشند که به درد اسلام و جمهوری اسلامی بخورند و عقیده شان هم این باشد که اسلام خوب است، نه فقط اظهار کنند ولی عقیده نداشته باشند، کما اینکه در اول انقلاب خیلی ها اظهار اسلام می کردند. البته اقلیت های رسمی غیر مسلمان قانوناً انتخاب می شوند. (۲)

۳. معتقد به نظام و وفادار به ارزش های انقلاب: در جریان انتخابات باید فردی انتخاب شود که نسبت به ارزش های انقلاب وفادار باشد نه اینکه دموکراسی و آزادی را در برابر دین علم کند، متأسفانه برخی از افراد اعتقاد دارند که اسلام به پایان دوران خود رسیده است و امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف با ادبیات انسانی ظهور می یابد. این افراد معتقد به پایان عصر اسلام گرایی و آغاز عصر انسان گرایی هستند که این رویکردها با نص صریح قرآن و دین در تضاد و تعارض می باشد و عده ای نیز به انحرافات دیگر گرفتار و از صراط مستقیم بیرون رفته اند.

حضرت امام رحمه الله می فرماید:

افرادی را انتخاب کنید که متعهد به اسلام، شرقی و غربی نباشند، بر صراط مستقیم انسانیت و اسلامیت باشند و من

۱- صحیفه نور، ج ۱۱، ص ۲۶۹.

۲- صحیفه نور، ج ۱۸، ص ۱۷۹.

امیدوارم که این مرحله را هم به شایستگی و به طوری که دلخواه همه ملت ماست و دلخواه ماست عمل بکنند. (۱)

تعهد و حرکت در مسیر اسلام واقعی، بی تردید از شاخصه های کاندیدای اصلاح است که نباید هیچ گاه آن را از نظر دور بداریم همان گونه که امام راحل می فرمودند:

امروز همه باید با هم پای صندوق ها برویم و همه با هم اشخاص متعهد مسلم، کسانی که نه گرایش چپ دارند، نه گرایش راست دارند، نه ما را می خواهند به آنها بفروشند، نه ما را می خواهند به آن طرف بفروشند، این اشخاص را تعیین کنید تا سرنوشت شما و سرنوشت اسلام، سرنوشت صحیح باشد. (۲)

حضرت امام رحمه الله این ویژگی را حتی در مورد شوراهای نیز تعمیم داده اند و می فرماید:

آن چیزی که الان لازم است بر همه آقایان، بر همه شما جوانان، بزرگان و بر همه قشرهای ملت، این است که چشم هایشان را باز کنند، با مطالعه، با دقت، افرادی که برای شوراهای تعیین می کنند، صفات خاصی را داشته باشند: اول اینکه مؤمن باشند، مؤمن به این نهضت باشد، جمهوری اسلامی را بخواهند، طرف دار مردم باشند، امین باشند، اسلامی باشند، شرقی و غربی نباشند، انحراف مکتبی نداشته باشند. (۳)

۴. سلامت اخلاقی و اعتقادی: ضرورت دارد رئیس جمهور آینده معتقد

۱- صحیفه نور، ج ۱۱، ص ۲۸۴.

۲- صحیفه نور، ج ۱۲، ص ۷.

۳- صحیفه نور، ج ۹، ص ۲۷۱.

و ملتزم به اسلام و تقوا و اخلاق خصوصاً صداقت و پاک دستی باشد. علاوه بر اینکه مردم باید در عمل و سوابق گذشته اش صداقت و صراحت را خصوصاً در عمل به شعارهایش دیده باشند.

۵. انقلابی، بسیجی، ساده زیست و مردمی: چنانچه زندگی رئیس دولت آینده اشرافی و به دور از درک مشکلات عامه مردم باشد، نمی تواند اولویت ها را برای حل مشکلات در نظر بگیرد. چنین فردی باید دارای فرهنگ و روحیه انقلابی و بسیجی باشد تا به محافظه کاری دچار نشود.

۶. سلامت و اصالت اطرافیان و خانواده: رئیس جمهور علاوه بر سلامت و تقوای فردی باید از سلامت و تقوای جمعی هم برخوردار باشد و خصوصاً در اطرافیان سیاسی و خانوادگی کسی نباشد که سوء سابقه داشته یا قصد سوء استفاده از موقعیت او را برای مقاصد خود داشته باشد.

۷. نشاط، پرکاری و تحول گرایی: در زمانی که باید پله های پیشرفت را سریع تر از رقبای خود طی کنیم، ضرورت پرکاری عاقلانه و تحول گرایانه رئیس دولت بیش از پیش احساس می شود.

۸. استکبارستیزی: وجه ممیز ایران اسلامی و نقطه امید ملت های مستضعف جهان همین مورد است که باید تحت نظر رهبری ادامه یابد. کمک به ملت های مسلمان تازه بیدار شده و ستمدیده منطقه به ویژه ملت فلسطین ضرورت دارد.

(ب) ویژگی های مدیریتی و اجرایی

(ب) ویژگی های مدیریتی و اجرایی

۱. توان و ظرفیت اداره کشور: توانایی اداره کشور چیزی غیر از عناوین مسئولیت های قبلی چون ریاست، وزارت، وکالت، معاونت و مانند آن

است. همچنانکه رهبر معظم انقلاب تأکید کردند کسانی که خود را در معرض انتخاب مردم قرار می دهند باید واقعاً به ابعاد مختلف و سنگین اجرایی کار واقف بوده و به قول معروف اهل «شانه زیر بار کار دادن» باشند و این را در بطن مسئولیت های گذشته ثابت کرده باشند.

۲. تخصص و کارآمدی: اگر شخص منتخب فاقد تخصص و کارآمدی باشد به طور طبیعی نمی تواند مشکلات کشور را حل کند و حضوری موفق در عرصه های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و... داشته باشد.

کاندیدای اصلح باید دارای فهم، تیزبینی و فراست کافی سیاسی و کارآمدی باشد؛ چراکه فرد باتقوا و اهل نماز شب ولی ساده لوح یا ناکارآمد برای تصدی این پست مناسب نیست، باید دارای فهم سیاسی و توانمندی لازم باشد.

۳. شجاعت و قاطعیت در تصمیم: علاوه بر فصل الخطاب بودن رهبری در موضوعات مورد مناقشه مسئولان، تأکید بر قانون و عمل به آن اگرچه خلاف میل کاندیدا باشد، اهمیت بالایی دارد. رئیس جمهور باید بتواند بعد از رسیدن به تصمیم درست از مسیر کارشناسی، آن را با قاطعیت اعلام و اجرا کند.

۴. عدالت خواهی و آرمان گرایی همراه با واقع بینی، عقلانیت و تدبیر: عدالت مهم ترین «پیشرفت اسلامی» در بیانات رهبری و مهم ترین ویژگی نظام اسلامی است که باید از سوی دولت آینده نیز به دور از شعارزدگی با آرمان گرایی واقع بینانه، عقلانیت و تدبیر دنبال شود تا اثربخش باشد و کشور را پیش ببرد.

۵. دارای برنامه و تیم کارشناسی: رئیس جمهور می تواند تنها در چند

حوزه خاص صاحب نظر اصلی باشد. ضمناً برای حرکت در مسیر چشم انداز و برنامه های مصوب پنج ساله و در بقیه امور باید تیم کارشناسی داشته باشد. کشور دارای برنامه اجرایی باشد و مجلس شورای اسلامی نیز با قوانین کارآمد و اصلاح ریل گذاری ها موجبات تحقق اهداف را فراهم سازد.

۶. سعه صدر و نقدپذیری: رئیس جمهور باید ضمن تأکید بر تصمیمات کارشناسی شده تیم های اقتصادی، فرهنگی و سیاسی خود، نگاهی هم به نظرات انتقادی کارشناسان در زمان اعلام برنامه ها داشته باشد و سعه صدر و شجاعت لازم را برای پذیرش و اصلاح کاستی های احتمالی داشته باشد.

۷. اهتمام به فرهنگ، علم و پیشرفت: در دهه پیشرفت و عدالت، فرهنگ و سبک زندگی اسلامی زیربنا و تمدن ساز است و برای رسیدن به افق چشم انداز ۱۴۰۴، توجه به میان برهای علمی، به ویژه نخبه پروری و حمایت از مسیر خط تولید ایده تا صنعت و بازار با حمایت ویژه رئیس جمهور امکان پذیر است.

۸. تسلط به امور سیاسی، مورد اعتماد بودن و مقبولیت اجتماعی: رئیس جمهور باید به همه جوانب امور سیاسی مسلط و به اصطلاح مدبّر و مورد اعتماد سیاستمداران سالم و کارگشته باشد؛ نحوه اداره کشور را دریافته و قبلاً در حوزه های سیاسی کشور، ورود مؤثر و عملیاتی داشته باشد تا بخشی نگر نشود. مقبولیت اجتماعی در رقابت های انتخاباتی هم لازم است که نباید از طریق وعده های غیر اجرایی بوده و باید تنها مبتنی بر واقعیت ها باشد.

۹. معتقد به خرد جمعی، کار تشکیلاتی و گردش نخبگان: اعتماد به کار

جمعی و استفاده از نخبگان در بستر استفاده از نخبگان کاربلد در سطوح میانی. کار تشکیلاتی کادرساز مؤثر تجربه شده، بسیار حیاتی است. مدیریت و زمینه سازی برای رشد معقول آنان برای جایگزینی با مدیران ناکارآمد نیز ضروری است.

ج) عملکردها و سوابق قابل قبول در گردنه ها و نقاط عطف انقلاب

ج) عملکردها و سوابق قابل قبول در گردنه ها و نقاط عطف انقلاب

۱. دوران انقلاب و دفاع مقدس: کسی که به اقتضای سنش در مبارزات پیروزی انقلاب فعال بوده و مبارزه کرده، فضل و برتری دارد، اما اولین چالش بزرگ نظام اسلامی در دهه اول انقلاب دفاع مقدس بوده است. معتقدیم که «فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا» از نظر حزب الله، ایثارگران و جانبازان بر قاعدین در منازل مقدمند. اینان نشان داده اند که در راه حفظ اسلام و نظام حاضرند از جان و همه چیز خود بگذرند و دیگران چنین فضلی ندارند.

۲. مبارزه با فساد اقتصادی: اخیراً رهبر انقلابی مان از رؤسای قوا در امر مبارزه با فساد اقتصادی گلایه کردند که چرا رؤسای قوا تاکنون عملی جدی نداشته اند و نیز تأکید نمودند که نباید با این پدیده شعاری برخورد شود. لذا نامزد انتخابات، در مسئولیت قبلی اش باید نشانه ای از برخورد با فساد اقتصادی را متجلی کرده باشد. چراکه یکی از دلایل مشکلات اقتصادی امروز عامه مردم، عدم برخورد با فساد اقتصادی دانه درشت هاست.

۳. مبارزه با انحرافات دوران دوم خرداد: نظام اسلامی در دهه های دوم و سوم عمر خویش حاکمیت جریاناتی در کشور را تجربه کرده که بی اعتقاد به انقلاب اسلامی تلاش کردند، الگوهای لیبرالیستی را بر

فرهنگ، اقتصاد و سیاست کشور حاکم نمایند. نامزدهای ریاست جمهوری باید نسبت خود را با آنها مشخص کرده باشند. کسی که در شرایط سخت و نفس گیر دوران دوم خرداد ساکت نبوده، دل در گرو انقلاب داشته و به مقابله برخاسته برای امت حزب الله ارجح است.

۴. مواضع و عملکرد در فتنه ۸۸: به تعبیر رهبر معظم انقلاب فتنه بزرگ ۸۸ در فتنه ۱۸ تیر ۷۸ ریشه داشت. کسی که در این دو فتنه به ویژه طوفان فتنه ۸۸ مواضع روشن و عمارگونه داشته و در هشت ماه دفاع مقدس نرم، ضمن روشنگری در عملکردش نیز از افراط و تفریط به دور بوده، می توان امیدوار بود تا در فتنه های آینده نیز سربلند باشد و خود نیز به خلق فتنه های آینده کمک ننماید.

۵. مبارزه با حلقه انحرافی: مبارزه با هرگونه انحراف با هر نامی _ هر چند با نامی مقدس _ ضروری است. رئیس جمهور آینده باید قبلاً این مبارزه را که نشانگر تقوای جمعی و عدم تبارگرایی اوست با رعایت انصاف نشان داده باشد. از این روست که توجیه گر انحراف نمی تواند مورد اقبال حزب الله واقع شود.

بر این باوریم که این ویژگی ها می تواند برای یافتن نامزد اصلح (دارای بالاترین معدل) به اهل منطق کمک نماید. ان شاءالله.

منابع

اشاره

منابع

زیر فصل ها

کتاب

نشریه

کتاب

کتاب

قرآن.

حکیمی، محمدرضا و دیگران، الحیاه، ترجمه: احمد آرام، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۷.

سعیدی، مهدی، بررسی موانع و راهکارهای افزایش مشارکت سیاسی، بصیرت، ۱۳۹۱.

شهبازی، محبوب، تقدیر مردم سالاری ایرانی، تهران، روزنه، ۱۳۸۰.

صبحی صالح، شرح نهج البلاغه، بیروت، ۱۳۷۸ ه.ق.

فیض الاسلام، نهج البلاغه، انتشارات فقیه.

قاضی، ابوالفضل، حقوق اساسی و نهادهای سیاسی، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۱.

کریمی، سعید، رسانه ها و راه های تقویت مشارکت مردم در صحنه های سیاسی و اجتماعی، قم، بوستان کتاب، ۱۳۸۲.

مصفا، نسرین، مشارکت سیاسی زنان در ایران، تهران، وزارت خانه، ۱۳۷۵.

موسوی خمینی، سید روح الله، صحیفه امام، مرکز نشر آثار امام خمینی رحمه الله، ۱۳۷۸.

موسوی خمینی، سید روح الله، صحیفه نور، تهران، سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، گروه انتشارات، ۱۳۷۰.

نبوی، سید عباس، مردم سالاری در حاکمیت اسلامی، تهران، تمدن و توسعه اسلامی، ۱۳۸۶.

هاشمی، سید محمد، حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، تهران، دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۷۴.

نشریه

نشریه

تقوی، سید محمدناصر، «تأثیر انواع مشروعیت در مشارکت سیاسی»، فصل نامه حکومت اسلامی، ۱۳۸۰، شماره ۲۰، تابستان.

فیرحی، داوود، «مفهوم مشارکت سیاسی»، فصل نامه علوم سیاسی، سال اول، ۱۳۷۶، شماره ۱.

قنبریان، محسن، «انتخابات حق یا تکلیف»، فصل نامه کتاب نقد، سال سوم، ۱۳۸۴، شماره ۹ و ۱۰.

نوذری، حسینعلی، «مفهوم شناسی انتخابات»، روزنامه ایران، ۲۰/۱۱/۱۳۸۲.

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری

۴. صرفا ارائه محتوای علمی

۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می
نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه
اول

وب سایت: www.ghbook.ir

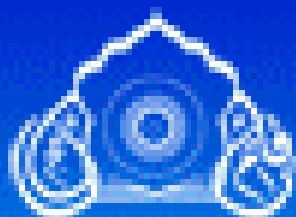
ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقاتی و ترجمانی

اصفهان

گام‌های

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹